

DNB Livsforsikring

Et selskap i DNB-konsernet

2017

Årsrapport

DNB

INNHOOLD

3 ÅRSBERETNING

5 ÅRSREGNSKAP

9 OVERORDNET

9 RESULTATREGNSKAP

11 BALANSE

13 ENDRING I EGENKAPITAL

14 KONTANTSTRØMANALYSE

15 AVKASTNING

16 GENERELLE NOTER

16 NOTE 1 REGNSKAPSPRINSIPPER

25 NOTE 2 VIKTIGE REGNSKAPSESTIMATER OG SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER

26 NOTE 3 SAMMENSLÅING AV BALANSEPOSTER

27 RESULTATREGNSKAPET

27 NOTE 4 BRANSJEFORDELT RESULTATREGNSKAP OG RESULTATANALYSE

31 NOTE 5 FLYTTING

31 NOTE 6 NYTEGNET PREMIE

32 NOTE 7 NETTO INNTEKTER FRA INVESTERINGER

34 NOTE 8 SPESIFIKASJON FORSIKRINGSRELATERTE DRIFTSKOSTNADER

34 NOTE 9 ANTALL ANSATTE/ÅRSVERK

35 NOTE 10 PENSJONSFORPLIKTELSER OG -KOSTNADER

39 NOTE 11 SKATTEKOSTNAD

42 BALANSE - EIENDELER

42 NOTE 12 KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

46 NOTE 13 FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

48 NOTE 14 VIRKELIG VERDI FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST

49 NOTE 15 INVESTERINGSEIENDOM

51 NOTE 16 AKSJER I DATTERSELSKAPER, FELLESKONTROLERTE FORETAK OG TILKNYTTETE SELSKAPER

53 NOTE 17 INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL

55 NOTE 18 AKSJER, ANDELER OG GRUNNFONDSBEVIS TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET

57 NOTE 19 OBLIGASJONER, CERTIFIKATER OG RENTEFOND TIL VIRKELIG VERDI

59 NOTE 20 UTLÅN OG FORDRINGER

61 NOTE 21 UTESTÅENDE DERIVATKONTRAKTER, NOMINELLE BELØP OG MARKEDSVERDIER

62 NOTE 22 ANDRE FINANSIELLE EIENDELER

63 NOTE 23 EIENDELER I LIVSFORSIKRING MED INVESTERINGSVALG

64 NOTE 24 KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER

64 NOTE 25 IMMATERIELLE EIENDELER OG ANDRE EIENDELER

66 BALANSE - GJELD

66 NOTE 26 FORSIKRINGSFORPLIKTELSER

67 NOTE 27 ENDRINGER I FORSIKRINGSFORPLIKTELSER

68 NOTE 28 ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

68 OPPLYSNINGER OM RISIKO

68 NOTE 29 RISIKOFORHOLD

70 NOTE 30 FORSIKRINGSRISIKO

74 NOTE 31 KAPITAL OG KAPITALKRAV

76 NOTE 32 RENTEFØLSOMHET

76 NOTE 33 KVANTIFISERING AV FINANSIELLE DERIVATER

78 NOTE 34 VALUTAPOSISJONER

78 NOTE 35 LIKVIDITETSRISIKO

79 NOTE 36 KREDITTRISIKO

82 ØVRIGE OPPLYSNINGER

82 NOTE 37 GODTGJØRELSE OG LIGNENDE

85 NOTE 38 NÆRSTÅENDE PARTER

85 NOTE 39 ANNET ANSVAR OG FORPLIKTELSER

86 NOTE 40 SIKKERHETSSSTILLELSER

87 BERETNINGER

90 DEFINISJONER

Årsberetning for 2017

DNB Livsforsikring AS (DNB Liv) oppnådde et resultat før skatt for 2017 på 1 977 millioner kroner, en forbedring på 526 millioner fra året før. Gjennom gode resultater og tilpasninger i kapitalforvaltningen har selskapet oppnådd en sterk soliditet med en Solvensmargin på 154 prosent (Solvency 2) uten overgangsregler. Dette, kombinert med at avsetningsbehovet for økt levealder er fullført, gir grunnlag for et utbytte på 1,5 milliarder kroner.

Verdijustert og bokført avkastning i kollektivporteføljen var henholdsvis 4,9 prosent og 4,6 prosent. Avkastningen for de tre standard innskuddspensjonsprofilene DNB 30, DNB 50 og DNB 80 var henholdsvis 8,0 prosent, 10,9 prosent og 15,1 prosent.

DNB Liv hadde en forvaltningskapital på 316,5 milliarder kroner per 31. desember 2017, en økning på 17,5 milliarder fra 2016. Kundemidler til forvaltning innenfor innskuddspensjon økte med 28 prosent, til 63,5 milliarder kroner.

VIRKSOMHETEN

DNB Liv er et 100 prosent eiet datterselskap av DNB ASA. Selskapet skal være den foretrukne leverandøren av livsforsikring og pensjonssparing i Norge. Virksomheten skal levere konkurransedyktig avkastning til kunder og eier, samt oppnå lønnsom vekst på kapitallette spare- og livsforsikringsprodukter.

SALG OG MARKEDSANDELER

Ved utgangen av 2017 hadde DNB Liv i overkant av 1,2 millioner personkunder med individuelle og kollektive avtaler. Selskapet hadde omtrent 25 000 avtaler med bedrifter.

Innenfor innskuddspensjon er markedsandelen økt fra 27,3 prosent i 2016 til 28,0 prosent i 2017.

I personkundemarkedet tilbyr DNB konsernet i hovedsak fondsbaserte spareprodukter uten forsikringselement. Garanterte produkter tilbys i begrenset utstrekning og primært i tilknytning til pensjonsløsninger for ledende ansatte hos våre bedriftskunder. Utviklingen for personforsikringsprodukter er tilfredsstillende med en vekst i bestandspremie på over 10 prosent.

Ved utgangen av 2017 var 30 prosent av kundefondene innenfor kollektiv pensjon ytelsesbaserte og 70 prosent innskuddsbaserte. Tilsvarende tall i 2016 var henholdsvis 43 prosent og 57 prosent. Omdanning fra ytelsespensjon til innskuddspensjon, og satsing på fremtidige pensjonsprodukter, reflekteres i kundefondene. Omdanning resulterte i at fondsmidler tilknyttet kollektive fripoliser økte med 9 milliarder kroner.

Premieveksten i 2017 for innskuddspensjon ble på 35 prosent fra 8 037 millioner kroner til 10 834 millioner i 2017. Herav

kommer 248 millioner kroner som følge av omdanning.

Selskapet opplever økende konkurranse i markedet. Kundemidler flyttet til DNB Liv er omlag på samme nivå som det som flytter fra. Flyttebalansen i regnskapet er likevel positiv med 1 713 millioner kroner på grunn av meget gode salgsresultater i 2016.

FINANSFORVALTNING

2017 ble et godt år i finansmarkedene. Finansmarkedene var preget av lav volatilitet. Oslo Børs steg med 19 prosent, globale aksjer steg med 18 prosent og fremvoksende markeder var opp hele 31 prosent.

Lange norske renter var relativt uendret i 2017, mens de korte rentene trakk noe ned. Internasjonalt kom de korte rentene en god del opp i USA hvor FED hevet renten tre ganger. Europeiske renter har holdt seg lave som følge av pengepolitiske tiltak fra den europeiske sentralbanken. Gjennom året steg amerikanske og europeiske 10 års swaprenter med henholdsvis 6 og 23 basispunkter til 2,40 prosent og 0,89 prosent, mens norske 10 års swaprenter falt med 1 basispunkt til 1,94 prosent.

Den sterke utviklingen i eiendomsmarkedet fortsatte i 2017, og da særlig for eiendommer med sentral beliggenhet og lange sikre leiekontrakter. DNB Livs eiendommer som utgjør 9,7 prosent av porteføljen ga en avkastning på 8,5 prosent i 2017. DNB Livs eiendomsportefølje ga i 2017 en direkteavkastning på 887 millioner kroner, som utgjør 4,4 prosent. I tillegg utgjorde verdiregulering, salgsgevinster og effekt av valuta 817 millioner kroner, tilsvarende 4,1 prosent. Investerings eiendommer utgjør totalt 16 106 millioner kroner. I tillegg utgjør andeler i eiendomsfond og deleide eiendomsinvesteringer 4 380 millioner kroner.

Året ga en bokført finansavkastning i kollektivporteføljen på 4,6 prosent, mens den verdijusterte finansavkastning endte på 4,9 prosent. Gjennomsnittlig rentegaranti utgjorde 3,3 prosent.

DNB Liv har hatt en konservativ innretning av kollektivporteføljen i 2017 og en vesentlig del av DNB Livs balanse er plassert i aktiva som sikrer god, stabil og forutsigbar avkastning. 35,4 prosent av porteføljen er investert i hold til forfall-obligasjoner som ga 4,4 prosent avkastning i 2017. Obligasjoner →

til virkelig verdi som utgjør 14,0 prosent av porteføljen, genererte 3,3 prosent avkastning. Avkastningen på norske og utenlandske obligasjoner var henholdsvis 3,0 prosent og 4,2 prosent, henholdsvis 1,3 og 1,9 prosentpoeng bedre enn referanseindeksen. Aksjer utgjør 8,6 prosent av porteføljen, og ga en avkastning på 17,8 prosent. For norske aksjer ble avkastningen 16,2 prosent. Dette var 0,6 prosentpoeng lavere enn referanseindeksen. For utenlandske aksjer ble avkastningen 19,5 prosent målt i lokal valuta, som er 1,7 prosentpoeng lavere enn referanseindeksen. Pengemarked som utgjør 14,2 prosent ga en avkastning på 1,6 prosent som er 1,1 prosentpoeng bedre enn referanseindeksen. Utlån og fordringer som utgjør 17,6 prosent ga en avkastning på 2,4 prosent.

Avkastningen til selskapskapitalen ble 3,2 prosent. DNB Livs selskapsportefølje er konservativt innrettet med en penge-markedsandel på 81,7 prosent.

Innskuddspensjon er organisert i risikograderte spareprofiler. DNB Liv tilbyr i utgangspunktet tre standardprofiler for innskuddspensjon, DNB Pensjonsprofil 30, DNB Pensjonsprofil 50 og DNB Pensjonsprofil 80, hvor 30, 50 og 80 gjenspeiler aksjeandelen i profilen. Avkastningen i de ovennevnte profilene var henholdsvis 8,0 prosent, 10,9 prosent og 15,1 prosent.

Kundemidler knyttet til produkter med investeringsvalg fordeler seg med 54,2 prosent (52,2) på aksje- og kombinasjonsfond, 43,8 prosent (45,1) på obligasjons- og pengemarkedsfond og 2,0 prosent (2,6) på bankinnskudd.

RISIKOFORHOLD

God risikostyring er i DNB et strategisk virkemiddel for å øke verdiskapingen. Risiko inndeles i seks hovedkategorier som er gjenstand for særlig måling og styring: markeds-, kreditt-, forsikrings-, operasjonell, likviditets- og forretningsrisiko. Risikojustert lønnsomhet følges opp på både produkt- og kundenivå.

Risikostyring av DNB Liv utgjør en integrert del av DNB-konsernets risikostyring, og inngår i konsernets rammeverk for risikoappetitt. DNB Livs dominerende risiko er markedsrisiko, som er knyttet til selskapets evne til å innfri kundens rentegaranti på kort og lang sikt. Markedsrisiko omfatter både finansielle eiendeler og renterisiko knyttet til forsikringsmessige avsetninger. Markedsrisiko i livselskapet er omfattet av konsernets samlede måling av markedsrisiko gjennom totalrisikomodellen.

Styret i DNB Liv fastsetter årlige rammer for risiko i kapitalforvaltningen og for forsikringsvirksomheten, i tillegg til

rammeverket for risikoappetitt. Rammene for markedsrisiko sikrer tilstrekkelig diversifisering, lav konsentrasjonsrisiko mot en enkelt utsteder og særskilte rammer for derivater. For forsikringsrisiko er det utarbeidet et program for reassurans, prinsipper for prisfastsettelse og maksimale forsikringssummer. Oppfølging av operasjonell risiko og forretningsrisiko er en integrert del av risikostyring i DNB. Enheten for Risikostyring i DNB Liv overvåker og følger opp rammer og retningslinjer.

Ved beregning av solvensmargin etter Solvens II benytter selskapet overgangsregelverket for verdsettelse av forsikrings-tekniske avsetninger. Overgangsreglene gir anledning til å fase inn markedsverdivurdering av forpliktelser lineært over en periode på 16 år frem til 1. januar 2032. Regelverket innebærer at i overgangsperioden verdsettes forpliktelser til bokført verdi som gradvis blir erstattet med verdsettelse basert på markedsverdivaserte prinsipper i samsvar med Solvens II – regelverket. Effekten av overgangsreglene er betydelig ved lavt rentenivå og avtar i takt med stigende renter. Overgangsreglene kompenserer for lavt rentenivå og beskytter mot kapitaleffekter av ytterligere rentenedgang.

Foruten kvantitative kapitalkrav, inneholder Solvens II også kvalitative krav til virksomhets- og risikostyring og utvidede krav til ekstern rapportering. Sentralt i dette er selskapet og styrets egenvurdering av risiko (ORSA) som også gjennomgås av Finanstilsynet. I løpet av 2. kvartal 2018 blir detaljer knyttet til solvensposisjon og risikoforhold meddelt markedet gjennom egen rapport betegnet som Rapport om solvens og finansiell stilling.

For kollektiv pensjon ble det 1. januar 2014 innført nye levealdersforutsetninger. Ved utløpet av 2017 har selskapet finansiert avsetningsbehovet i sin helhet slik at alle forsikringskontrakter relatert til kollektiv ytelsespensjon og fripoliser er regnskapsført i samsvar med nye forutsetninger. I 2017 er avsetningene styrket med 621 millioner kroner. Samlet er avsetninger styrket med 12,9 milliarder kroner, hvorav 20 prosent er finansiert av selskapet og 80 prosent gjennom kundenes renteresultat. I samsvar med retningslinjer fra Finanstilsynet er egenkapitalens bidrag til oppreservering av fripoliser gjennomført gjennom å ikke tilordne selskapet overskudd fra renteresultatet.

DNB Liv gjennomfører kvartalsvis en tilstrekkelighetstest etter IFRS 4 fase 1, der avsetningene vurderes til virkelig verdi og ikke etter meldt beregningsgrunnlag for diskonteringsrente og biometriske forutsetninger. Tilstrekkelighetstesten er gjennomført per 31. desember 2017 med positive marginer.

Årsregnskap

DNB Livs resultat før skatt ble 1 977 millioner kroner. Resultatført skatteinntekt utgjorde 25 millioner kroner og resultat etter skatt ble således 2 002 millioner. DNB Livs konsernregnskap viste et resultat før skatt på 1 987 millioner kroner. Skattekostnaden utgjorde 116 millioner kroner og resultat etter skatt ble 1 870 millioner. Totale honorarinntekter reduseres med 184 millioner kroner til 2 033 millioner, samtidig er selskapets driftskostnader redusert med 63 millioner til 902 millioner kroner. Hovedårsaken til nedgangen i honorarinntekter er bedrifters omdanning fra ytelsespensjon til innskuddspensjon uten rentegaranti. Dette reduserer både administrasjonsinntekter og premie for rentegarantier. Risikoresultatet reduseres fra 464 millioner kroner i 2016 til 312 millioner. God finansavkastning har gitt grunnlag for økt overskuddsdeling med 118 millioner kroner og økt netto resultat i selskapsporteføljen med 277 millioner kroner.

Styret bekrefter at regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

PREMIEINNTEKTER

DNB Livs samlede premieinntekter utgjorde 17 007 millioner kroner (16 880)¹⁾, en økning på 1 prosent fra året før.

Premieinntekter for produkter med investeringsvalg utgjorde 11 664 millioner kroner (9 373), en økning på 24 prosent fra året før. Premieinntekter for innskuddspensjon utgjorde 10 834 millioner kroner (8 037), en økning på 35 prosent fra året før. Premieinntekter for individuelle produkter med investeringsvalg utgjorde 830 millioner kroner (1 336), en reduksjon på 38 prosent fra året før.

Premieinntekter for kollektiv ytelsespensjon ble 3 640 millioner kroner (5 562), en reduksjon på 35 prosent fra året før.

Premieinntekter for individuelle produkter utgjorde 2 533 millioner kroner (3 281), en reduksjon på 23 prosent. For individuelle produkter med rentegaranti ble premieinntektene 1 703 millioner kroner (1 945), en reduksjon på 12 prosent fra året før. Av individuelle rentegaranterte produkter utgjorde garantier på 1,9 prosent eller lavere 33 prosent.

Forfalte årlige premier og engangspremier for garanterte produkter ble 4 882 millioner kroner (6 584). Samlede forfalte årlige premier og engangspremier utgjorde 13 454 millioner kroner (14 473).

RESULTAT

Beløp i millioner kroner	2017	2016
Renteresultat	3 660	2 807
Avsatt til tilleggsavsetninger	(1 028)	(1 009)
Administrasjonsresultat	511	449
Risikoresultat, ekskl. oppreservering for økt levealder individualportefølje	491	736
Fortjeneste risiko- og rentegaranti	237	415
Resultat til fordeling	3 871	3 397
Kundetildeling	(1 272)	(493)
Oppreservering for økt levealder kollektiv pensjon	(621)	(1 453)
Resultat før skatt	1 977	1 452
Skatt	25	(127)
Årsresultat	2 002	1 325

SKATT

Avsetning til kundefond er skattemessig fradragsberettiget. I samsvar med Forskrift om årsregnskap for livsforsikrings-selskaper skal det ikke beregnes utsatt skatt av forsikringsmessige avsetninger som er klassifisert som egenkapital. Årets skatteinntekt ble 25 millioner kroner for DNB Liv og skattekostnaden ble 116 millioner kroner for DNB Liv konsern.

BALANSE

Forvaltningskapitalen per 31. desember 2017 ble 316 532 millioner kroner (298 999), en økning på 5,9 prosent.

Forvaltningskapitalen i kollektivporteføljen utgjorde 209 636 millioner kroner (208 790), selskapsporteføljen 30 928 millioner (29 293) og investeringsvalgporteføljen 75 206 millioner (60 220).

SOLIDITET

Soliditetskapitalen, som beskytter kundenenes premiereserve, består av kursreguleringsfond, merverdier i holde til forfall-obligasjoner, tilleggsavsetninger, ansvarlig lån og egenkapital, herunder risikoutjevningssfond. De ulike elementene i soliditetskapitalen har forskjellige forutsetninger og tidshorisont for anvendelse, og kan i gitte tilfeller benyttes for å oppfylle avkastningsgarantien overfor kundene. Soliditetskapitalens →

¹⁾ Tall i parentes gjelder tilsvarende i 2016

sammensetning er derfor viktig i vurderingen av selskapets risikosituasjon. Soliditetskapitalen i DNB Liv per 31. desember 2017 var 48 867 millioner kroner (46 223).

Soliditetskapitalens sammensetning og utvikling i løpet av 2017 var som følger:

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Kursreguleringsfond	3 262	2 424
Merverdier holde til forfall-obligasjoner	7 863	8 975
Tilleggsavsetninger	7 664	6 752
Egenkapital	24 578	22 572
Ansvarlig lån/fondsobligasjoner	5 500	5 500
Sum soliditetskapital	48 867	46 223

SOLVENSPOSISJON

31. desember 2017 var selskapets solvensmargin 190 prosent hensyntatt foreslått utbytte. Solvenskapitalen utgjorde 34 307 millioner kroner mot et solvenskapitalkrav på 19 079 millioner kroner. Overgangsregelverket for verdsettelse av forsikrings-tekniske avsetninger skal utfases med 1/16 årlig i perioden 1. januar 2017 til 1. januar 2032. Utfasing av overgangsregelverket med 1/16 ble innregnet i solvensposisjon per 1. januar 2017 og gjennomføres neste gang per 1. januar 2018. Solvensmargin per 1. januar 2018 gitt 2 / 16 dels utfasing av overgangsregelverket er 187 prosent. Uten overgangsregelverket var solvensmarginen før utbytte 154 prosent per 31. desember 2017 hvor solvenskapitalen er 28 640 millioner kroner og kapitalkravet 18 647 millioner. Foreslått utbytte til DNB ASA på 1,5 milliarder kroner reduserer solvensmarginen med 8 prosentpoeng slik at den blir 146 prosent.

Ytterligere detaljer knyttet til solvensposisjon fremkommer av note 31.

MEDARBEIDERE

For DNB Livsforsikring er det viktig å tiltrekke, utvikle og beholde dyktige medarbeider. Selskapet hadde 277 ansatte (329) per 31. desember 2017. Antall årsverk utgjorde 271 (316). Reduksjon av antall ansatte er relatert til overføring av kundesentrene til DNB Bank 1. januar 2017 og som følge av effektiviseringstiltak i den øvrige organisasjonen. Antall vikarårsverk er gjennom 2017 redusert fra 20 til 7.

ARBEIDSMILJØ

Sykefraværet i DNB Liv var 5,9 prosent i 2017 (5,1). Det ble ikke registrert alvorlige skader eller ulykker i 2017. DNB Liv har fokus på enkeltmedarbeidere som har vært sykemeldt over lengre tid. Ved å følge opp sykemeldte, kommer flere medarbeidere tilbake i jobb med tilpassede arbeidsforhold. DNB Liv har høy aktivitet på helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet (HMS). HMS rapporteres parallelt med den øvrige internkontroll. DNB Liv er en Inkluderende Arbeidslivsbedrift og er sertifisert som Miljøfyrtårnsbedrift.

Ledelsen har jevnlig møter med tillitsvalgte i selskapet.

LIKESTILLING OG DISKRIMINERING

Det er en tilnærmet lik fordeling mellom kvinnelige og mannlige ansatte i DNB Liv. Av ledere med personalansvar er 16 (22) menn og 8 (19) kvinner. Ledelsen i DNB Liv består av 4 kvinner og 3 menn.

Gjennom flere år har DNB Liv arbeidet systematisk med å øke andelen kvinner i ledende stillinger, blant annet gjennom økt kvinneledelse i lederutviklingsprogrammer.

Kvalitet, mangfold og likebehandling i utvelgelsesprosesser skal sikres gjennom konsernets retningslinjer for rekruttering. Lokale regulatoriske krav må etterleves, og diskriminering tolereres ikke i rekrutteringsprosessene i DNB.

ETISK FORVALTNING

DNB Liv er ledende i det norske markedet når det gjelder ansvarlige investeringer og har lang erfaring fra dette området. DNB Livs etiske retningslinjer i kapitalforvaltningen har forankring i anerkjente internasjonale retningslinjer for Responsible Investments (RI) og fastsetter minimumsstandards for investeringer, og er i tråd med DNB sin konsernpolicy for samfunnsansvar. Retningslinjene skal sikre at DNB Liv ikke medvirker til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, alvorlig miljøskade, barnearbeid eller andre handlinger som kan oppfattes som uetiske ved at DNB Liv ikke investerer i selskaper som bryter mot anerkjente internasjonale prinsipper. De etiske retningslinjene for investeringer gjelder også for eksterne leverandører av kapitalforvaltning, og verdipapirfond som tilbys kundene i DNB Liv. DNB Liv skal heller ikke investere i selskaper som er involvert i produksjon av tobakk, pornografi, antipersonell landminer, klasevåpen, eller i selskaper som har utvikling og produksjon av sentrale komponenter til masseødelegelsesvåpen som en vesentlig →

del av sin virksomhet (negativ screening). Ved utgangen av 2017 var 156 selskaper ekskludert som følge av brudd på retningslinjene. I tillegg utøves aktiv eierskapspolitikk hvor det gjennomføres en dialog for å påvirke selskaper til å følge anerkjente internasjonale prinsipper, i forkant av en mulig eksklusjon. DNB Liv utøver også stemmeretten gjennom aktiv eierstyring og stemmer for viktige saker i generalforsamlinger gjennom fullmakt til Forvalter DNB Asset Management.

DNB Liv har investert midler i Nordic Microfinance Initiative (NMI). NMI er et samarbeid mellom private og statlige aktører som direkte og indirekte investerer i mikrofinansinstitusjoner i en rekke utviklingsland gjennom egenkapital, lån eller garantier. NMI har som mål å bidra til sosial vekst og fremgang ved å gi fattige mennesker i utviklingsland tilgang til finansielle tjenester, noe de i all hovedsak er avskåret fra i dag.

KUNDETILFREDSHET

Kundesenteret DNB Liv har i 2017 gjennomført hendelsesbaserte kundeundersøkelser både for bedrifts- og privatkunder. Den hendelsesbaserte kundeundersøkelsen viser en snittscore på 5,5 på en skala fra 1 til 6. Selskapet er tilfreds med at det opprettholdes en god kundetilfredshet.

STYRE OG LEDELSE

Styret består av styreleder Kjerstin R. Braathen, nestleder Ottar Ertzeid, Espen Klitzing og Bjørn Erik Næss. Ansattvalgt styremedlem er Jørn O. Kvilhaug og Britt Sæle var ansattvalgt observatør.

Ledelsen har i 2017 bestått av administrerende direktør Anders Skjævestad, finansdirektør Truls Tollefsen, Chief Risk Officer Bjørn Atle Haugen, leder for Framtidens Produkter Anna-Karin Østlie, leder for Kundebetjening Personforsikring og Garantert Pensjon Barbro Knudsen, leder for Personforsikring Marianne Egenæs og leder for Strategi og Innovasjon Lise C. Gjeraker.

RAMMEBETINGELSER FOR LIVSFORSIKRING

Rammebetingelser for norske livsforsikringsselskaper har de siste årene vært til vurdering. Avklaring foreligger på vesentlige områder som Solvens II, men det pågår fortsatt prosesser knyttet til vurdering av produktregelverket for garanterte pensjonsprodukter og Egen pensjonskonto.

PRODUKTREGELVERKET

DNB Liv har sammen med livsforsikringsbransjen over en

lengre periode argumentert for at produktregelverket for fripoliser og garanterte pensjonsprodukter burde endres. Endrede rammebetingelser for disse produktene kan bidra til en bedre forvaltning av pensjonsmidlene og derigjennom pensjoner som blir høyere enn garanterte ytelser. Finansdepartementet har nedsatt en arbeidsgruppe som skal vurdere produktregelverket med dette som formål. Utredningen skal slutføres i løpet av 1. halvår 2018. Et mer attraktivt og mindre kapitalkrevende fripoliseprodukt kan også på sikt bidra til konkurranse om fripoliser som er det dominerende pensjonsproduktet for privatkunder.

EGEN PENSJONSKONTO OG PRIVAT SPARING TIL PENSJON

Dagens tjenestepensjonsmarked er uoversiktlig med komplekse regler. Dette gjør det vanskelig spesielt for arbeidstakere å forstå og holde rede på tjenestepensjonsrettighetene. DNB Liv mener pensjon må gjøres enklere. DNB støtter derfor at det legges til rette for en ordning med Egen pensjonskonto. Egen pensjonskonto følger arbeidstakeren i den yrkesaktive perioden hvor det gis mulighet til å samle pensjonskapitalbevis utstedt fra innskuddspensjonsordninger og aktive innskuddspensjonsordninger på en konto. Myndighetene har sendt på høring produktregler for Egen pensjonskonto og det er grunn til å anta at regelverket blir fastsatt i løpet av 2018. Nytt regelverk medfører omfattende endringer og det er nødvendig med en overgangsperiode før regelverket trer i kraft. DNB vurderer 1. januar 2020 som tidligste tidspunkt for ikrafttredelse.

For å stimulere til privat pensjonssparing etablerte myndighetene med virkning fra 1. november 2017 et nytt individuelt pensjonsspareprodukt med skattefordel. DNB har valgt å tilby produktet uten forsikringsdekninger. Produktleverandør er DNB Bank ASA.

FREMTIDSUTSIKTER

Verdensøkonomien skjøt fart i 2017, med god vekst både i rike og fremvoksende økonomier. Høy optimisme blant både bedrifter og husholdninger bidrar til forbruks- og investeringsvekst. Flere mennesker i arbeid løfter inntektsveksten, og arbeidsledigheten faller videre.

Gunstige finansielle vilkår smører veksten. Inflasjon på godt under to prosent får den europeiske og den japanske sentralbanken til å føre en fortsatt sterkt ekspansiv politikk. Verdipapirkjøpene har effekter langt utover landegrensene. De neste årene tror vi veksten vil bli minst like god som i 2017 for den globale økonomien samlet sett. Veksten i fremvoksende økonomier, som stod for tre fjerdedeler av global vekst i fjor, har potensial til å ta seg videre opp. →

Til tross for beskjedne inflasjonsoppgang vil rentene trolig være på vei opp i alle de rike landene, og da spesielt de lange rentene. Sentralbankene er bekymret for de langsiktige effektene av å holde rentene svært lave over tid. Samtidig vil de ikke gå for raskt frem, og slik kvele oppsvinget og den oppadgående trenden i inflasjonen.

DNB Liv har som følge av et vedvarende lavt rentenivå tilpasset virksomheten gjennom kontinuerlig fokus på balansestyring og kostnadsutvikling. Selskapet har tilpasset kapitalforvaltningen til egenskaper ved forpliktelsene til de ulike produkter. Fripolisene har i 2017 vært tilordnet to ulike porteføljer med ulik innretning avhengig av om kontraktene var ferdig oppreservert for langt liv eller ikke. Porteføljen for Fripoliser med oppreserveringsbehov har en stor andel allokert til stabile aktivaklasser, med 53 prosent investert i aktivaklasser som føres til amortisert kost og 14 prosent investert i eiendom.

Veksten innen tjenestepensjon kommer innenfor innskuddspensjon. DNB har gjennom god distribusjonskraft i alle kundesegmenter store muligheter for å ta del i markedsveksten. DNB Liv har derfor fokus på å videreutvikle et tett og integrert samarbeid på pensjon på tvers av aktuelle forretningsområder i DNB.

I 2018 vil omdanning og avvikling av ytelsespensjonsavtaler fortsette. Basert på beslutninger hos store kunder og egne estimer forventer vi en omdanning i perioden 2018 – 2019 som medfører fripoliseutstedelse på 5 – 6 milliarder kroner. Dette stiller krav til organisasjonen gjennom ytterligere effektivisering av verdikjedene knyttet til ytelsespensjon. Selskapet har tatt nødvendige grep som sikrer at denne omstillingen gjennomføres på en kontrollert måte.

DNB har etablert en strategi for privat pensjonssparing hvor

sparekapital og forsikringsdekninger tilbys adskilt. Produktleverandør for sparekapital vil i hovedsak være andre selskap i DNB og individuell pensjonssparing i DNB Liv vil derfor også fremover bli på et lavt nivå. DNB Liv vil gjennom konsernets distribusjonskanaler øke satstingen på ettårige risikodekninger hvor det er potensial både før økt forretningsvolum og god inntjening.

Ved utløpet av 2017 tilfredsstiller selskapet kapitalkravet etter Solvens II både med og uten overgangsregler med god margin. Overgangsreglene bidrar i tillegg til å beskytte solvenskapitalen ved en eventuell rentenedgang. Etter kapitaloppbygging over flere år, er kapital situasjonen i selskapet p.t. god, og styret har foreslått et utbytte for 2017 på 75 prosent av resultat etter skatt. Styrets ambisjon fremover er fortsatt å posisjonere selskapet for utbetaling av utbytte.

UTDELING OG DISPONERINGER

Styret foreslår at årets resultat på 2 002 millioner kroner disponeres som følger:

Til fond for urealiserte gevinster	253
Til risikoutjevningfond	109
Til annen egenkapital	1 640
Sum	2 002

DNB Liv foreslår å dele ut utbytte til DNB ASA på til sammen 1 950 millioner kroner. Samtidig foreslår DNB ASA å gi konsernbidrag med skattemessig effekt på 600 millioner kroner (som gir en egenkapital effekt på 450 millioner kroner) til DNB Liv. Netto utdeling fra DNB Liv blir da 1 500 millioner kroner. Utbytte og konsernbidraget vil bli regnskapsført i DNB Liv i 2018 og inngår således ikke i selskapets balanse per 31. desember 2017.

Oslo 6. mars 2018

Kjerstin R. Braathen
Styreleder

Ottar Ertzeid
Nestleder

Espen Klitzing

Bjørn Erik Næss

Jørn O. Kvilhaug

Anders Skjævestad
Administrerende direktør

Resultatregnskap 2017

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN				DNB LIVSFORSIKRING AS			
2016	2017	Note	Beløp i millioner kroner	Note	2017	2016	
TEKNISK REGNSKAP							
14 981	13 911		Forfalte premier, brutto		13 911	14 981	
(508)	(456)		- Avgitte gjenforsikringspremier		(456)	(508)	
2 407	3 553	5	Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/pensjonskasser	5	3 553	2 407	
16 880	17 007	4	Premieinntekter for egen regning	4	17 007	16 880	
1	2		Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og fell-eskontrollerte foretak		1 815	1 103	
6 740	5 855		Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		5 568	6 423	
631	695		Netto driftsinntekt fra eiendom		1	1	
306	1 298		Verdiendringer på investeringer		487	82	
1 133	2 180		Realisert gevinst og tap på investeringer		2 159	1 203	
8 811	10 030	4,7	Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	4,7	10 030	8 811	
69	80		Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		80	69	
0	0		Netto driftsinntekt fra eiendom		0	0	
3 976	6 915		Verdiendringer på investeringer		6 915	3 976	
24	25		Realisert gevinst og tap på investeringer		25	24	
4 069	7 019	4,7	Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	4,7	7 019	4 069	
9	7	4	Andre forsikringsrelaterte inntekter	4	7	9	
(13 483)	(14 125)		Utbetalte erstatninger		(14 125)	(13 483)	
(13 886)	(14 517)		Brutto		(14 517)	(13 886)	
403	392		- Gjenforsikringsandel av utbetalte erstatninger		392	403	
(3 271)	(1 863)	5	Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. til andre forsikringsforetak/pensjonskasser	5	(1 863)	(3 271)	
(16 754)	(15 989)	4	Erstatninger	4	(15 989)	(16 754)	
1 287	2 326		Endring i premiereserve mv.		2 326	1 287	
1 287	2 326		Endring i premiereserve mv., brutto		2 326	1 287	
			- Endring i gjenforsikringsandel av premiereserven mv.		0	0	
(908)	(939)		Endring i tilleggsavsetninger		(939)	(908)	
(131)	(838)		Endring i kursreguleringsfond		(838)	(131)	
(28)	(21)		Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		(21)	(28)	
32	3		Endring i tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten		3	32	
32	3		Til (fra) tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten		3	32	
18	23	5	Overføring av tilleggsavsetninger fra andre forsikringsforetak/pensjonskasser	5	23	18	
270	555	4	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	4	555	270	
(10 509)	(14 942)		Endring i pensjonskapital mv.		(14 942)	(10 509)	
0	0		Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		0	0	
0	0		Endring i andre avsetninger		0	0	
0	0		Overføring av tilleggsavsetninger fra andre forsikringsforetak/pensjonskasser		0	0	
(10 509)	(14 942)	4	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje	4	(14 942)	(10 509)	
(35)	(689)		Overskudd på avkastningsresultatet		(689)	(35)	
(80)	(108)		Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene		(108)	(80)	
(378)	(476)		Annen tilordning av overskudd		(476)	(378)	
(493)	(1 272)	4	Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	4	(1 272)	(493)	
(1 298)	(1 228)	4,8, 10,25	Forsikringsrelaterte driftskostnader	4,8, 10,25	(1 228)	(1 298)	
(56)	(27)	4	Andre forsikringsrelaterte kostnader	4	(27)	(56)	
929	1 160	4	Resultat av teknisk regnskap	4	1 160	929	

Resultatregnskap 2017 forts.

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN				DNB LIVSFORSIKRING AS		
2016	2017	Note	Beløp i millioner kroner	Note	2017	2016
IKKE-TEKNISK REGNSKAP						
19	42		Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		32	20
580	566		Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		566	580
0	0		Netto driftsinntekt fra eiendom		0	0
119	231		Verdiendringer på investeringer		231	119
2	169		Realiserte gevinster og tap på investeringer		169	2
720	1 007	7	Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	7	998	721
45	34		Andre inntekter		34	27
(239)	(214)		Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		(214)	(224)
526	827		Resultat av ikke-teknisk regnskap		817	523
1 455	1 987		Resultat før skattekostnad		1 977	1 452
(144)	(116)	11	Skattekostnader	11	25	(127)
1 311	1 870		Resultat før andre resultatkomponenter		2 002	1 325
(2)	6		Aktuarielle gevinster og tap		6	(3)
0	(1)		Skatt på aktuarielle gevinster og tap		(1)	1
1 309	1 874		TOTALRESULTAT		2 007	1 322

Balanse 2017

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN				DNB LIVSFORSIKRING AS		
31.12.16	31.12.17	Note	Beløp i millioner kroner	Note	31.12.17	31.12.16
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN						
57	31	25	Immaterielle eiendeler	25	31	57
<i>Bygninger og andre faste eiendommer</i>						
0	0	15	Investeringsseiendommer	15	0	0
<i>Datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak</i>						
0	0	16	Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	16	69	53
0	0		Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		0	0
3 120	1 872	17	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	17	1 872	3 120
1 857	1 843	20	Investeringer som holdes til forfall	20	1 843	1 857
<i>Utlån og fordringer</i>						
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>						
1 005	1 206	18	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	18	1 206	1 005
23 278	25 896	19	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	19	25 896	23 278
3	37	20	Utlån og fordringer	20	37	3
0	0	21	Finansielle derivater	21	0	0
(22)	4	22	Andre finansielle eiendeler	22	4	(22)
29 241	30 859		Investeringer i selskapsporteføljen		30 928	29 293
48	89		Fordringer		73	25
666	725	10,11, 25	Andre eiendeler	10,11, 25	604	568
45	53		Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		53	45
30 057	31 758		Sum eiendeler i selskapsporteføljen		31 690	29 989
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE						
<i>Bygninger og andre faste eiendommer</i>						
15 565	16 106	15	Investeringsseiendommer	15	34	45
<i>Datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak</i>						
4 198	4 433	16	Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	16	20 567	20 086
0	0		Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		505	275
<i>Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost</i>						
79 544	73 925	17	Investeringer som holdes til forfall	17	73 925	79 544
35 423	36 725	20	Utlån og fordringer	20	36 725	35 423
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>						
12 070	15 696	18	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	18	15 696	12 070
56 559	57 332	19	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	19	57 332	56 559
3 495	3 991	20	Utlån og fordringer	20	3 991	3 495
334	53	21	Finansielle derivater	21	53	334
1 938	1 654	22	Andre finansielle eiendeler	22	807	958
209 126	209 916		Investeringer i kollektivporteføljen		209 636	208 790
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>						
31 464	40 752		Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)		40 752	31 464
27 161	32 926		Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		32 926	27 161
1 595	1 528		Utlån og fordringer		1 528	1 595
0	0		Andre finansielle eiendeler		0	0
60 220	75 206	23	Investeringer i investeringsvalgporteføljen	23	75 206	60 220
269 346	285 122		Sum eiendeler i kundeporteføljene		284 842	269 010
299 403	316 880		Sum eiendeler		316 532	298 999

Balanse 2017

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN				DNB LIVSFORSIKRING AS		
31.12.16	31.12.17	Note	Beløp i millioner kroner	Note	31.12.17	31.12.16
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE						
			Selskapskapital			
1 750	1 750		Aksjekapital/grunnfondsbeviskapital/garantifond		1 750	1 750
6 016	6 016		Overkursfond		6 016	6 016
7 766	7 766		Sum innskutt egenkapital		7 766	7 766
435	688		Fond for urealiserte gevinster		688	435
407	516		Risikoutjevningfond		516	407
13 448	14 961		Annen opptjent egenkapital		15 608	13 964
14 291	16 165		Sum opptjent egenkapital		16 812	14 806
5 500	5 500	28,35	Ansvarlig lånekapital mv.	28,35	5 500	5 500
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser						
197 797	196 621		Premiereserve mv.		196 621	197 797
6 752	7 664		Tilleggsavsetninger		7 664	6 752
2 424	3 262		Kursreguleringsfond		3 262	2 424
1 152	923		Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		923	1 152
35	29		Andre tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten		29	35
208 160	208 500	26,27, 30,35	Sum forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	26,27, 30,35	208 500	208 160
Forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje						
59 590	74 543		Pensjonskapital mv.		74 543	59 590
631	663		Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.		663	631
60 220	75 206	26,27, 30,35	Sum forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsportefølje	26,27, 30,35	75 206	60 220
1 558	1 726	3,10, 11,35	Avsetning for forpliktelser	3,10, 11,35	813	851
1 716	1 883	3,21,35	Forpliktelser	3,21,35	1 304	1 178
0	0	3,35	Forpliktelser til datterselskap og tilknyttede selskap	3,35	496	326
193	134	3,35	Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	3,35	134	193
299 403	316 880		Sum egenkapital og forpliktelser		316 532	298 999

Oslo 6. mars 2018

Kjerstin R. Braathen
StyrelederOttar Ertzeid
Nestleder

Espen Klitzing

Bjørn Erik Næss

Jørn O. Kvilhaug

Anders Skjævestad
Administrerende direktør

Endring i egenkapital

DNB LIVSFORSIKRING AS

Beløp i millioner kroner	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital				
	Aksjekapital	Overkurs	Aktuarielle gevinster og tap	Fond for urealiserte gevinster	Risiko-utjevningss fond	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Balanse per 31. desember 2015	1 750	6 016	(17)	288	319	12 727	21 082
Oppløsning sikkerhetsavsetning skade						167	167
Periodens resultat				147	88	1 090	1 325
Årets utvidede resultat			(2)				(2)
Totalt resultat for perioden			(2)	147	88	1 090	1 322
Balanse pr. 31. desember 2016	1 750	6 016	(19)	435	407	13 984	22 572
Periodens resultat				253	109	1 640	2 002
Årets utvidede resultat			4				4
Totalt resultat for perioden			4	253	109	1 640	2 007
Balanse pr. 31. desember 2017	1 750	6 016	(15)	688	516	15 624	24 578

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Beløp i millioner kroner	Innskutt egenkapital		Opptjent egenkapital				
	Aksjekapital	Overkurs	Aktuarielle gevinster og tap	Fond for urealiserte gevinster	Risiko-utjevningss fond	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Balanse per 31. desember 2015	1 750	6 016	(25)	288	319	12 232	20 580
Oppløsning sikkerhetsavsetning skade						167	167
Periodens resultat				147	88	1 076	1 311
Årets utvidede resultat			(1)				(1)
Totalt resultat for perioden			(1)	147	88	1 076	1 309
Balanse pr. 31. desember 2016	1 750	6 016	(26)	435	407	13 474	22 057
Periodens resultat				253	109	1 508	1 870
Årets utvidede resultat			4				4
Totalt resultat for perioden			4	253	109	1 508	1 874
Balanse pr. 31. desember 2017	1 750	6 016	(22)	688	516	14 983	23 931

Innskutt egenkapital består av aksjekapital og overkursfond, totalt 7 766 millioner kroner.

Opptjent egenkapital består av aktuarielle gevinster og tap, fond for urealiserte gevinster, risikoutjevningss fond og annen egenkapital, totalt 16 813 millioner kroner for DNB Liv og 16 165 millioner kroner for konsernet.

Antall aksjer er 64 827 288, med pålydende 27 kroner per aksje. Selskapet er 100 prosent eid av DNB ASA. Alle aksjer gir lik stemmerett.

Kontantstrømanalyse

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN			DNB LIVSFORSIKRING AS	
31.12.16	31.12.17	Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE				
13 485	12 670	Netto innbetalt til premier/premiefond	12 670	13 485
(1 512)	1 666	Netto inn-/utbetalinger ved flytting	1 666	(1 512)
8 857	9 434	Netto innbetalinger fra investeringer	8 693	8 450
906	739	Netto Innbetalinger fra livsforsikring med investeringsvalg	739	906
0	0	Andre forsikringsrelaterte innbetalinger	0	0
(13 250)	(13 851)	Utbetalte erstatninger	(13 851)	(13 250)
(1 687)	(1 614)	Utbetaling til drift	(1 614)	(1 687)
35	(6)	Betalte skatter	(6)	35
6 834	9 039	A=Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	8 298	6 427
(952)	(5 919)	Netto investert i aksjer og andeler	(5 919)	(952)
(4 861)	6 434	Netto investert i obligasjoner	6 434	(4 861)
(1 257)	(1 381)	Netto investert i utlån	(1 381)	(1 257)
(7 470)	(8 862)	Netto investert i investeringsavtaler	(8 862)	(7 470)
1 081	339	Netto investert i eiendommer	2	0
0	0	Netto investert i eiendeler med investeringsvalg	0	0
127	4	Netto investert i andre finansielle eiendeler	1 186	1 620
0	0	Netto investert i driftsmidler	0	0
0	(3)	Netto investert i immatrielle eiendeler	(3)	0
(13 332)	(9 389)	B=Netto kontantstrøm fra Netto investert i aksjer og andeler	(8 544)	(12 920)
Kontantstrøm fra finansieringsaktivitene				
0	0	Betalt ansvarlig lån	0	0
481	0	Betalt utbytte/konsernbidrag	0	481
434	606	Endring i annen finansiering	606	434
0	0	Kapitalforhøyelse	0	0
915	606	C=Kontantstrøm fra finansieringsaktivitene	606	915
(5 583)	256	Netto likviditetsendring (A+B+C)	359	(5 578)
8 633	3 049	Likviditetsbeholdning pr. 01.01	2 618	8 196
3 049	3 306	Likviditetsbeholdning pr. 31.12.17	2 977	2 618

Avkastning

Bokført avkastning	2017	2016			
Ytelsespensjon Bedriftsmarked	4,4				
Ytelsespensjon Bedriftsmarked - Forsiktig		3,6			
Ytelsespensjon Bedriftsmarked - Moderat		4,3			
Garantiprodukter Personmarked	4,7	3,5			
Fripoliser, fullt oppresvert	4,0	4,1			
Fripoliser, under oppreservering	5,5	4,6			
Risikopensjon tilknyttet Innskuddspensjon	3,1	3,3			
Risikoprodukter	3,0	2,5			
Individuelle produkter - Gammel overskuddsmodell	5,0	4,3			
Selskapsportefølje	3,2	2,4			
Avkastning kollektivportefølje	2017	2016	2015	2014	2013
Bokført avkastning	4,6	4,3	5,1	5,4	4,4
Verdijustert avkastning	4,9	4,3	4,7	5,5	5,1

Noter

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER

1. SELSKAPSFORMLING

DNB Livsforsikring AS er et 100 prosent eiet datterselskap av DNB ASA. Konsernregnskapet for 2017 ble godkjent av styret 6. mars 2018. DNB Liv konsernet tilbyr livsforsikring og pensjons-sparing i Norge. Selskapets hovedkontor befinner seg i Bergen med besøksadresse Solheimsgaten 7c. DNB ASAs hovedkontor har besøksadresse Dronning Eufemias gate 30, Oslo. Konsern-regnskapene publiseres på nettsiden www.dnb.no.

2. GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV REGNSKAPET

Regnskapet for DNB Liv er avlagt i samsvar med regnskaps-loven av 1998, Forskrift om årsregnskap for livsforsikrings-foretak og god regnskapsskikk i Norge.

Regnskapet består av konsernregnskapet for DNB Liv konsern og selskapsregnskap for DNB Liv. Regnskapet er basert på historisk kostprinsippet med unntak av finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet og investerings eiendommer. Konsernregnskapet er presentert i norske kroner. Om ikke annet er angitt, avrundes verdiene til nærmeste million.

3. ENDRINGER I REGNSKAPSPRINSIPPER OG NOTEOPPLYSNINGER

Det er ingen endringer i regnskapsprinsipper eller implementert nye regnskapsstandarter i 2017 som har hatt vesentlig effekt for regnskapet.

IAS 7 Oppstilling over kontantstrømmer - endringer

IAS 7 er endret ved at det er innført et noteopplysningskrav knyttet til endringer i finansielle forpliktelser som oppstår som følge av finansieringsaktiviteter, se note 12. Endringen medfører ingen endring i innregning og måling av finansielle forpliktelser.

4. KONSOLIDERING

I konsernregnskapet for DNB Liv inngår eiendomsdattersel-skaper eid i kollektivporteføljen, samt datterselskaper som inngår i selskapsporteføljen. Regnskapsprinsippene anvendes konsistent ved innarbeiding av eierinteresser i datterselskaper, felles kontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper og er basert på de samme rapporteringsperiodene som for morsel-skapet. Ved utarbeidelse av konsernregnskap elimineres konserninterne transaksjoner, balanser og gevinster og tap på transaksjoner mellom enheter i konsernet.

Investeringer i datterselskaper konsolideres og investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte foretak regnskaps-

føres i samsvar med egenkapitalmetoden. For datterselskaper som eies i selskapsporteføljen, men som helt eller delvis selger tjenester som er kostnadsført i det tekniske regnskapet, frem-kommer resultat før skatt på en linje under andre inntekter utenfor teknisk regnskap. Dette gjelder primært DNB Næringsei-endom AS. Inntekt fra felleskontrollerte eiendomsforetak rapporteres som netto driftsinntekt fra eiendom.

Datterselskaper defineres som selskaper der DNB Liv har kontroll, direkte eller indirekte. Kontroll over et annet foretak påvises gjennom konsernets evne til å utøve sin makt for å påvirke den variable avkastningen som konsernet er eksponert for gjennom sin involvering. Når det vurderes hvorvidt DNB Liv skal konsolidere foretaket vurderes en rekke kontrollfak-torer, inkludert:

- formålet ved og utformingen av foretaket,
- relevante aktiviteter og hvordan disse besluttes,
- hvorvidt konsernets rettigheter gir mulighet til å styre de relevante aktivitetene,
- hvorvidt konsernet er eksponert mot eller har rett til variabel avkastning,
- hvorvidt konsernet har mulighet til å bruke sin makt for å påvirke beløpet for avkastningen sin.

Når stemmerettigheter er det relevante vurderingskriterium antas DNB Liv å inneha kontroll når de direkte eller indirekte eierinteressene i foretaket utgjør mer enn 50 prosent. For selskaper hvor eierandelen er under 50 prosent gjør DNB Liv en vurdering av om andre forhold tilsier at det foreligger de facto kontroll.

Datterselskaper konsolideres fra det tidspunkt kontroll er overført til konsernet og opphører på dato for overføring av kontroll.

Ikke kontrollerende eierinteresser som ikke oppfyller defini-sjonen av egenkapital, innregnes som en forpliktelse i balansen.

Felleskontrollert virksomhet representerer investeringer i selskaper hvor DNB Liv sammen med andre kontrollerer et selskap. Samarbeidet er basert på en avtale som regulerer sentrale samarbeidsforhold.

Tilknyttede selskaper er selskaper hvor konsernet har betydelig innflytelse, men ikke kontroll og omfatter normalt selskaper med eierandel mellom 20 og 50 prosent.

→

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.**5. DATTERSELSKAPER**

I selskapsregnskapet til DNB Liv regnskapsføres datterselskaper, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper etter egenkapitalmetoden. Regnskapsprinsipper i datterselskapenes regnskap anvendes konsistent i samsvar med de prinsipper forsikringsselskapets selskapsregnskap utarbeides etter. Inntekter fra investeringer i datterselskaper i selskapsporteføljen innregnes etter skatt. Inntekter fra investeringer i datterselskaper i kundeporteføljene innregnes før skatt, etter som kunden skal godskrives avkastning før skatt. Transaksjoner med konsernselskaper gjøres i samsvar med vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper, slik at inntekter, kostnader, tap og gevinster blir fordelt på en mest mulig korrekt måte mellom konsernselskapene.

6. OMREGNING AV TRANSAKSJONER I UTENLANDSK VALUTA

Konsernets presentasjonsvaluta og funksjonell valuta er norske kroner.

Inntekter og kostnader i utenlandsk valuta er omregnet til norske kroner ved bruk av kursen på transaksjonstidspunktet. Unntaket er for inntekter og kostnader knyttet til selskapets eiendommer i utlandet, som omregnes til norske kroner basert på gjennomsnittlig valutakurs for året.

Finansielle eiendeler, investeringseiendommer og ansvarlig lån i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner etter kursen på balansedagen. Verdiendringer som følge av endret kurs mellom transaksjons- og balansedag resultatføres.

Holde til forfall-obligasjoner balanseført til amortisert kost i lokal valuta, omregnes til norske kroner ved bruk av kursen på balansedagen.

7. INNTEKTS- OG KOSTNADSFØRING**Premieinntekter og utbetalte erstatninger**

Forsikringspremier og erstatninger inntekts- og kostnadsføres med de beløp som forfaller i året.

Premieinntekter omfatter årets forfalte premie, tilflyttede premiereserver og avgitt gjenforsikring. Opptjent premie periodiseres mot premiereserve.

Overføring av premiereserver ved flytting

Regnskapsføring ved flytting av forsikringskontrakter skjer på det tidspunktet forsikringsrisikoen overføres. Ved overføring av risiko per 31. desember regnskapsføres dette i påfølgende

år. Flyttebeløpene inkluderer kontraktens andel av tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond og årets resultat.

Overføring av premiereserver regnskapsføres som premieinntekter for mottatte reserver, og som erstatninger for egen regning for avgitte reserver. Mottatte tilleggsavsetninger føres under posten resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser.

Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelsene

Garantert avkastning tilført forsikringskunder som har produkter med rentegaranti, er inkludert under posten resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser. Øvrig avkastning til disse kundene er resultatført under posten midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser. Avkastning for forsikringskontrakter under opprusterbeholdning for langt liv resultatføres under posten resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser.

I posten resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser inngår også sparepremie. Sparepremien inntektsføres under premieinntekter og utbetales under erstatninger.

Endring i erstatningsavsetninger inngår i resultatlinje «Endring i premiereserve mv.» under posten resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser.

Endring i kursreguleringsfond i kollektivporteføljen inngår under resultatførte endringer i forsikringsforpliktelsene for kontraktsfastsatte forpliktelser.

Posten resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsvalgsporete vil i hovedsak motsvare endring i balansen på investeringer i investeringsvalgsporeteføljen der innbetalt premie, utbetalt erstatning, administrasjonskostnader og avkastning på kundemidler inngår.

Finansinntekter

Renteinntekter etter amortisert kost innregnes etter effektiv rente metode, og utbytte fra investeringer resultatføres på det tidspunktet utbyttet er vedtatt på generalforsamlingen.

8. FINANSIELLE INSTRUMENTER**Innregning og fraregning**

Finansielle eiendeler og forpliktelser, med unntak av «Utlån og fordringer til amortisert kost», balanseføres på det tids- →

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

punkt selskapet blir part i instrumentenes kontraktsbestemmelser. Utlån og fordringer til amortisert kost balanseføres på oppgjørsdato.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsregulerte rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen utløper. Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er oppfylt, kansellert eller utløpt.

Klassifikasjon og verdimåling av finansielle instrumenter

Ved første gangs regnskapsføring blir finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser klassifisert i en av de følgende kategorier avhengig av typen instrument og formålet med investeringen:

- Finansielle eiendeler bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- Derivater balanseført til virkelig verdi med verdendringer over resultatet
- Holde til forfall investeringer, balanseført til amortisert kost
- Utlån og fordringer, balanseført til amortisert kost
- Andre finansielle forpliktelser, balanseført til amortisert kost

Derivater og finansielle eiendeler bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet innregnes til virkelig verdi eksklusive transaksjonskostnader. Virkelig verdi vil normalt være transaksjonsprisen, med mindre en annen verdi kan begrunnes ut fra observerbare markedstransaksjoner. Derivater og finansielle eiendeler bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet regnskapsføres i denne kategorien dersom ett av følgende kriterier er oppfylt:

- er del av en portefølje av finansielle eiendeler som forvaltes, og deres inntjening vurderes på grunnlag av virkelig verdi
- klassifiseringen eliminerer eller i vesentlig grad reduserer en uoverensstemmelse i måling eller innregning
- instrumentet er et derivat

Holde til forfall investeringer, utlån og fordringer til amortisert kost og andre finansielle forpliktelser innregnes til virkelig verdi. Innregning og etterfølgende verdimåling skjer til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metode.

Fastsettelse av virkelig verdi

Virkelig verdi er den pris som ville blitt oppnådd ved salg av en eiendel eller betalt for å overføre en forpliktelse i en velordnet

transaksjon mellom markedsdeltakere på måletidspunktet.

I den grad det er mulig, benyttes direkte observerbare markeds-kurser. Verdsettelse av finansielle instrumenter er basert på velrenommete teknikker og modeller.

Instrumenter som omsettes i et aktivt marked

Finansielle eiendeler og forpliktelser verdsettes til den prisen som er innenfor kjøpskurs-salgskurs-marginen og som er mest representativ for virkelig verdi under omstendighetene. Derivater måles til midtkurser på balansedagen.

For instrumenter som handles i et aktivt marked, benyttes den noterte prisen innhentet fra enten en børs, en megler eller et prissettingsbyrå. Markedet er aktivt dersom det er mulig å fremskaffe eksterne observerbare priser, kurser eller renter og disse prisene representerer faktiske og hyppige markedstransaksjoner.

Investeringene i børsnoterte aksjer, sertifikater og obligasjoner med tilstrekkelig grad av likviditet anses å være omsatt i aktive markeder.

Instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked

Finansielle instrumenter som ikke omsettes i aktive markeder verdsettes basert på ulike verdsettelsesteknikker og deles inn i to kategorier:

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata:

- Nylig observerte velordnede transaksjoner i det aktuelle instrumentet mellom markedsdeltakere
- Instrumenter handlet i et aktivt marked, som substansielt er likt det instrumentet som verdsettes
- Andre verdsettelsesteknikker hvor de viktigste parametrene er basert på observerbare markedsdata

Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata:

- Estimerte kontantstrømmer
- Vurdering av eiendeler og gjeld i selskaper
- Modeller hvor minst en parameter, som har vesentlig betydning for verdien, ikke er basert på observerbare markedsdata
- Eventuelle bransjestandarder

Ved bruk av verdsettelsesteknikker justeres verdien for kreditt- og likviditetsrisiko. Prising av risiko for tilsvarende instrumenter ligger til grunn for vurderingen.

→

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

For de fleste av selskapets finansielle derivater som eksempelvis valutaterminforretninger, renteswapper og kontrakter som fastsetter en fremtidig rente, prises basert på observerbar markedsinformasjon.

Aksjer og fondsandeler som verdsettes basert på annet enn observerbare markedsdata, omfatter private equity-fond, eiendomsfond, hedgefond og unoterte aksjer.

Etterfølgende verdimåling til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi, verdsettes til amortisert kost.

Amortisert kost fastsettes til nåverdien av kontraktfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid neddiskontert med den effektive renten.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderer DNB Liv om det foreligger objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har vært utsatt for verdifall.

Objektive indikasjoner for verdifall omfatter vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, tilfeller der det anses som sannsynlig at debitor vil innlede gjeldsforhandling eller andre konkrete forhold som har inntruffet. Nedskrivninger av andre finansielle eiendeler resultatføres der de etter sin art hører hjemme.

Presentasjon i balanse**Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning**

I denne kategorien inngår sertifikater, obligasjoner og rentefond som selskapet har klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over resultatet ved første gangs innregning.

Aksjer og andeler

Denne kategorien inkluderer aksjer og andeler i aksjefond bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet.

Finansielle derivater

Finansielle derivater presenteres som en eiendel dersom verdien er positiv og som en forpliktelse dersom verdien er negativ. Motregning foretas dersom selskapet har en juridisk bindende kontrakt med motparten til å motregne og har til hensikt å innfri med nettobeløpet eller realisere eiendelen og innfri forpliktelsen samtidig.

Utlån og fordringer balanseført til virkelig verdi

I denne kategorien inngår utlån som selskapet har klassifisert

til virkelig verdi med verdiendring over resultatet ved første gangs innregning.

Hold-til-forfall investeringer balanseført til amortisert kost

I denne kategorien inngår finansielle eiendeler med fast forfall, som selskapet har en positiv intensjon om å holde til forfall. Holde-til-forfall investeringer vurderes til amortisert kost og innregnes til transaksjonsprisen med tillegg for direkte transaksjonsutgifter. Resultatføring og etterfølgende verdimåling følger effektiv rentemetode. Ved etterfølgende verdimåling fastsettes amortisert kost til nåverdien av kontraktfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid neddiskontert med den effektive renten.

Utlån og fordringer balanseført til amortisert kost

I denne kategorien inngår ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette, og som ikke blir notert i et aktivt marked. Selskapet har en positiv intensjon om å holde investeringene i uoverskuelig fremtid. Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost innregnes til transaksjonsprisen med tillegg for direkte transaksjonsutgifter. Resultatføring og etterfølgende verdimåling følger effektiv rentemetode. Ved etterfølgende verdimåling fastsettes amortisert kost til nåverdien av kontraktfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid neddiskontert med den effektive renten.

Andre finansielle eiendeler balanseført til virkelig verdi

Andre finansielle eiendeler består av kontanter og kontantekvivalenter samt oppgjørskontoer, og er vurdert til virkelig verdi.

Andre finansielle forpliktelser balanseført til amortisert kost

Andre finansielle forpliktelser består hovedsakelig av ansvarlig lånekapital, som er vurdert til amortisert kost i balansen. Rentekostnader for de ansvarlige lånene resultatføres som andre kostnader i det ikke-tekniske regnskapet.

Eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg

Eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg består hovedsakelig av fondsinvesteringer der de underliggende verdipapirene er likvide aksjer og obligasjoner. Midlene vurderes samlet til virkelig verdi. Urealisert gevinst/tap resultatføres fortløpende som verdiendring på investeringer i investeringsvalgporteføljen.

9. INVESTERINGSEIENDOMMER

Eiendommer som eies for å oppnå avkastning i kundeporteføljene, gjennom å opptjene leieinntekter og oppnå verdistig- →

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

ning, klassifiseres som investeringseiendommer.

Investeringseiendommer måles ved førstegangs innregning til kostpris inkludert anskaffelsesutgifter. I etterfølgende perioder måles investeringseiendommer til virkelig verdi. Det foretas ikke årlige avskrivninger av investeringseiendommer.

Investeringseiendommer verdsettes basert på anerkjente verdsettelsesmetoder. Det benyttes både intern og ekstern ekspertise til verdivurderingen. Det innhentes et utvalg av eksterne takster som sammenholdes med interne verdivurderinger. Det gjøres sensitivitetsvurderinger for ulike anslag på parameterverdier som inngår i en totalvurdering.

Leieinntekter og driftskostnader presenteres som «Netto driftsinntekter fra eiendom». Årets resultatførte endring i markedsverdi og realisert tap/gevinst ved salg av eiendom klassifiseres hhv. som «Verdiendring på investeringer» og «Realisert gevinst og tap på investeringer» i resultatregnskapet. Endring av markedsverdi som følge av endring i valutakursen på eiendommer lokalisert i utlandet presenteres som «Verdiendring på investeringer».

I selskapsregnskapet presenteres resultatandel fra eiendoms-selskaper som «Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak». Tilsvarende gjelder for resultatført endring i markedsverdi og realiserte gevinster/tap fra slike investeringer. Renteinntekter knyttet til interne lån til eiendomsdatterselskaper presenteres som «Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler».

10. IMMATERIELLE EIENDELER**IT-Systemer og programvare**

Kjøpt programvare aktiveres til anskaffelseskost med tillegg av utgifter for å gjøre programvaren klar til bruk. Direkte identifiserbare utgifter til egenutviklet programvare som kontrolleres av DNB Liv og der det er sannsynlig at økonomiske fordeler dekker utviklingsutgiftene på balansetidspunktet, balanseføres som immaterielle eiendeler. Dette forutsetter at systemene kontrolleres av selskapet og at de sannsynlige økonomiske fordeler overstiger utviklingskostnadene.

Direkte utgifter inkluderer ansatte direkte involvert med programutviklingen, materialkostnader og en andel av direkte henførbare fellesutgifter. Utgifter knyttet til vedlikehold av programvare og IT-systemer kostnadsføres løpende over resultatregnskapet.

Balanseførte IT-systemer og programvare avskrives lineært over antatt økonomisk levetid.

11. VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler måles til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte lineære avskrivninger ut fra antatt økonomisk levetid. Varige driftsmidler til eget bruk er klassifisert som andre eiendeler i balansen. Etterfølgende utgifter balanseføres på relevante eiendeler når det er sannsynlig at det er knyttet fremtidige økonomiske fordeler til utgiften som tilfaller konsernet og disse kan måles pålitelig. Reparasjoner og vedlikehold kostnadsføres løpende i resultatregnskapet.

Eiendelenes restverdier og brukstider revurderes årlig og justeres om nødvendig.

12. NEDSKRIVNING AV MATERIELLE OG IMMATERIELLE EIENDELER

Ved hvert rapporteringstidspunkt vurderes det hvorvidt det foreligger indikasjoner på fall i eiendelers verdi. Dersom slike indikasjoner foreligger beregnes gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av eiendelens virkelige verdi med fratrekk av salgskostnader og bruksverdi. Eiendelens balanseførte verdi nedskrives umiddelbart dersom balanseført verdi er høyere enn estimert gjenvinnbart beløp.

13. FORSIKRINGMESSIGE AVSETNINGER**Klassifisering av kontrakter**

IFRS 4 omhandler regnskapsmessig behandling av forsikringskontrakter. IFRS 4 definerer kontrakter der forsikringsrisikoen utgjør en signifikant del av produktets totalrisiko, som forsikringskontrakter. DNB Liv produkter består av kollektiv pensjonsforsikring, kollektiv foreningsforsikring, individuell kapitalforsikring, individuell rente- og pensjonsforsikring, produkter med investeringsvalg, gruppelivsforsikring og skadeforsikringer knyttet til liv og helse. De forsikringsmessige avsetningene i regnskapet er i samsvar med norsk lovgivning innenfor området, samt IFRS 4.

Forsikringstekniske avsetninger

Forsikringstekniske avsetninger i DNB Liv består av premie-reserve, tilleggsavsetninger, kursreguleringsfond, erstatningsavsetning, risikoutjevningssfond og andre tekniske avsetninger. Avsetningene omfatter også premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond. Foruten risikoutjevningssfondet som klassifiseres som egenkapital, er samtlige av de forsikringsmessige avsetningene klassifisert som kundeforpliktelser.

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

Premiereserve er avsetning for å sikre fremtidige forsikringsmessige forpliktelser overfor forsikringstakerne og forsikrede. Premiereserven er beregnet som kontantverdien, det vil si nåverdien, av selskapets totale forsikringsforpliktelser inklusive kostnader, med fradrag av kontantverdien av fremtidig avtalt premie.

Tilleggsavsetningene er en betinget kundetildelt avsetning hvor årets endring føres i resultatregnskapet. Forsikringsvirksomhetsloven gir bestemmelser om anvendelse av og størrelse på tilleggsavsetningene. Den maksimale avsetningen per kontrakt kan etter de nevnte bestemmelser ikke utgjøre mer enn 12 prosent av premiereserven for kontrakten. Den faktiske avsetning for det enkelte år vurderes i forbindelse med årsoppgjørdisposisjonene. Tilleggsavsetninger kan anvendes til dekning av renteunderskudd når årets avkastninger er lavere enn den garanterte renten.

Kursreguleringsfondet tilsvarer summen av urealiserte gevinster på finansielle omløpsmidler som inngår i kollektivporteføljen. Dersom porteføljen av finansielle omløpsmidler viser et netto urealisert tap settes kursreguleringsfondet til null.

Urealiserte gevinster og tap knyttet til valutakursendringer på derivater brukt til valutasikring av eiendommer, utlån og holde til forfall-obligasjoner i utenlandsk valuta, inngår ikke i kursreguleringsfondet.

Erstatningsavsetningen skal dekke selskapets forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som ved regnskapsårets utgang ikke er oppgjort av eller meldt til selskapet. Erstatningsavsetningen tilsvarer bare midler som ville ha kommet til utbetaling i regnskapsåret dersom erstatningstilfellet var ferdigbehandlet. Avsetningen inngår i balansepost «Premiereserve mv.» i regnskapet.

Risikoutjevsningsfond kan benyttes til å dekke underskudd på risikoresultat og styrking av premiereserve ved endring av demografiske forutsetninger i beregningsgrunnlaget. Hvert år kan det avsettes inntil 50 prosent av selskapets samlede risikoresultat for produktene ytelsepensjon og fripoliser til risikoutjevsningsfondet. Den årlige avsetningen vurderes i forbindelse med årsoppgjørdisposisjonene.

Premiefondet inneholder forskuddsbetalte premier fra forsikringstakerne i individuell og kollektiv pensjonsforsikring. Pensjonistenes overskuddsfond tilføres andel av årets overskudd og benyttes til styrking av premiereserven for pensjonister i

forbindelse med regulering av pensjonsutbetalinger.

Klassifisering av forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsvalgportefølje

De forsikringsmessige avsetninger til dekning av forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsportefølje skal til enhver tid motsvare verdien av den investeringsportefølje som er tilordnet kontrakten. Andelen av overskudd på risikoresultatet medregnes.

Supplerende avsetning for særskilt investeringsvalgportefølje, er avsetninger til dekning av avkastningsgaranti for de kontrakter som har dette. Avsetningene skal tilsvare forventet utbetaling fra selskapet til kunden ved oppnådd pensjonsalder. Avsetningen inngår i balansepost «Pensjonskapital mv.» i regnskapet.

Vurdering av forpliktelser til forsikringstakere

Forpliktelsene skal stå i rimelig forhold til den risiko som overtas. Dette sikres gjennom kontinuerlig oppfølging og overvåking av eksisterende bestand. Videre skal alle tariffer som selskapet utarbeider, meldes til Finanstilsynet som har overordnet kontrollansvar for å påse at premiene som benyttes er tilstrekkelige. Det gjøres en løpende vurdering av beregningsgrunnlagene som benyttes.

For kollektiv pensjonsforsikring har selskapet styrket avsetningene tilknyttet økt levealder over flere år. Finansieringskildene har vært overskudd fra renteresultat og risikoresultat, samt anvendelse av risikoutjevsningsfond og egenkapital. Alle avtaler er ferdig opppreservert i 2017.

Grunnlagene for beregning av uførisiko er av nyere dato og tar hensyn til den økning av uførhet som er observert i samfunnet generelt. Grunnlagsrenten brukes til beregning av nåverdien av fremtidige premier, ytelser og forsikringsmessige avsetninger. Finanstilsynet setter til enhver tid høyeste nivå på grunnlagsrenten, vurdert med basis i langsiktige statsobligasjonsrenter. Høyeste grunnlagsrente for ny opptjening innen pensjonsprodukter er 2,0 prosent.

Tilstrekkelighetstest

Selskapet gjennomfører en tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på premiereservene står i forhold til forpliktelsene ovenfor kundene. Testen er nærmere beskrevet i note 30 Forsikringsrisiko.

14. INNTEKTSSKATT

Årets resultatførte skattekostnad består av betalbar skatt →

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

og årets endring i utsatt skatt, og er basert på regnskapsstandarden IAS 12. Utsatt skatt og utsatt skattefordel er beregnet på forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld på balansedagen. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som forventes å reversere i samme periode er utlignet og nettoført. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at det vil foreligge en skattepliktig inntekt som den midlertidige forskjellen kan utnyttes mot. I samsvar med årsregnskapsforskriften for livsforsikringsforetak balanseføres ikke utsatt skatt knyttet til forsikringsmessige avsetninger som i samsvar med IFRS klassifiseres som egenkapital.

I konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår midlertidige forskjeller knyttet til konsernets investeringseidommer. Eiendommene er organisert i aksjeselskaper som eies av mellomliggende holdingselskaper som igjen eies direkte av DNB Liv. Til tross for at eiendomsselskapene kan avhendes skattefritt, er det avsatt for skatteøkende midlertidige forskjellene knyttet til de underliggende eiendommene.

15. PENSJONER**Ytelsesbasert ordning**

Den ytelsesbaserte ordningen i DNB Liv ble ved utgangen av 2016 i all hovedsak omdannet til en innskuddsbasert pensjonsordning. For gjenværende ytelsesbaserte ordninger er utgangspunktet for beregning av pensjonskostnaden en lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet.

Pensjonsforpliktelser i balansen nettoføres mot pensjonsmidler i ordningen.

Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av de estimerte fremtidige pensjonsytelsene som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnsvekst og førtidspensjonering. Diskonteringsrenten er fastsatt ut fra renten på obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) på balansedagen med et tillegg for å reflektere løpetid for forpliktelsene.

De økonomiske konsekvensene av endringer i pensjonsordninger skal kostnadsføres på det tidligste av følgende tidspunkter:

- når endringen av eller avkortingen i ordningen skjer, eller
- når foretaket innregner eventuelle tilknyttede omstrukturingsutgifter eller sluttvederlag

Pensjonskostnader og –forpliktelser inkluderer arbeidsgiveravgift. I 2015 og 2016 ble pensjonsordningen i all hovedsak omdannet fra ytelsespensjon til innskuddspensjon. I den forbindelse ble de ansatte i ordningene tildelt fripoliser, samt at det ble opprettet en kompensasjonsordning for de berørte ansatte som ennå ikke var pensjonister. Ordningen er usikret. Kompensasjonsordningen opptjenes løpende og DNB har ingen forpliktelser utover innbetaling og en estimert rente. Regnskapsføring av kompensasjonsordningen gjøres etter samme regler som for en innskuddsbasert ordning, se under.

Se note 10 Pensjonsforpliktelser og –kostnader for mer informasjon.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at DNB Liv ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig innskudd til de ansattes pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. DNB Liv har ingen ytterligere forpliktelse knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Kostnaden knyttet til innskuddsbaserte pensjonsordninger blir innregnet i resultatregnskapet.

16. EGENKAPITAL

Foreslått utdeling inngår som en del av egenkapitalen inntil det er besluttet av generalforsamlingen.

Risikoutjevningfond

Risikoutjevningfondet har som formål å absorbere svingninger i risikoresultatet over tid, ved at dette resultatet innenfor nærmere bestemte grenser kan salderes mot risikoutjevningfondet. Avsetningen anses ikke å være knyttet til forsikrings-selskapets forsikringsrisiko for eksisterende eller framtidige kunder og skal klassifiseres som opptjent egenkapital i selskapets balanse.

Fond for urealiserte gevinster

Fond for urealiserte gevinster tilsvarer summen av urealiserte gevinster på finansielle eiendeler som inngår i selskapsporteføljen og er en parallell til kursreguleringsfondet i kollektivporteføljen.

17. KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingene viser netto kontantstrømmer gruppert etter kilder og anvendelsesområder. Kontantstrømmene er presentert som operasjonelle aktiviteter, investere- →

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

ringsaktiviteter eller finansieringsaktiviteter. Kontanter er definert som kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på kredittinstitusjoner.

18. VEDTATTE IKKE IKRAFTTRÅDTE STANDARDER OG FORTOLKNINGER

IASB hadde ved utgangen av 2017 publisert en rekke endringer til dagens regler som ikke er trådt i kraft. I det følgende vil vi omtale de endringer som kan påvirke konsernets fremtidige rapportering vesentlig.

IFRS 17 Forsikringskontrakter

IFRS 17 Forsikringskontrakter erstatter IFRS 4 Forsikringskontrakter og angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om forsikringskontrakter.

Formål med ny standard er å eliminere uensartet praksis i regnskapsføring av forsikringskontrakter og hovedtrekkene i den nye modellen er som følger:

- Et estimat på nåverdien av fremtidige kontantstrømmer for en gruppe av forsikringskontrakter. Fremtidige kontantstrømmer omfatter fremtidige premieinnbetalinger og utbetalinger av forsikringsoppgjør, erstatninger og andre utbetalinger til forsikringstaker. Estimater skal ta hensyn til en eksplisitt justering for risiko og estimatene skal være basert på forholdene på balansedato.
- En kontraktsmargin («Contractual Service Margin») som er lik dag én-gevinsten i estimatet av nåverdien av fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe av forsikringskontrakter. Dette svarer til fortjenesteelementet i forsikringskontraktene som skal innregnes over den perioden tjenesten ytes, det vil si over dekningsperioden til forsikringene.
- Visse endringer i estimatet for nåverdien av fremtidige kontantstrømmer justeres mot kontraktsmarginen, og innregnes derved i resultatet over gjenværende periode de aktuelle kontraktene dekker.
- Effekten av endring i diskonteringsrente skal, som et valg av regnskapsprinsipp, presenteres enten i det ordinære resultatet eller i andre inntekter og kostnader.

IFRS 17 skal som et utgangspunkt anvendes retrospektivt, men det er åpnet for en modifisert retrospektiv anvendelse eller en anvendelse basert på virkelig verdi på overgangstidspunktet dersom retrospektiv anvendelse er upraktisk («impracticable»).

Standarden er vedtatt av IASB og er gjeldende fra 1. januar 2021. DNB Liv vil anvende standarden fra 2021. EU har foreløpig ikke godkjent standarden.

DNB Liv har startet arbeidet med implementering av IFRS 17, men det er på nåværende tidspunkt for tidlig å gi et pålitelig estimat på forventet implementeringseffekt i konsernets regnskap.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

I juli 2014 utga IASB den nye standarden for finansielle instrumenter, IFRS 9 Finansielle instrumenter, som vil erstatte dagens IAS 39. Den nye standarden introduserer en forretningsorientert modell for klassifisering av finansielle eiendeler, en forventet tapsmodell for nedskrivninger og en ny generell modell for sikringsbokføring. IASB jobber fortsatt med nye krav knyttet til makrosikring. Dette arbeidet er etablert som et eget prosjekt og forventes å ferdigstilles på et senere tidspunkt.

IFRS 9 ble godkjent av EU i november 2016 og er gjeldende fra 1. januar 2018. Finanstilsynet sendte et høringsutkast i september 2017 til finansdepartementet som foreslår å kreve utsettelse av implementering av IFRS 9 for livsforsikringsselskaper til 1. januar 2021. Dette vil også gjelde for konsernregnskapet til DNB Liv.

Konsolidering av DNB Livsforsikring i morselskapet DNB ASA vil imidlertid være etter IFRS 9 fra 1. januar 2018.

Klassifisering og måling:

Gjennomgangen har resultert i behov for enkelte endringer i klassifisering og tilhørende måling, men det er ikke vesentlige endringer sammenlignet med dagens regler.

Nedskrivninger:

Foreløpige beregninger viser at implementeringen av IFRS 9 vil medføre økte tapsavsetninger med 3,1 millioner kroner som følge av endringen fra en faktisk tapsmodell til en forventet tapsmodell.

IFRS 15 Inntekt fra kontrakter med kunder

IFRS 15 ble publisert av IASB i mai 2014 og etablerer en ny femtrinns modell som vil være gjeldende for inntekter som oppstår fra kontrakter med kunder. Etter IFRS 15 er inntekter innregnet til det beløpet som reflekterer vederlaget som et selskap forventer å ha rett til i bytte for overføring av varer eller tjenester til en kunde. De nye prinsippene i IFRS 15 har en mer strukturert tilnærming til måling og innregning av inntekter.

Den nye inntektsstandarden gjelder for alle foretak og vil erstatte alle gjeldende inntektsføringsregler etter IFRS. Kontrakter med kunder som regnskapsføres etter reglene →

NOTE 1 - REGNSKAPSPRINSIPPER FORTS.

i IAS39/IFRS 9 Finansielle instrumenter skal likevel følge reglene i IAS 39/IFRS 9 da de er holdt utenfor virkeområdet til IFRS 15. Det samme gjelder de forsikringskontrakter som er omfattet av nåværende IFRS 4 og kommende IFRS 17.

IFRS 15 er gjeldende fra 1. januar 2018 og standarden ble godkjent av EU i september 2016. Konsernet har analysert effekter av de nye reglene. Endringen vil ikke få vesentlig effekt på periodisering av konsernets inntekter. DNB Liv vil anvende standarden fra 2018.

IFRS 16 Leieavtaler

I januar 2016 publiserte IASB en ny regnskapsstandard for leieavtaler, IFRS 16 Leieavtaler. IFRS 16, ble godkjent av EU i oktober 2017, og er gjeldende fra 1. januar 2019. Den nye stan-

darden vil medføre store endringer for leietaker ettersom alle leieavtaler (med unntak av korte avtaler og avtaler hvor eien- delen har lav verdi) må innregnes i balansen som en bruksrett med en motsvarende leieforpliktelse. Ved førstegangsinnreg- ning skal leieforpliktelsen og bruksretten måles til nåverdien av fremtidige leiebetalinger. Leiebetalinger skal resultatføres som rentekostnad og amortisering. For utleier er regnskaps- reglene uendret.

Konsernet har startet arbeidet med å analysere effekter av de nye reglene. Størstedelen av DNB Livs forpliktelser kommer fra leieavtaler på næringsbygg og IT utstyr. Det er foreløpig for tidlig å gi et pålitelig estimat på forventet effekt i konsernets regnskap i de tilfellene DNB Liv er leietaker. DNB Liv vil anvende standarden fra 2019.

NOTE 2 – VIKTIGE REGNSKAPSESTIMATER OG SKJØNNMESSIGE VURDERINGER

Utarbeidelse av regnskapet medfører at ledelsen gjør estimer og skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimer og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusive forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet.

FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER

For forsikringsmessige avsetninger er de vesentligste risikoer og usikkerheter knyttet til hendelser som levealder, uførhet, samt rentenivået. Endring i slike forutsetninger vil påvirke størrelsen på forpliktelsen som igjen kan påvirke eiers resultat.

Note 30 Forsikringsrisiko gir ytterligere informasjon om forsikringsrisiko.

NEDSKRIVNING OBLIGASJONER SOM HOLDES TIL FORFALL

Dersom objektive indikasjoner for verdifall kan identifiseres, beregnes nedskrivning på obligasjoner som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med obligasjonens effektive rente. Objektive indikasjoner for verdifall omfatter vesentlige finansielle problemer hos debitor, betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd, tilfeller der det anses som sannsynlig at debitor vil innlede gjeldsforhandling eller andre konkrete forhold som har inntruffet. Estimering av fremtidig kontantstrøm baseres på erfaringsmateriale og skjønn basert på de forhold som var inntrådt på balansedagen.

VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE DERIVATER OG ANDRE FINANSIELLE INSTRUMENTER

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes ved å benytte ulike verdsettelsesteknikker. Konsernet vurderer og velger metoder og forutsetninger som så langt som mulig er basert på markedsholdene på balansedagen. Ved verdsettelse av finansielle instrumenter hvor observerbare markedsdata ikke er tilgjengelig, vil konsernet gjøre antagelser om hva markedet vil legge til grunn ved verdsettelse av et tilsvarende finansielt instrument. I verdsettelsene kreves det utstrakt bruk av skjønn ved beregning av likviditetsrisiko, kredittrisiko og volatilitet. En endring i de nevnte faktorene kan påvirke fastsatt virkelig verdi på konsernets finansielle instrumenter. Se også note 13 Finansielle instrumenter til virkelig verdi.

VERDIVURDERING AV EIENDOMMER

Eiendomsporteføljen vurderes til virkelig verdi. Eiendomsporteføljen i Norge er verddivurdert med konsernets egen modell basert på nåverdi av forventede kontantstrømmer. I tillegg sammenlignes de interne vurderingene mot uavhengige eksterne takster. Sentrale parametre i verddivurderingsmodellen avstemmes mot ekstern markedsinformasjon.

Endring i antagelsene om avkastningskravet og nivå på fremtidig markedsleie, kan føre til en vesentlig endring av eiendomsporteføljens verdi. Markedsleie vurderes individuelt for den enkelte eiendom basert på en bred tilgang av informasjon, herunder ekstern markedsstatistikk, eksterne analyser og markedsvurderinger, eget markedssyn og intern informasjon og kompetanse om lokale markedsforhold og eiendommenes tekniske tilstand. Se note 15 Investerings eiendommer for forutsetninger som er lagt til grunn ved beregning av virkelig verdi av eiendomsporteføljen.

NOTE 3 – SAMMENSLÅING AV BALANSEPOSTER

DNB LIVSFORSIKRING AS		
Beløp i millioner kroner	2017	2016
Avsetning for forpliktelser		
Pensjonsforpliktelser o.l.	165	162
<i>Forpliktelser ved skatt</i>		
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0
Forpliktelser ved utsatt skatt	648	689
Sum avsetning for forpliktelser per 31. desember	813	851
Forpliktelser		
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	129	248
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	242	16
Forpliktelser til kredittinstitusjoner	48	69
Finansielle derivater	322	255
Andre forpliktelser	562	589
Andre forpliktelser til datterselskap og tilknyttede selskap	496	326
Sum forpliktelser per 31. desember	1 800	1 503
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	134	193
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter per 31. desember	134	193

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN		
Beløp i millioner kroner	2017	2016
Avsetning for forpliktelser		
Pensjonsforpliktelser o.l.	189	171
<i>Forpliktelser ved skatt</i>		
Forpliktelser ved periodeskatt	9	5
Forpliktelser ved utsatt skatt	1 527	1 382
Sum avsetning for forpliktelser per 31. desember	1 726	1 558
Forpliktelser		
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	129	248
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	242	16
Forpliktelser til kredittinstitusjoner	48	69
Finansielle derivater	322	255
Andre forpliktelser	1 141	1 127
Sum forpliktelser per 31. desember	1 883	1 716
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	134	193
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter per 31. desember	134	193

NOTE 4 – BRANSJEFORDELT RESULTATREGNSKAP OG RESULTATANALYSE

	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv forenings- pensjon	Individuell kapital- forsikring	Individuell pensjons- forsikring	Gruppelivs- forsikring	Skade- forsikring	2017	2016
RESULTATREGNSKAP								
1. Premieinntekter	13 954	15	1 705	583	431	319	17 007	16 880
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	7 272	203	916	1 619	20	0	10 030	8 811
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	5 608	0	713	698	0	0	7 019	4 069
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	6	0	1	1	0	0	7	9
5. Erstatninger	(8 273)	(289)	(3 682)	(3 074)	(361)	(309)	(15 989)	(16 658)
- herav gjenkjøp	(116)	0	(2 219)	(116)	0	0	(2 452)	(2 256)
6. Resultatførte endringer i kontraktsfastsatte forpliktelser	(2 959)	133	2 004	1 199	38	141	555	174
7. Resultatførte endringer i forpliktelser - særskilt investeringsportefølje	(13 911)	0	(775)	(257)	0	0	(14 942)	(10 509)
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	(411)	(30)	(417)	(411)	(3)	0	(1 272)	(493)
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader	(748)	(16)	(221)	(151)	(51)	(41)	(1 228)	(1 298)
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	46	0	(4)	(1)	(5)	(64)	(27)	(56)
11. Resultat av teknisk regnskap per 31. desember	583	16	240	206	69	46	1 160	929
RESULTATANALYSE								
Finansinntekter	12 400	177	1 498	2 106	19	0	16 201	12 741
Garantert rente	(4 847)	(140)	(391)	(958)	(5)	0	(6 340)	(6 399)
Avkastningsresultat før buffer	7 554	37	1 108	1 148	14	0	9 861	6 342
Til/fra tilleggsavsetning	(1 010)	0	(9)	(9)	0	0	(1 028)	(1 009)
Avkastningsresultat	6 543	37	1 099	1 139	14	0	8 832	5 333
Risikopremie	2 791	64	262	448	387	358	4 310	4 402
Risikotilskudd	(2 595)	(59)	(131)	(404)	(335)	(295)	(3 819)	(3 666)
Risikoresultat	196	6	131	44	51	63	491	736
Administrasjonspremie	1 115	19	282	263	58	25	1 762	1 775
Driftskostnader	(770)	(16)	(221)	(151)	(51)	(41)	(1 250)	(1 314)
Administrasjonsresultat	345	3	61	112	7	(16)	512	461
Vederlag for rentegaranti	109	0	79	19	0	0	207	359
Fortjenesteelement for risiko	30	0	1	0	0	0	31	55
Avsetning for lang levealder	(621)	0	0	0	0	0	(621)	(1 452)
Bransjeresultat brutto	6 602	46	1 370	1 314	72	46	9 451	5 492
Resultat tilført forsikringskunder	(6 019)	(30)	(1 130)	(1 109)	(3)	0	(8 291)	(4 564)
Resultat av teknisk regnskap	583	16	240	206	69	46	1 160	929

NOTE 4 – BRANSJEFORDELT RESULTATREGNSKAP OG RESULTATANALYSE FORTS.

Fordeling etter overskuddsmodell

Kollektiv pensjon privat	Ytelses- basert uten investerings- valg	Fripoliser	Uten rett til andel av overskudd	Innskudds- basert med investerings- valg	2017	2016
Beløp i millioner kroner						
1. Premieinntekter for egen regning	1 962	335	823	10 834	13 954	12 993
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	1 255	5 868	148	0	7 272	6 370
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	0	0	0	5 608	5 608	3 496
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	6	0	0	0	6	6
5. Erstatninger for egen regning	(928)	(4 954)	(377)	(2 014)	(8 273)	(7 236)
- herav gjenkjøp	(4)	(112)	0	0	(116)	(163)
6. Resultatførte endringer i kontraktsfastsatte forpliktelser	(1 691)	(794)	(474)	0	(2 959)	(4 616)
7. Resultatførte endringer i forpliktelser - særskilt investeringsportefølje	0	0	0	(13 911)	(13 911)	(9 764)
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	(277)	(85)	(50)	0	(411)	(102)
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader	(164)	(177)	(91)	(316)	(748)	(701)
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	(2)	30	22	(3)	46	(34)
11. Resultat av teknisk regnskap	161	223	1	198	583	413
RESULTATANALYSE						
Finansinntekter	1 136	5 525	132	5 608	12 400	10 010
Garantert rente	(692)	(4 109)	(46)	0	(4 847)	(4 821)
Avkastningsresultat før buffer	444	1 416	86	5 608	7 554	5 189
Til/fra tilleggsavsetning	(171)	(840)	0	0	(1 010)	(759)
Avkastningsresultat	273	576	86	5 608	6 543	4 430
Risikopremie	291	1 712	788	0	2 791	2 861
Risikotilskudd	(247)	(1 546)	(800)	(1)	(2 595)	(2 500)
Risikoresultat	43	165	(11)	(1)	196	361
Administrasjonspremie	211	327	59	518	1 115	1 087
Driftskostnader	(180)	(178)	(93)	(319)	(770)	(718)
Administrasjonsresultat	31	149	(33)	199	345	370
Vederlag for rentegaranti	100	0	9	0	109	251
Fortjenesteelement for risiko	29	0	0	0	30	54
Avsetning for lang levealder	(39)	(583)	0	0	(621)	(1 452)
Bransjeresultat brutto	437	308	51	5 806	6 602	4 012
Resultat tilført forsikringskunder	(277)	(85)	(50)	(5 608)	(6 019)	(3 600)
Resultat av tekniske regnskap	161	223	1	198	583	413

NOTE 4 – BRANSJEFORDELT RESULTATREGNSKAP OG RESULTATANALYSE FORTS.

Fordeling etter overskuddsmodell forts.

Indiv iduell kapitalforsikring	Med overskudds- deling	Uten rett til andel av overskudd	Investerings- valg	2017	2016
Beløp i millioner kroner					
1. Premieinntekter for egen regning	194	738	772	1 705	2 558
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	248	668	0	916	812
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	0	0	713	713	276
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	1	0	0	1	0
5. Erstatninger for egen regning	(918)	(2 098)	(666)	(3 682)	(3 344)
- herav gjenkjøp	(131)	(1 600)	(489)	(2 219)	(1 940)
6. Resultatførte endringer i kontraktsfastsatte forpliktelser	664	1 340	0	2 004	1 205
7. Resultatførte endringer i forpliktelser - særskilt investeringsportefølje	0	0	(775)	(775)	(908)
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	(102)	(314)	0	(417)	(84)
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader	(28)	(157)	(36)	(221)	(267)
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	(3)	(1)	0	(4)	(4)
11. Resultat av teknisk regnskap	55	177	8	240	245
RESULTATANALYSE					
Finansinntekter	213	572	713	1 498	957
Garantert rente	(137)	(254)	0	(391)	(397)
Avkastningsresultat før buffer	77	318	713	1 108	560
Til/fra tilleggsavsetning	0	(9)	0	(9)	(206)
Avkastningsresultat	77	309	713	1 099	355
Risikopremie	78	183	0	262	274
Risikotilskudd	(19)	(111)	0	(131)	(144)
Risikoresultat	59	72	0	131	130
Administrasjonspremie	50	188	44	282	301
Driftskostnader	(28)	(157)	(36)	(221)	(267)
Administrasjonsresultat	22	31	8	61	34
Vederlag for rentegaranti	0	79	0	79	87
Fortjenesteelement for risiko	0	1	0	1	1
Avsetning for lang levealder	0	0	0	0	0
Bransjerultat brutto	158	491	721	1 370	605
Resultat tilført forsikringskunder	(102)	(314)	(713)	(1 130)	(361)
Resultat av tekniske regnskap	55	177	8	240	245

NOTE 4 – BRANSJEFORDELT RESULTATREGNSKAP OG RESULTATANALYSE FORTS.

Fordeling etter overskuddsmodell forts.

Individuell rente- og pensjonsforsikring	Med overskudds- deling	Uten rett til andel av overskudd	Investerings- valg	2017	2016
Beløp i millioner kroner					
1. Premieinntekter for egen regning	250	277	57	583	532
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	1 463	156	0	1 619	1 382
3. Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	0	0	698	698	296
4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	0	0	0	1	2
5. Erstatninger for egen regning	(2 440)	(187)	(447)	(3 074)	(3 188)
- herav gjenkjøp	(67)	(19)	(31)	(116)	(153)
6. Resultatførte endringer i kontraktsfastsatte forpliktelser	1 321	(122)	0	1 199	1 409
7. Resultatførte endringer i forpliktelser - særskilt investeringsportefølje	0	0	(257)	(257)	162
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	(338)	(73)	0	(411)	(265)
9. Forsikringsrelaterte driftskostnader	(73)	(20)	(57)	(151)	(175)
10. Andre forsikringsrelaterte kostnader	(1)	0	0	(1)	1
11. Resultat av teknisk regnskap	182	30	(6)	206	156
RESULTATANALYSE					
Finansinntekter	1 275	133	698	2 106	1 564
Garantert rente	(905)	(53)	0	(958)	(1 004)
Avkastningsresultat før buffer	370	80	698	1 148	560
Til/fra tilleggsavsetning	0	(9)	0	(9)	(44)
Avkastningsresultat	370	71	698	1 139	516
Risikopremie	400	4	44	448	453
Risikotilskudd	(356)	(2)	(46)	(404)	(364)
Risikoresultat	44	3	(3)	44	89
Administrasjonspremie	180	30	54	263	270
Driftskostnader	(73)	(20)	(57)	(151)	(175)
Administrasjonsresultat	107	9	(4)	112	94
Vederlag for rentegaranti	0	19	0	19	18
Fortjenesteelement for risiko	0	0	0	0	0
Avsetning for lang levealder	0	0	0	0	0
Bransjerultat brutto	520	103	691	1 314	717
Resultat tilført forsikringskunder	(338)	(73)	(698)	(1 109)	(561)
Resultat av tekniske regnskap	182	30	(6)	206	156

NOTE 5 - FLYTTING

Beløp i millioner kroner	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv forenings-pensjon	Individuell kapital-forsikring	Individuell pensjons-forsikring	2017	2016
MOTTATTE MIDLER						
Premiereserver	3 467	0	136	(50)	3 553	2 407
Tilleggsavsetninger	19	0	3	0	23	18
Sum mottatte midler (resultatført) per 31. desember	3 486	0	140	(50)	3 576	2 426
Premiefond/innskuddsfond (balanseført)	127	0	0	0	127	153
Antall kontrakter mottatte midler	5 805	0	871	844	7 520	3 475
AVGITTE MIDLER						
Premiereserver	(1 832)	0	(75)	49	(1 858)	(3 256)
Tilleggsavsetninger	(2)	0	(0)	(1)	(4)	(14)
Kursreserver	0	0	(1)	0	(2)	(2)
Sum avgitte midler (resultatført) per 31. desember	(1 834)	0	(76)	47	(1 863)	(3 271)
Premiefond/innskuddsfond (balanseført)	(1)	0	0	0	(1)	(857)
Antall kontrakter avgitte midler	7 418	0	8 325	461	16 204	5 967

NOTE 6 - NYTEGNET PREMIE

Beløp i millioner kroner	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv pensjon offentlig	Kollektiv forenings-pensjon	Individuell pensjon	Individuell kapital	Gruppeliv	Produkter med invest. valg	Sum
2017	47	0	0	208	90	28	255	628
2016	44	0	0	112	92	25	694	967

Mottatte premiereserver fremgår av note 5 - Flytting.

NOTE 7 - NETTO INNTEKTER FRA INVESTERINGER

DNB LIVSFORSIKRING AS				
Beløp i millioner kroner	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	2017	2016
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	32	1 815	1 848	1 123
Netto driftsinntekter fra eiendom		1	1	1
Renter av utlån til virkelig verdi	0	43	43	48
Renter eiendomsselskaper	0	2	2	7
Renter bank	(43)	(21)	(64)	(4)
Renter av sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	0	1	1	8
Renter obligasjoner amortisert kost	149	4 321	4 470	4 498
Renter derivater	0	38	38	62
Renter rentefond	298	1 001	1 299	2 047
Utbytte	80	40	120	124
Annet	82	143	226	212
Sum renter og utbytte	566	5 568	6 135	7 002
Verdiendring eiendom		0	0	32
Verdiendring aksjer og andeler	257	1 077	1 334	665
Verdiendring obligasjoner	0	(6)	(6)	(29)
Verdiendring utlån og fordring til amortisert kost	(33)	(129)	(161)	(92)
Verdiendring derivater	0	(339)	(339)	139
Verdiendring utlån	6	(119)	(113)	(515)
Verdiendringer annet	0	2	2	0
Sum verdiendringer inklusiv verdiendring valuta	231	487	717	201
Realisert eiendom	0	5	5	10
Realisert aksjer og andeler	169	1 976	2 145	517
Realisert obligasjoner	0	1	1	(20)
Realisert derivater	0	163	163	181
Agio/disagio aksjer	0	11	11	1
Agio/disagio obligasjoner	0	4	4	32
Agio/disagio obligasjoner amortisert kost	0	147	147	0
Agio/disagio derivater	0	(110)	(110)	307
Agio/disagio utlån	0	51	51	405
Agio/disagio diverse	0	(90)	(89)	(209)
Andre finansielle kostnader og inntekter	0	0	0	(20)
Sum realiserte gevinster	169	2 159	2 328	1 205
Sum netto inntekter fra investeringer	998	10 030	11 028	9 532
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen			7 019	4 069
Sum netto inntekter fra investeringer			18 046	13 601
Netto inntekter fra derivater i kollektiv- og selskapsporteføljen fordelt etter type:			2017	2016
Aksjederivater			153	(136)
Rentederivater			(4)	3
Valutaderivater			(397)	823
Sum derivater til virkelig verdi			(247)	690

NOTE 7 - NETTO INNTEKTER FRA INVESTERINGER FORTS.

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN				
Beløp i millioner kroner	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	2017	2016
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	42	2	43	21
Netto driftsinntekter fra eiendom	0	695	695	631
Renter av utlån til virkelig verdi	0	43	43	48
Renter eiendoms selskaper	0	289	289	325
Renter bank	(43)	(21)	(64)	(4)
Renter av sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	0	1	1	8
Renter obligasjoner amortisert kost	149	4 321	4 470	4 498
Renter derivater	0	38	38	62
Renter rentefond	298	1 001	1 299	2 047
Utbytte	80	40	120	124
Annet	82	143	226	212
Sum renter og utbytte	566	5 855	6 421	7 320
Verdiendring eiendom	0	812	812	256
Verdiendring aksjer og andeler	257	1 077	1 334	665
Verdiendring obligasjoner	0	(6)	(6)	(29)
Verdiendring obligasjoner amortisert kost	(33)	(129)	(161)	(92)
Verdiendring derivater	0	(339)	(339)	139
Verdiendring utlån	6	(119)	(113)	(515)
Verdiendringer annet	0	2	2	0
Sum verdiendringer inklusiv verdiendring valuta	231	1 298	1 529	425
Realisert eiendom	0	26	26	(60)
Realisert aksjer og andeler	169	1 976	2 145	517
Realisert obligasjoner	0	1	1	(20)
Realisert derivater	0	163	163	181
Agio/disagio aksjer	0	11	11	1
Agio/disagio obligasjoner	0	4	4	32
Agio/disagio obligasjoner amortisert kost	0	147	147	0
Agio/disagio derivater	0	(110)	(110)	307
Agio/disagio utlån	0	51	51	405
Agio/disagio diverse	0	(90)	(89)	(209)
Andre finansielle kostnader og inntekter	0	0	0	(20)
Sum realiserte gevinster	169	2 180	2 348	1 135
Sum netto inntekter fra investeringer	1 007	10 030	11 037	9 531
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen			7 019	4 069
Sum netto inntekter fra investeringer			18 056	13 600
Netto inntekter fra derivater i kollektiv og selskapsporteføljen fordelt etter type:				
			2017	2016
Aksjederivater			153	(136)
Rentederivater			(4)	3
Valutaderivater			(397)	823
Sum derivater til virkelig verdi			(247)	690

NOTE 8 - SPESIFIKASJON FORSIKRINGSRELATERTE DRIFTSKOSTNADER

DNB LIVSFORSIKRING AS		
Beløp i millioner kroner	2017	2016
Forvaltningskostnader	211	213
Salgskostnader	261	277
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	756	808
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	1 228	1 298
Spesifikasjon av lønn og andre personalkostnader		
Ordinær lønn	190	232
Pensjoner ¹⁾	7	43
Arbeidsgiveravgift	45	48
Andre personalkostnader	9	46
Sum lønn og andre personalkostnader	251	369

¹⁾ Reduserte pensjonskostnader forklares med en inntektsføring til innskuddsfondet etter omlegging fra ytelsespensjon til innskuddspensjon

Beløp i millioner kroner	2017	2016
Avsetning til langsiktige forpliktelser - restruktureringsavsetning		
Rest avsatte kostnader til restrukturering per 1. januar	24	16
Tilført	3	24
Utbetalt	(14)	(15)
Tilbakeført ubenyttet avsetning	(2)	(1)
Rest avsatte kostnader til restrukturering per 31. desember	11	24
Avsetning til langsiktige forpliktelser - andre avsetninger		
Rest avsatte kostnader per 1. januar	11	10
Tilført	0	5
Utbetalt	(3)	0
Tilbakeført ubenyttet avsetning	0	(4)
Omklassifisering til kortsiktig gjeld	(8)	0
Avsetning til langsiktige forpliktelser - andre avsetninger per 31. desember	0	11

NOTE 9 - ANTALL ANSATTE/ÅRSVERK

	DNB LIVSFORSIKRING KONSERN		DNB LIVSFORSIKRING AS	
	2017	2016	2017	2016
Antall ansatte per 31. desember	325	378	277	329
Antall årsverk per 31. desember	319	364	271	316
Gjennomsnittlig antall ansatte	352	441	303	378
Gjennomsnittlig antall årsverk	342	425	293	363

NOTE 10 - PENSJONSFORPLIKTELSER OG -KOSTNADER

BESKRIVELSE AV PENSJONSORDNINGENE

DNB-konsernet har innskuddspensjon for alle medarbeidere i Norge.

Innskuddssatsene er:

- Lønn tilsvarende 0 til 7,1 ganger G: 7 prosent
- Lønn tilsvarende 7,1 til 12 ganger G: 15 prosent
- Konsernet har ikke innskuddspensjonsordning for lønn over 12G (utover den lukkede ordningen).

I 2015 og 2016 ble pensjonsordningen i all hovedsak omdannet fra ytelsespensjon til innskuddspensjon. I den forbindelse ble de ansatte i ordningene tildelt fripoliser, samt at det ble opprettet en kompensasjonsordning for de berørte ansatte som ennå ikke var pensjonister.

Spareplanen i kompensasjonsordningen har etter forutsetninger som ble besluttet på omdanningstidspunktene, som mål

å gi den enkelte ansatte ved fylte 67 år en samlet pensjonskapital tilsvarende det den ansatte ville hatt dersom ytelsespensjonsordningene hadde blitt videreført. Både opptjening og avkastning finansieres over driften.

DNB-konsernet har uførepensjon for alle medarbeidere i Norge. Uførepensjonsordningen er:

- 3 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 12G
- 25 prosent av G, maksimalt 6 prosent av pensjonsgrunnlaget, opp til 12G
- 66 prosent av pensjonsgrunnlaget i intervallet 6-12G

Konsernets norske selskaper er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon, AFP.

Den private AFP-ordningen vil bli finansiert gjennom en årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn mellom 1 og 7,1 G.

Pensjonskostnader og -forpliktelser inkluderer arbeidsgiveravgift og finansskatt.

NOTE 10 - PENSJONSFORPLIKTELSER OG -KOSTNADER FORTS.

Økonomiske forutsetninger som er benyttet ved beregning av pensjonskostnader og –forpliktelser er gjort i samsvar med Norsk regnskapsstiftelse sin veiledning, pr. 31. desember 2017.

DNB LIVSFORSIKRING AS

Pensjonskostnader		
Beløp i millioner kroner	2017	2016
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	17	15
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsene	5	6
Beregnet avkastning på pensjonsmidlene	(1)	(2)
Avkorting	0	0
Administrasjonskostnader	0	0
Sum ytelsesbaserte ordninger	21	19
Avtalefestet pensjon, ny ordning	3	4
Risikopremie	0	1
Innskuddsbaserte ordninger	(17)	19
Netto pensjonskostnader	7	43

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Pensjonskostnader		
Beløp i millioner kroner	2017	2016
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	25	20
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsene	5	6
Beregnet avkastning på pensjonsmidlene	(1)	(2)
Avkorting	0	(4)
Administrasjonskostnader	0	0
Sum ytelsesbaserte ordninger	28	20
Avtalefestet pensjon, ny ordning	4	5
Risikopremie	0	1
Innskuddsbaserte ordninger	(14)	23
Netto pensjonskostnader	19	48

NOTE 10 - PENSJONSFORPLIKTELSER OG -KOSTNADER FORTS.

DNB LIVSFORSIKRING AS

Pensjonsforpliktelser

Beløp i millioner kroner	2017	2016
Inngående balanse	214	217
Årets opptjening	17	15
Årets rentekostnad	5	6
Aktuarielt tap (gevinst), netto	(3)	4
Overført fra andre enheter	0	0
Overgang til innskuddspensjon/avkorting	0	(16)
Utbetaling til pensjonister	(13)	(12)
Utgående balanse	220	214

Pensjonsmidler

Beløp i millioner kroner	2017	2016
Inngående balanse	52	66
Beregnet avkastning	1	2
Aktuariell gevinst (tap), netto	3	1
Overført fra andre enheter	0	0
Overgang til innskuddspensjon/avkorting	0	(16)
Innbetaling premier	1	0
Utbetaling pensjoner	(2)	(2)
Administrasjonskostnader	0	0
Utgående balanse	55	52

Netto pensjonsforpliktelser	165	162
------------------------------------	------------	------------

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Pensjonsforpliktelser

Beløp i millioner kroner	2017	2016
Inngående balanse	231	239
Salg av datterselskap	0	(3)
Årets opptjening	25	24
Årets rentekostnad	5	6
Aktuarielt tap (gevinst), netto	(3)	3
Overgang til innskuddspensjon	0	0
Planendring	0	(25)
Avkorting	0	0
Utbetaling til pensjonister	(13)	(13)
Utgående balanse	245	231

Pensjonsmidler

Beløp i millioner kroner	2017	2016
Inngående balanse	51	66
Beregnet avkastning	1	2
Aktuariell gevinst (tap), netto	3	1
Overgang til innskuddspensjon	0	(16)
Avkorting	0	0
Innbetaling premier	1	0
Utbetaling pensjoner	(2)	(2)
Administrasjonskostnader	0	0
Utgående balanse	54	51

Netto pensjonsforpliktelser	190	180
------------------------------------	------------	------------

NOTE 10 - PENSJONSFORPLIKTELSER OG -KOSTNADER FORTS.**Sensivitetsanalyse for ytelsesordningen**

Følgende estimater er basert på fakta og omstendigheter per 31. desember 2017, forutsatt at alle andre parametre er konstante. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

Endring i prosentpoeng	Diskonterings rente		lønnsvekst/grunnbeløp		Årlig pensjonsregulering		Levealder	
	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	0% reg	+1 år	-1 år
Prosentvis endring i pensjon								
Pensjonsforpliktelse PBO	8-16	15-17	33-34	26-27	10-11	5 - 8	2	2
Periodens netto pensjonskostnad	10-20	22-23	34-35	26-27	10-11	5 - 8	2	2

NOTE 11 - SKATTEKOSTNAD

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING AS		DNB LIVSFORSIKRING KONSERN	
	2017	2016	2017	2016
SKATTEKOSTNAD PÅ DRIFTSRESULTAT FØR SKATT				
Betalbar skatt	23	13	31	10
Endring utsatt skatt	(48)	115	85	134
Sum skattekostnad (- skatteinntekt)	(25)	127	116	144
Avstemming av skattekostnad mot driftsresultat før skatt				
Driftsresultat før skatt	1 977	1 452	1 987	1 455
Forventet skattekostnad etter nominell skattesats (24 %, 25 % i 2016)	475	363	477	364
Skatteeffekt av finansskatt i Norge	20	0	20	0
Skatteeffekt av skattefrie aksjeinntekter	(119)	(32)	(119)	(32)
Skatteeffekt av andre skattefrie inntekter og ikke fradragsberettigede kostnader	(375)	(164)	(186)	(148)
Skatteeffekt av endret skattesats for balanseført utsatt skatt	1	0	(47)	0
Skatt vedrørende tidligere år	(27)	(40)	(27)	(40)
Skattekostnad på driftsresultat før skatt	(25)	127	116	144
Effektiv skattesats	(1 %)	9 %	6 %	10 %
Inntektskatt på øvrige resultatelementer i totalresultat				
Pensjoner	1	(1)	1	0
Sum inntektsskatt på øvrige resultatelementer i totalresultat	1	(1)	1	0

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING AS		DNB LIVSFORSIKRING KONSERN	
	2017	2016	2017	2016
UTSATT SKATTEFORDEL/(UTSATT SKATT)				
Årets bevegelser i utsatt skattefordel/(utsatt skatt)				
Utsatt skattefordel/(utsatt skatt) per 1. januar	(694)	(102)	(1 382)	(709)
Endring ført mot ordinært resultat	48	(115)	(85)	(134)
Endring ført mot øvrige resultatelementer	(1)	1	(1)	0
Endring ført direkte mot egenkapital	0	(56)	(58)	(117)
Endring som følge av konsernbidrag	0	(427)	0	(427)
Skatt vedrørende tidligere år	0	5	0	5
Utsatt skattefordel/(utsatt skatt) per 31. desember	(647)	(694)	(1 527)	(1 382)

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING AS			
	31.12.17		31.12.16	
	Utsatt skattefordel	Utsatt skatt	Utsatt skattefordel	Utsatt skatt
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	0	2	7	0
Sertifikater og obligasjoner	0	0	0	33
Finansielle derivater	65	0	0	19
Øvrige finansielle instrumenter	0	840	0	604
Netto pensjonsforpliktelser	34	0	40	0
Netto andre skatteøkende/-reducerende midlertidige forskjeller	0	282	0	216
Fremførbart underskudd/ubenyttet kreditfradrag	248	0	30	0
Sum	346	1 123	77	873
Andre poster som ikke inngår i beregningen av utsatt skatt	0	129	0	102
Netto regnskapsført utsatt skattefordel/(utsatt skatt)		(647)		(694)

NOTE 11 - SKATTEKOSTNAD FORTS.

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING KONSERN			
	31.12.17		31.12.16	
	Utsatt skattefordel	Utsatt skatt	Utsatt skattefordel	Utsatt skatt
Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	0	888	7	689
Sertifikater og obligasjoner	0	0	0	33
Finansielle derivater	65	0	0	19
Øvrige finansielle instrumenter	0	840	0	604
Netto pensjonsforpliktelser	34	0	40	0
Netto andre skatteøkende/-reducerende midlertidige forskjeller	0	274	0	216
Fremførbart underskudd/ubenyttet kreditfradrag	248	0	30	0
Sum	346	2 002	77	1 561
Andre poster som ikke inngår i beregningen av utsatt skatt		129	0	102
Netto regnskapsført utsatt skattefordel/(utsatt skatt)		(1 527)		(1 382)

I konsernets skatteøkende midlertidige forskjeller inngår midlertidige forskjeller knyttet til investeringseiendommer. De skatteøkende midlertidige forskjellene knytter seg til forskjeller mellom virkelige verdier og estimerte skattemessige verdier på investeringseiendommene, som har oppstått i eierperioden. Disse forskjellene inngår i konsernets midlertidige forskjeller, hvor utsatt skatt beregnes med en nominell skatte-sats på 23 prosent for 2017 og 24 prosent for 2016 for norske selskaper. For svenske selskaper er skatte-satsen på 22 prosent. I henhold til IAS 12 avsettes det ikke for utsatt skatt knyttet til midlertidige forskjeller som eksisterer på oppkjøpstidspunktet. Eiendommene eies gjennom egne selskaper i en holdingsstruktur i DNB Liv konsernet. Eventuelle salg av eiendommer vil skje gjennom salg av selskaper og vil være skatte-fritt innenfor fritaksmetoden. Ved salg av eiendomsinvesteringer vil avsetningen tilbakeføres og gi en skatteinntekt.

I konsernet omfattes DNB Liv av finansskatten og har skatte-sats på 25 prosent i 2016 og 2017. Andre norske selskaper i konsernet omfattes ikke av finansskatten. Ved balanseføring av utsatt skatt/ skattefordel i konsernregnskapet benyttes derfor selskaps-skattesatsen gjeldende for hvert enkelt selskap.

Etter IFRS inngår risikoutjevningsfondet i egenkapitalen. Risikoutjevningsfondet kan kun anvendes til å dekke negativt risiko-resultat. Avsetninger knyttet til oppbygging av fondet og bruk av fondet er behandlet som en permanent forskjell mellom regnskap og skatt.

NOTE 11 - SKATTEKOSTNAD FORTS.

DNB LIVSFORSIKRING AS						
		31.12.17			31.12.16	
Oversikt over skattefordeler fra underskudd til fremføring	Samlede fremførbare underskudd	Herav grunnlag for balanseføring	Balanseført utsatt skattefordel	Samlede fremførbare underskudd	Herav grunnlag for balanseføring	Balanseført utsatt skattefordel
Beløp i millioner kroner						
Underskudd til fremføring						
Norge, 25 %	991	991	248	119	119	30
Sum fremførbare underskudd og utsatt skattefordel	991	991	248	119	119	30
Kredittskatt til fremføring ¹⁾						
Sum utsatt skattefordel fra underskudd og kreditfradrag til fremføring			248			30

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN						
		31.12.17	31.12.16			
Oversikt over skattefordeler fra underskudd til fremføring		Herav grunnlag for balanseføring	Balanseført utsatt skattefordel	Samlede fremførbare underskudd	Herav grunnlag for balanseføring	Balanseført utsatt skattefordel
Beløp i millioner kroner	Samlede fremførbare underskudd					
Underskudd til fremføring						
Norge, 25 %	991	991	248	119	119	30
Sum fremførbare underskudd og utsatt skattefordel	991	991	248	119	119	30
Kredittskatt til fremføring ¹⁾						
Sum utsatt skattefordel fra underskudd og kreditfradrag til fremføring			248			30

¹⁾ All kredittskatt til fremføring vedrører norske skattesubjekter

NOTE 12 - KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

DNB LIVSFORSIKRING AS
per 31.12.17

Beløp i millioner kroner	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter som holdes til forfall	Ikke-finansielle eiendeler og gjeld	Totalt
Eiendeler						
Andre finansielle eiendeler	811					811
Utlån og fordringer	4 029					4 029
Obligasjoner, sertifikater og rentefond	83 228					83 228
Aksjer og andeler aksjefond	16 902					16 902
Finansielle eiendeler, kunder bærer risikoen	75 206					75 206
Finansielle derivater	53					53
Sertifikater og obligasjoner, holdes til forfall				75 798		75 798
Utlån og fordringer til amortisert kost			38 568			38 568
Investerings eiendommer					34	34
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak					20 636	20 636
Fordringer og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak					505	505
Immaterielle eiendeler					31	31
Andre eiendeler					730	730
Sum eiendeler	180 230		38 568	75 798	21 937	316 532
Gjeld og egenkapital						
Forsikringsforpliktelser, kunder bærer risikoen					75 206	75 206
Forpliktelser til forsikringstagere					208 500	208 500
Avsetning for forpliktelser					813	813
Finansielle derivater	322					322
Forpliktelser ekskl. finansielle derivater					1 478	1 478
Påløpte kostnader og ikke opptjente inntekter					134	134
Ansvarlig lånekapital			5 500			5 500
Sum gjeld	322		5 500		286 132	291 954
Sum egenkapital					24 578	24 578
Sum gjeld og egenkapital	322		5 500		310 710	316 532

NOTE 12 - KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER FORTS.

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN
per 31.12.17

Beløp i millioner kroner	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter som holdes til forfall	Ikke-finansielle eiendeler og gjeld	Totalt
Eiendeler						
Andre finansielle eiendeler	1 658					1 658
Utlån og fordringer	4 029					4 029
Obligasjoner, sertifikater og rentefond	83 228					83 228
Aksjer og andeler aksjefond	16 902					16 902
Finansielle eiendeler, kunder bærer risikoen	75 206					75 206
Finansielle derivater	53					53
Sertifikater og obligasjoner, holdes til forfall				75 798		75 798
Utlån og fordringer til amortisert kost			38 568			38 568
Investerings eiendommer					16 106	16 106
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak					4 433	4 433
Fordringer og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak					0	0
Immaterielle eiendeler					31	31
Andre eiendeler					868	868
Sum eiendeler	181 076		38 568	75 798	21 439	316 880
Gjeld og egenkapital						
Forsikringsforpliktelser, kunder bærer risikoen					75 206	75 206
Forpliktelser til forsikringstagere					208 500	208 500
Avsetning for forpliktelser					1 726	1 726
Finansielle derivater	322					322
Forpliktelser ekskl. finansielle derivater					1 561	1 561
Påløpte kostnader og ikke opptjente inntekter					134	134
Ansvarlig lånekapital			5 500			5 500
Sum gjeld	322		5 500		287 127	292 949
Sum egenkapital					23 931	23 931
Sum gjeld og egenkapital	322		5 500		311 058	316 880

Avstemming av forpliktelser fra finansieringsaktiviteter

	Forpliktelser fra finansieringsaktiviteter		Totalt
	Finansielle forpliktelser	Finansielle leieforpliktelser	
Forpliktelser 1. januar 2016			
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter	5 500		5 500
Valutakursendringer			
Tilganger finansielle leieforpliktelser			
Andre transaksjoner uten kontantoppgjør			
Forpliktelser 31. desember 2016	5 500	0	5 500
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
Valutakursendringer			
Tilganger finansielle leieforpliktelser			
Andre transaksjoner uten kontantoppgjør			
Forpliktelser 31. desember 2017	5 500	0	5 500

NOTE 12 - KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER FORTS.

DNB LIVSFORSIKRING AS
per 31.12.16

Beløp i millioner kroner	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter som holdes til forfall	Ikke-finansielle eiendeler og gjeld	Totalt
Eiendeler						
Andre finansielle eiendeler	935					935
Utlån og fordringer	3 498					3 498
Obligasjoner, sertifikater og rentefond	79 837					79 837
Aksjer og andeler aksjefond	13 075					13 075
Finansielle eiendeler, kunder bærer risikoen	60 220					60 220
Finansielle derivater	334					334
Sertifikater og obligasjoner, holdes til forfall				82 664		82 664
Utlån og fordringer til amortisert kost			37 280			37 280
Investerings eiendommer					45	45
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak					20 139	20 139
Fordringer og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak					275	275
Immaterielle eiendeler					57	57
Andre eiendeler					638	638
Sum eiendeler	157 900		37 280	82 664	21 155	298 999
Gjeld og egenkapital						
Forsikringsforpliktelser, kunder bærer risikoen					60 220	60 220
Forpliktelser til forsikringstagere					208 160	208 160
Avsetning for forpliktelser					851	851
Finansielle derivater	255					255
Forpliktelser ekskl. finansielle derivater					1 248	1 248
Påløpte kostnader og ikke opptjente inntekter					193	193
Ansvarlig lånekapital			5 500			5 500
Sum gjeld	255		5 500		270 673	276 428
Sum egenkapital					22 572	22 572
Sum gjeld og egenkapital	255		5 500		293 245	298 999

NOTE 12 - KLASSIFIKASJON AV FINANSIELLE INSTRUMENTER FORTS.

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN
per 31.12.16

Beløp i millioner kroner	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost	Finansielle instrumenter som holdes til forfall	Ikke-finansielle eiendeler og gjeld	Totalt
Eiendeler						
Andre finansielle eiendeler	1 916					1 916
Utlån og fordringer	3 498					3 498
Obligasjoner, sertifikater og rentefond	79 837					79 837
Aksjer og andeler aksjefond	13 075					13 075
Finansielle eiendeler, kunder bærer risikoen	60 220					60 220
Finansielle derivater	334					334
Sertifikater og obligasjoner, holdes til forfall				82 664		82 664
Utlån og fordringer til amortisert kost			37 280			37 280
Investerings eiendommer					15 565	15 565
Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak					4 198	4 198
Fordringer og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak					0	0
Immaterielle eiendeler					57	57
Andre eiendeler					759	759
Sum eiendeler	158 880		37 280	82 664	20 579	299 403
Gjeld og egenkapital						
Forsikringsforpliktelser, kunder bærer risikoen					60 220	60 220
Forpliktelser til forsikringstagere					208 160	208 160
Avsetning for forpliktelser					1 558	1 558
Finansielle derivater	255					255
Forpliktelser ekskl. finansielle derivater					1 461	1 461
Påløpte kostnader og ikke opptjente inntekter					193	193
Ansvarlig lånekapital			5 500			5 500
Sum gjeld	255		5 500		271 592	277 347
Sum egenkapital					22 057	22 057
Sum gjeld og egenkapital	255		5 500		293 649	299 403

NOTE 13 - FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN
per 31.12.17

Beløp i millioner kroner	Priser i aktivt marked Nivå 1	Observerbare markedsdata og uvesentlig kredittspread Nivå 2	Ikke observerbare markedsdata, eller vesentlig kredittspread Nivå 3	Periodiserte renter	Totalt
Eiendeler					
Andre finansielle eiendeler	1 658	0	0	0	1 658
Utlån og fordringer	2 694	1 329	0	5	4 029
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	83 228	0	0	83 228
Aksjer og andeler:					
Aksjer	1 061	14	204	0	1 279
Aksjefond	0	10 909	0	0	10 909
Eiendomsfond	0	0	185	0	185
Hedgefond	0	1 231	946	0	2 178
PE	0	0	2 352	0	2 352
Finansielle eiendeler, kunden bærer risikoen	0	75 206	0	0	75 206
Finansielle derivater	0	38	0	15	53
Sum finansielle instrumenter til virkelig verdi ¹⁾	5 413	171 956	3 687	21	181 076
Gjeld					
Finansielle derivater ¹⁾	0	(323)	0	1	(322)

¹⁾ Jfr. note 12DNB LIVSFORSIKRING KONSERN
per 31.12.16

Beløp i millioner kroner	Priser i aktivt marked Nivå 1	Observerbare markedsdata og uvesentlig kredittspread Nivå 2	Ikke observerbare markedsdata, eller vesentlig kredittspread Nivå 3	Periodiserte renter	Totalt
Eiendeler					
Andre finansielle eiendeler	1 916	0	0	0	1 916
Utlån og fordringer	1 869	1 622	0	7	3 498
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	0	79 835	0	2	79 837
Aksjer og andeler:					
Aksjer	776	9	340	0	1 125
Aksjefond	0	7 154	0	0	7 154
Eiendomsfond	0	0	371	0	371
Hedgefond	0	1 030	845	0	1 875
PE	0	0	2 550	0	2 550
Finansielle eiendeler, kunden bærer risikoen	0	60 220	0	0	60 220
Finansielle derivater	0	285	0	49	334
Sum finansielle instrumenter til virkelig verdi ¹⁾	4 560	150 155	4 107	58	158 880
Gjeld					
Finansielle derivater ¹⁾	0	(211)	0	(44)	(255)

¹⁾ Jfr. note 12

NOTE 13 - FINANSIELLE INSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI FORTS.

Aksjer og fondsandeler klassifisert i nivå 3 omfatter per 31. desember 2017 til sammen 3 687 millioner kroner i unoterte aksjer, eiendomsfond, hedgefond og Private equity fond. Verdssettelsene er basert på rapportert verdi fra fondene, som hovedsakelig benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdssettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger.

De fleste Private equity fondene fastsetter virkelig verdi basert på en bransjestandard utarbeidet av European Private Equity & Venture Capital Association, EVCA. Metoden er utarbeidet for å gi veiledning for å fastsette beste estimat på virkelig verdi for investeringer i lite likvide egenkapitalinstrumenter. På grunn av tidspunkt for verdirapportering fra fondene, er verdivurderingene på balansedag basert på verdssettelse for tidligere perioder, justert for tidsetterslep i rapporteringen. Tidsetterslepet er for de fleste fondene på om lag tre måneder. Justering for tidsetterslep fastsettes med utgangspunkt i utviklingen i en vektet indeks bestående av en parameter for aksjemarkedet representert ved MSCI World som referanseindeks, og en parameter for forventet langsiktig avkastning på PE-investeringer. I perioder med uro i finansmarkedene, vil det kunne være betydelig usikkerhet knyttet til verdssettelsen av disse investeringene. Per 31. desember 2017 er det inntektsført 64 millioner kroner knyttet til tidsetterslepet, og per 31. desember 2016 var tilsvarende positive justering på 66 millioner kroner.

Strømningsanalyse nivå 3

Beløp i millioner kroner	Finansielle eiendeler				Finansiell gjeld		
	Utlån og fordringer på kreditt-institusjoner	Utlån til kunder	Sertifikater og obligasjoner	Aksjer og andeler	Finansielle, eiendeler, kunder bærer risikoen	Finansielle, derivater	Finansielle, derivater
Balanse per 31. desember 2016	0	0	0	4 107	0	0	0
Netto realiserte gevinster	0	0	0	428	0	0	0
Netto urealiserte gevinster	0	0	0	106	0	0	0
Netto gevinster finansielle instrumenter	0	0	0	534	0	0	0
Tilgang/kjøp	nominell verdi	0	0	260	0	0	0
Avhendet	virkelig verdi	0	0	(1 213)	0	0	0
Forfalt	virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Overført fra nivå 1 eller 2	nominell verdi	0	0	0	0	0	0
Overført til nivå 1 eller 2	virkelig verdi	0	0	0	0	0	0
Annet		0	0	0	0	0	0
Balanse per 31. desember 2017	0	0	0	3 687	0	0	0

NOTE 14 - VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE EIENDELER TIL AMORTISERT KOST

DNB LIVSFORSIKRING AS per 31.12.17						
Beløp i millioner kroner	Amortisert kost ¹⁾	Periodiserte renter	Priser i aktivt marked Nivå 1	Observerbare markedssdata og uvesentlig kredittspread Nivå 2	Ikke observerbare markedssdata, eller vesentlig kredittspread Nivå 3	Virkelig verdi inklusiv periodiserte renter
Eiendeler						
Utlån og fordringer	38 411	157			38 704	38 861
Obligasjoner, holdes til forfall	74 106	1 692	0	81 987	0	83 679
Sum finansielle eiendeler til amortisert kost	112 516	1 849	0	81 987	38 704	122 541

¹⁾ Amortisert kost og periodiserte renter utgjør til sammen balanseført verdi.

Utlån og fordringer

Denne klassen består i det vesentlige av boliglån, næringslån og illikvide obligasjoner med pant i fast eiendom. Verdsettelsen skjer bl.a. ved bruk av modeller der ikke alle parametrene er basert på observerbare markedssdata.

Obligasjoner holdes til forfall

Virkelig verdi for obligasjoner på nivå 1 baseres på innhentede noterte kurser. Obligasjoner klassifisert på nivå 2 er obligasjoner som verdsettes basert på teoretiske modeller. Beregningen skjer med utgangspunkt i observerbare rentekurver. Kurvene tillegges en utstederspesifikk kredittpremie basert på et snitt av kredittspreader innhentet fra et utvalg meglerforetak.

NOTE 15 - INVESTERINGSEIENDOM

Virkelig verdi

Investeringsseiendommene i DNB Liv inngår som en del av midlene i kollektivporteføljen og holdes med tanke på å oppnå langsiktig avkastning for kundene. Eiendomsporteføljen vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Virkelig verdi er den prisen som ville blitt oppnådd for å selge den enkelte eiendom i en velordnet transaksjon mellom markedsdeltakere på balanse-dato. Den norske delen av porteføljen verdsettes ved hjelp av intern verdivurderingsmodell, og er dermed på nivå tre i verdsettelseshierarkiet. Som supplement innhentes, på rullerende basis gjennom året, eksterne takster for et representativt utvalg av porteføljen. Utvalget utgjør nærmere 95 prosent av porteføljeverdien. I 4. kvartal 2017 er i alt ti eiendommer som representerer 34 prosent av den 100 prosent eide porteføljen vurdert eksternt. Hensikten med de eksterne takstene er å sammenligne de interne vurderingene mot uavhengige referanser. Den svenske delen av porteføljen, samt deleide eiendommer verdsettes på grunnlag av eksterne takster.

Intern verdivurderingsmodell

Den interne modellen beregner virkelig verdi som nåverdi av fremtidige kontantstrømmer i og etter utløp av kontraktsspe-rioden. Avkastningskravet i modellen reflekterer markedsrisikoen. Ved utgangen av 2017 ble det i all hovedsak benyttet et avkastningskrav på 7,6 prosent. Det gjøres individuelle vurderinger av avkastningskravet på segmentnivå. Modellen benytter samme avkastningskrav for kontantstrømmer både i og utenfor kontraktsspe-rioden.

Spesifikk eiendomsrisiko hensyntas i kontantstrømmen, blant annet gjennom kontraktsfestet leie og fremtidig markedsleie, driftskostnader, nødvendige investeringer, leietakertilpasninger ved kontraktsutløp, sannsynlighet for ledighet og justering av vekstfaktor (Norges Banks inflasjonsmål).

Utvikling markeds- og kontraktsleie

Samlet kontraktsleie for den 100 prosent eide porteføljen i Norge økte med 21 millioner kroner gjennom 2017 til 736 millioner. I samme perioden gikk vurdert markedsleie for den samme porteføljen ned med 13 millioner kroner til 768 millioner. Korrigert for endringer i porteføljen har kontraktsleie økt med 41 millioner kroner, mens markedsleie har økt med 17 millioner.

Verdiutvikling og sensitivitet

Verdivurderingene har samlet ført til oppskrivning av eiendomsporteføljen med 745 millioner kroner i 2017.

Verdivurderingene er særlig sensitive for endring i avkastningskrav og forutsetninger om fremtidig inntektsstrøm. 0,25 prosentpoeng reduksjon av avkastningskrav vil, alt annet like, endre verdien av eiendomsporteføljen med 4,9 prosent (628 millioner kroner). Fem prosent økning i fremtidige markedsleier vil alt annet like endre verdien av eiendomsporteføljen med 4,1 prosent (526 millioner kroner).

Ledighet

Den økonomiske ledigheten i porteføljen var 5,1 prosent ved utgangen av 2017 mot 8,6 prosent ved utgangen av 2016.

Beløp i millioner kroner		Virkelig verdi	Brutto leieareal m ²	Gj.sn. leietid i antall år
Type bygg	By/sted			
Kontorbygg	Østlandet	3 755	104 150	5,0
Kontorbygg	Norge for øvrig	2 883	122 381	4,8
Kjøpesentre	Norske byer	4 061	111 685	3,7
Hoteller	Norske byer	2 095	64 176	10,9
Utland	Stockholm/Gøteborg	3 312	77 002	8,6
Sum investeringseiendom per 31. desember 2017		16 106	479 394	6,0
Herav verdi prosjekter		0	0	0
Sum investeringseiendom per 31. desember 2016		15 565	511 694	6,2
Endring i 2017		541	(32 301)	(0,2)

NOTE 15 - INVESTERINGSEIENDOM FORTS.

Beløp i millioner kroner	2017	2016
Beløp inkludert i resultatregnskapet		
Leieinntekter fra investeringseiendom	831	779
Driftskostnader investeringseiendom	(136)	(148)
Netto leie	695	631

Tilgang/avgang og verdiregulering siste år

Beløp i millioner kroner

Balanseført verdi per 31. desember 2015	15 195
Tilgang, kjøp av nye eiendommer	31
Tilgang, aktivering av investeringer	258
Tilgang, oppkjøp av andre selskaper	0
Reklassifisering til tilknyttet selskap	1 065
Netto gevinst som resultat av justering til virkelig verdi	578
Avhendelser	(1 266)
Valutakursendringer med mer	(296)
Balanseført verdi per 31. desember 2016	15 565
Tilgang, kjøp av nye eiendommer	0
Tilgang, aktivering av investeringer	162
Tilgang, oppkjøp av andre selskaper	0
Reklassifisering fra felleskontrollert foretak	0
Netto gevinst som resultat av justering til virkelig verdi	738
Avhendelser	(506)
Valutakursendringer med mer	148
Balanseført verdi per 31. desember 2017	16 106

Netto gevinst i 2017 relatert til gjentatte virkelig verdijusteringer fra eiendommer som fortsatt er i eie per 31. desember 2017 er 711 millioner kroner. Netto gevinst i 2016 relatert til gjentatte virkelig verdijusteringer fra eiendommer som fortsatt er i eie per 31. desember 2016 er 581 millioner kroner. Netto gevinst for gjentatte virkelig verdijusteringer er presentert i resultatregnskapet som verdiendringer på investeringer.

Prosjekter, forventet ferdigstillelse	2018	2019	2020
Beløp i millioner kroner			
Kontraktsmessige forpliktelser til kjøp og utvikling av eiendom	21	187	0

NOTE 16 - AKSJER I DATTERSELSKAPER, FELLESKONTROLLERTE FORETAK OG TILKNYTTETE SELSKAPER

DNB LIVSFORSIKRING AS

Beløp i millioner kroner	Datterselskaper	Felles- kontrollerte foretak	Tilknyttede selskaper	Sum
Anskaffelseskost	24 157	1 309	2 616	28 082
Bokført verdi per 1. januar 2016	17 036	2 731	2 702	22 470
Tilgang/avgang	1 147	(1 165)	9	(9)
Andel av resultat	809	150	175	1 134
Konsernbidrag/Utbytte	(3 783)	(287)	(118)	(4 188)
Kapitalendringer	733	0	0	733
Bokført verdi per 31. desember 2016	15 941	1 429	2 769	20 139
Tilgang/avgang	0	0	0	0
Andel av resultat	1 558	76	225	1 859
Konsernbidrag / Utbytte	(1 252)	0	(107)	(1 359)
Kapitalendringer	(43)	0	41	(3)
Bokført verdi 31. desember 2017	16 203	1 505	2 928	20 636

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Beløp i millioner kroner	Felles- kontrollerte foretak	Tilknyttede selskaper	Sum
Anskaffelseskost	1 309	2 616	3 925
Bokført verdi per 1. januar 2016	2 731	2 702	5 433
Tilgang/avgang	0	9	2 462
Andel av resultat	150	175	450
Konsernbidrag/Utbytte	(287)	(118)	(69)
Kapitalendringer	0	0	0
Bokført verdi per 31. desember 2016	1 429	2 769	4 198
Tilgang/avgang	0	0	0
Andel av resultat	76	225	301
Konsernbidrag / Utbytte	0	(107)	(107)
Kapitalendringer	0	0	0
Bokført verdi 31. desember 2017	1 505	2 928	4 433

NOTE 16 - AKSJER I DATTERSELSKAPER, FELLESKONTROLLERTE FORETAK OG TILKNYTTETE SELSKAPER FORTS.

Virkelig verdi av felleskontrollerte foretak og tilknyttede selskaper tilsvarer balanseført verdi. Verdien består i all hovedsak i foretakenes investering i investeringseiendommer.

	Forretningskontor	Eierandel	Stemmeandel
Datterselskaper i selskapsporteføljen			
DNB Næringseiendom AS	Bergen	100 %	100 %
Datterselskaper i kollektivporteføljen			
DNB Eiendomsholding AS:	Bergen	100 %	100 %
DNB Handelsparker AS	Bergen	100 %	100 %
DNB Eiendomsforvaltning AS	Bergen	100 %	100 %
Forenede-Kvartalet ANS	Bergen	100 %	100 %
DNB Liv Eiendom Sverige AS:	Bergen	100 %	100 %
DNB Livsforsikring Eiendom Sverige AB	Stockholm	100 %	100 %
DNB Kontor AS:	Bergen	100 %	100 %
DNB Kontor Forvaltning AS	Bergen	100 %	100 %
Beddingen 16 AS	Bergen	100 %	100 %
Brugata 19 AS	Bergen	100 %	100 %
Folke Bernadottesvei 40 AS	Bergen	100 %	100 %
Markeveien 1B AS	Bergen	100 %	100 %
Roald Amundsens gt. 6 AS	Bergen	100 %	100 %
Rosenkrantzgaten 12 AS	Bergen	100 %	100 %
Sandvika Torg AS	Bergen	100 %	100 %
Starvhusgaten 2A AS	Bergen	100 %	100 %
Starvhusgaten 2B AS	Bergen	100 %	100 %
Stortinggt. 22 AS	Bergen	100 %	100 %
Strandgaten 17 AS	Bergen	100 %	100 %
Strandgaten 4 Eiendom AS	Bergen	100 %	100 %
Strandkanten Garasjeanlegg AS	Bergen	100 %	100 %
Strandveien 18 Eiendom AS	Bergen	100 %	100 %
Strandveien 50 AS	Bergen	100 %	100 %
KS Sandsligården 2	Bergen	100 %	100 %
Sandsligården KS	Bergen	100 %	100 %
ANS Sjøsidan 1	Bergen	100 %	100 %
ANS Sjøsidan 2	Bergen	100 %	100 %
Beddingen ANS	Bergen	100 %	100 %
Fjordalleen 16 ANS	Bergen	100 %	100 %
Sandslimarka 251 ANS	Bergen	100 %	100 %
Verdibo ANS	Bergen	100 %	100 %
DNB Kjøpesenter og Hotel AS:	Bergen	100 %	100 %
DNB Kjøpesenter og Hotel Forvaltning AS	Bergen	100 %	100 %
Admiral Hotel AS	Bergen	100 %	100 %
Galleriet Kjøpesenter AS	Bergen	100 %	100 %
Nordnorsk Hotell AS	Bergen	100 %	100 %
Trondheim Hotel AS	Bergen	100 %	100 %
Trondheim Torg AS	Bergen	100 %	100 %
Vestnorsk Hotell AS	Bergen	100 %	100 %
Torgalmenningen 14 ANS	Bergen	100 %	100 %
Hygea AS:	Bergen	100 %	100 %
DNB Eiendomskomplementar AS	Bergen	100 %	100 %
Tilknyttede selskaper	Forretningskontor	Eierandel	Stemmeandel
Ferd. Storjohanns Sønner AS	Bergen	32 %	32 %
Norsk Pensjon AS	Bergen	25 %	25 %
DNB Scandinavian Property Fund DA	Bergen	35 %	35 %
Felleskontrollerte foretak	Forretningskontor	Eierandel	Stemmeandel
Vestby Senterutvikling AS	Bergen	50 %	50 %
Sørlandssenteret DA	Bergen	50 %	50 %

NOTE 17 - INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL

DNB Liv sin portefølje av obligasjoner klassifisert som "holdes til forfall" utgjorde 74 106 millioner kroner per 4. kvartal 2017. Porteføljen består i det vesentlige av verdipapirer utstedt av låntagere med høy kredittverdighet. Obligasjoner med statsgaranti utgjorde ved utgangen av kvartalet om lag 20 prosent av porteføljen. Obligasjoner med fortrinnsrett utgjorde om lag 35 prosent av porteføljen. Resterende midler er i all hovedsak plassert i papirer utstedt av kommuner, fylkeskommuner og finansforetak med god kredittkvalitet. Det vesentlige av plasseringer i obligasjoner utstedt av finansforetak er senior gjeld, som sorterer høyest opp i kapitalstrukturen og har første prioritet i tilfelle utsteders konkurs. Det investeres bare unntaksvis i papirer utstedt av tradisjonelle industriselskap. Porteføljen er, i tråd med IAS 39, gjennomgått og vurdert i forhold til om det finnes objektive indikasjoner på verdifall. Det er ikke identifisert noen nedskrivningsbehov i porteføljen.

Beløp i millioner kroner	Balanseført verdi 31.12.17	Virkelig verdi 31.12.17	Balanseført verdi 31.12.16	Virkelig verdi 31.12.16
Stat/statsgaranterte	15 190	17 225	16 600	18 923
Overnasjonal garanti	1 800	2 106	1 800	2 077
Kommune/fylkeskommune	1 900	1 980	2 671	2 816
Bank og kredittforetak	16 213	16 917	18 942	20 019
Obligasjoner med fortrinnsrett	26 099	29 564	27 723	31 657
Andre utstedere	12 905	14 196	13 136	14 373
Sum obligasjoner, holdes til forfall	74 106	81 987	80 872	89 865
Periodiserte renter	1 692	1 692	1 792	1 792
Obligasjoner, holdes til forfall	75 798	83 679	82 664	91 656
Herav børsnoterte papirer	72 %		69 %	

Beholdningsendring gjennom regnskapsåret
Beløp i millioner kroner

Sertifikater og obligasjoner, holdes til forfall

Balanse per 1. januar 2016	85 641
Tilgang	6 350
Avgang	(11 026)
Årets periodiserte over-/underkurs (amortisering)	(37)
Verdiendring valuta	(55)
Balanse per 31. desember 2016	80 872
Tilgang	0
Avgang	(6 606)
Årets periodiserte over-/underkurs (amortisering)	(37)
Verdiendring valuta	(124)
Balanse per 31. desember 2017	74 106

NOTE 17 - INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL FORTS

Obligasjoner spesifisert etter valutasort	Balanseført verdi 31.12.17	Virkelig verdi 31.12.17	Balanseført verdi 31.12.16	Virkelig verdi 31.12.16
Beløp i millioner kroner				
NOK	74 106	81 987	79 960	88 927
EUR	0	0	912	937
Totalt	74 106	81 987	80 872	89 865
Periodiserte renter	1 692	1 692	1 792	1 792
Obligasjoner, holdes til forfall	75 798	83 679	82 664	91 656

Obligasjoner gruppert etter forfallstidspunkt	Opp til 1 mnd.	1 til 3 mnd.	3 mnd. til 1 år	1 til 5 år	Over 5 år	Sum
Beløp i millioner kroner						
NOK	1 002	2 091	3 301	32 442	36 961	75 798
Sum	1 002	2 091	3 301	32 442	36 961	75 798

	31.12.17	31.12.16
Durasjon	5,27	5,58
Gjennomsnittlig effektiv rente ¹⁾	4,43	4,44

¹⁾ For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert på papirets bokførte verdi. Sammenvektingen til gjennomsnittlig effektiv rente for totalbeholdningen er gjort med det enkelte papirs andel av total rentefølsomhet som vekt.

NOTE 18 - AKSJER, ANDELER OG GRUNNFONDSBEVIS TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET

Beløp i millioner kroner	Org.nr	Antall aksjer	Eierandel i prosent	Anskaffelseskost	Virkelig verdi
Aksjer i norske selskaper					
Oslo Børs Vps Holding Asa	983268617	8 522 045	19,82	466 043	1 060 995
Marineholmen Forskningspark AS	939731121	8 154	4,42	28 286	56 980
NMI Global Fund KS	993246735	338 625	11,25	18 580	40 567
Andre Øvrige aksjer i Norge				113 519	120 494
Sum aksjer norske selskaper				626 427	1 279 036
Norske aksjefond					
DNB Global Indeks		26 581 227		6 796 063	7 404 339
DNB Norge (IV)		146 080		927 160	1 054 265
DNB Norge Indeks		3 664 511		570 504	842 921
Øvrige aksjefond i Norge				706 508	878 584
Sum norske aksjefond				9 000 236	10 180 109
Utenlandske aksjefond, hedgefond, øvrige finansfond					
AKO Fund Limited - NOK Class C3		356 671		387 782	1 231 261
Heptagon - Oppenheimer Developing Markets EQ SRI		812 527		517 469	707 044
Cevian Capital II Euro Class C October 2010		209 022		133 390	358 777
Cevian Capital II Euro Class C January 2016		271 899		134 784	339 076
DNB TMT Absolute Return NOK		50 807		50 000	72 478
DNB ECO Absolute Return NOK		50 883		50 000	64 425
Oslo Asset Management Absolute Return Fund Class B		166 283		28 228	57 862
Øvrige aksjefond				624 798	260 501
Sum aksjefond, hedgefond, øvrige finansfond				1 926 451	3 091 423
Private Equity					
Advent International GPE VI-E LP				22 034	55 807
Altor Fund II (No. 1) LP				44 701	32 147
Altor Fund III (No.1) LP				33 201	62 439
Apax Europe VII - B, LP				145 583	83 640
Bain Capital Europe Fund III LP				5 939	22 472
BlackRock Diversified Private Equity Program (Vesey Street Portfolio, L.P)				81 697	6 508
BlackRock Diversified Private Equity Program III (Vesey Street Portfolio III, L.P)				51 836	44 759
Borea Opportunity II AS				515	0
Danske Private Equity Partners II (EUR) K/S				27 869	1 460
Danske Private Equity Partners II (USD) K/S				17 255	3 623
DNB Private Equity I ASA				38	3 342
DNB Private Equity I KS				1 013	6 247
DNB Private Equity II IS				81 624	425 442
DNB Private Equity III IS				128 106	159 391
DNB Private Equity IV IS				137 309	136 518
Energy Ventures III LP				58 400	35 243
EQT V (No.1) LP				46 153	19 426
European Fund Investments II LP				10 529	8 977
FSN Capital III LP				32 778	11 256
HarbourVest International Private Equity Partners IV-Partnership Fund LP				77 710	18 581
Herkules Private Equity II (Jersey-I) LP				21 645	3 470
HitecVision Private Equity IV LP				85 326	72 009
NeoMed Innovation IV LP				25 931	1 046
Nordic Capital VII Beta LP				110 733	148 565
Northgate IV LP				55 339	69 429
Northgate Private Equity Partners III LP				99 736	105 493
Northzone Ventures IV KS				17 420	229
Northzone Ventures V KS				5 576	235 759
Procuritas Capital Investors III B, LP				3 283	0
Reiten & Co Capital Partners VI LP				35 049	16 783
Reiten & Co Capital Partners VII LP				83 282	106 854

→

NOTE 18 - AKSJER, ANDELER OG GRUNNFONDSBEVIS TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET FORTS.

Beløp i millioner kroner	Org.nr	Antall aksjer	Eierandel i prosent	Anskaffelseskost	Virkelig verdi
Private Equity					
Sarsia Development AS				6 566	1 170
Schroders PE Fund of funds C-shares				(4 387)	39 193
Schroders PE Fund of funds II C-shares				(13 975)	43 139
Schroders PE Fund of Funds III C-shares				28 236	88 230
Sterling Capital Partners III LP				64 062	104 126
The Fourth Cinven Fund (No.2) LP				49 905	3 805
The Resolute Fund II LP				65 707	106 824
The Third Cinven Fund (No.5) LP				11 816	1 462
Troux Holding AS (Verdane Capital III AS)				7 893	153
Verdane Capital V B KS				14 448	0
Verdane Capital VI KS				46 771	16 714
Viking Venture II AS				30 383	4 320
Warburg Pincus PE IX LP				(5 659)	19 751
Warburg Pincus PE VIII LP				32 867	25 873
Sum private equity				1 882 243	2 351 677
Sum aksjer og andeler				13 435 357	16 902 245
Herav selskapsporteføljen					1 206 142

Per årsslutt har DNB Liv kommittert, ikke investert kapital relatert til investeringene i Private equity fond på 1 101 millioner kroner.

NOTE 19 - OBLIGASJONER, SERTIFIKATER OG RENTEFOND TIL VIRKELIG VERDI

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING KONSERN					
	31.12.17			31.12.16		
	Pålydende verdi	Anskaffelses-kost	Virkelig verdi	Pålydende verdi	Anskaffelses-kost	Virkelig verdi
Bank og kredittforetak				3	17	22
Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi				3	17	22
Periodiserte renter						0
Sum sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi				3	17	22
Sum rentefond til virkelig verdi		82 762	83 228		79 859	79 815
Sum obligasjoner, sertifikater og rentefond til virkelig verdi		82 762	83 228		79 875	79 837

Spesifikasjoner rentefond til virkelig verdi 31.12.17

Beløp i millioner kroner	Antall andeler	Anskaffelseskost	Virkelig verdi
DNB AM Kort Obligasjon	22 615 972	22 602	22 610
DNB AM Kort Obligasjon 2	22 787 892	22 752	22 784
DNB AM Lang Obligasjon	19 152 443	19 371	19 383
DNB European Covered Bonds	392 698	349	293
DNB FRN 20	2 108 711	2 113	2 147
DNB Global Credit	288 587	2 618	2 813
DNB Global Credit Short	2 868 219	2 888	2 938
DNB Global High Grade	1 074 237	1 049	938
DNB High Yield	1 887 361	1 942	2 048
DNB Lang Obligasjon 20	44 807	474	458
DNB Likviditet 20 (IV)	38 532	387	385
DNB Likviditet 20 (V)	377 024	3 760	3 771
DNB Obligasjon 20 (IV)	446 272	455	449
DNB SICAV-High Yield Institutional A NOK	1 506 623	1 561	1 767
DNB SICAV-High Yield Retail A NOK	5 000	5	5
DNB SICAV-High Yield Retail A EUR	5 000	5	5
Pemberton European Mid-Market Debt Fund II (A)		311	309
Senior Loan Fund I (A) SLP (BlueBay)		97	100
Øvrige rentefond		22	22
Sum rentefond til virkelig verdi		82 762	83 228

NOTE 19 - OBLIGASJONER, SERTIFIKATER OG RENTEFOND TIL VIRKELIG VERDI FORTS.

Nøkkeltall	Durasjon	Gjennomsnittlig effektiv rente ¹⁾
Rentefond		
DNB AM Kort Obligasjon	0,3	1,1 %
DNB AM Kort Obligasjon 2	0,3	1,1 %
DNB AM Lang Obligasjon	3,3	1,8 %
DNB European Covered Bonds	0,4	0,7 %
DNB FRN 20	0,2	1,3 %
DNB Global Credit	6,2	2,3 %
DNB Global Credit Short	1,2	2,3 %
DNB Global High Grade	7,0	2,2 %
DNB High Yield	0,9	6,4 %
DNB Lang Obligasjon 20	4,4	2,0 %
DNB Likviditet 20 (IV)	0,2	1,1 %
DNB Likviditet 20 (V)	0,1	1,1 %
DNB Obligasjon 20 (IV)	2,5	1,8 %
DNB SICAV-High Yield Institutional A NOK	1,0	6,8 %

¹⁾ For det enkelte rentepapir er det beregnet effektiv rente basert på papirets markedskurs. For rentepapirer uten markedskurser er effektiv rente beregnet på grunnlag av rentebindingstid og klassifisering av det enkelte papir m.h.t. likviditet og kredittisiko.

Rentefond spesifisert etter valutasort

Beløp i millioner kroner	Virkelig verdi
NOK	82 819
EUR	414
Sum rentefond til virkelig verdi	83 233

NOTE 20 - UTLÅN OG FORDRINGER

DNB LIVSFORSIKRING AS				
Utlån og fordringer til virkelig verdi	31.12.17		31.12.16	
Beløp i millioner kroner	Anskaffelses kost	Balanseført verdi	Anskaffelses kost	Balanseført verdi
Utlån med statsgaranti	931	1 123	1 092	1 398
Andre langsiktige utlån	192	206	205	225
Annen kortsiktig fordring	878	878	377	377
Bankplasseringer knyttet til investeringsvirksomheten	1 817	1 817	1 492	1 492
Periodiserte renter	0	5	0	7
Sum utlån og fordringer til virkelig verdi	3 817	4 029	3 166	3 498

Utlån med statsgaranti

Alle lånene er 100 prosent sikret/garantert med garantipoliser utstedt av Garanti-instituttet for eksportkreditt, og DNB Liv har ingen kredittrisiko mot låntaker. Ved beregning av kapitaldekning nullvektes lånene.

Andre langsiktige utlån til virkelig verdi

Denne posten består i det vesentlige av pantelån med første prioritet i kontorbygg i Oslo

Annen kortsiktig fordring

Denne posten er knyttet til avregning av åpne derivatposisjoner. Avregning skjer i tråd med inngått avtale, såkalt Credit Support Annex.

Utlån og fordringer til amortisert kost	31.12.17		31.12.16	
Beløp i millioner kroner	Anskaffelses kost	Balanseført verdi	Anskaffelses kost	Balanseført verdi
Utlån med pant i boligeiendom	18 243	18 243	22 683	22 683
Utlån med pant i næringseiendom	11 699	11 699	7 046	7 046
Utlån med pant i annen fast eiendom	8 469	8 469	7 414	7 414
Periodiserte renter		157		137
Sum utlån og fordringer til amortisert kost	38 411	38 568	37 144	37 280

Utlån med pant i boligeiendom

Gjennomsnittlig belåningsgrad (LTV) for den totale porteføljen av boliglån var per 31. desember 2017 ca. 44 prosent.

Utlån med pant i næringseiendom

DNB LIV har i 2017 kjøpt næringslån for ca. 4,5 milliarder kroner fra DNB Bank. Lånene ble kjøpt til markedspris. Gjennomsnittlig belåningsgrad (LTV) for den totale porteføljen av næringslån var per 31. desember 2017 ca. 56 prosent.

Utlån med pant i annen fast eiendom

Denne posten består i det vesentlige av ikke ratede obligasjonslån med pant i fast eiendom. Porteføljen er, i tråd med IAS 39, gjennomgått og vurdert i forhold til om det finnes objektive indikasjoner på verdifall. Det er ikke identifisert noen nedskrivningsbehov i porteføljen.

→

NOTE 20 - UTLÅN OG FORDRINGER FORTS.

Utlån med pant i boligeiendom

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Utlån til kunder, nominell verdi	17 827	22 026
Rest amortisering	418	661
Individuell nedskrivning	0	0
Gruppenedskrivning	2	3
Utlån til kunder, etter nedskrivninger	18 243	22 683
Påløpt ikke forfalt rente	29	35
Individuelle nedskrivninger på påløpt ikke forfalt rente	0	0
Utlån til kunder, amortisert kost	18 272	22 719

Tapsavsetninger

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Individuell nedskrivning	0	0
Individuelle nedskrivninger på påløpt ikke forfalt rente	0	0
Gruppenedskrivning	2	3
Tapsavsetning per utløp av perioden	3	3

Nedskrivninger på boliglån i perioden

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Individuell nedskrivning	0	0
Individuelle nedskrivninger på påløpt ikke forfalt rente	0	0
Gruppenedskrivning	(1)	0
Inngått på tidligere konstanterte nedskrivninger	0	0
Nedskrivninger i perioden	0	1

I tabellen under er lån til kunder, nominell verdi, fordelt geografisk ut fra kundens adresse.

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Engasjementer fordelt på geografiske områder		
Akershus	3 606	4 376
Aust-Agder	267	338
Buskerud	1 210	1 454
Finnmark	280	359
Hedmark	352	439
Hordaland	1 384	1 741
Møre og Romsdal	276	332
Nordland	662	867
Nord-Trøndelag	197	249
Oppland	602	752
Oslo	3 974	4 816
Rogaland	682	850
Sogn og Fjordane	44	58
Sør-Trøndelag	532	672
Telemark	262	335
Troms	519	680
Vest-Agder	253	320
Vestfold	1 555	1 940
Østfold	1 091	1 364
Utlend	81	87
Totalt	17 827	22 026

NOTE 20 - UTLÅN OG FORDRINGER FORTS.

Utlån med pant i næringseiendom

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Utlån til kunder, nominell verdi	11 702	7 050
Rest amortisering	0	0
Indivuell nedskrivning	0	0
Gruppenedskrivning	3	4
Utlån til kunder, etter nedskrivninger	11 699	7 046
Påløpt ikke forfalt rente	36	15
Individuelle nedskrivninger på påløpt ikke forfalt rente	0	0
Utlån til kunder, amortisert kost	11 735	7 061

I tabellen under er lån til kunder, nominell verdi, fordelt geografisk ut fra kundens adresse.

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Engasjementer fordelt på geografiske områder		
Akershus	4 441	2 691
Buskerud	625	625
Hedmark	455	226
Hordaland	1 177	444
Oslo	4 155	2 164
Troms	849	900
Totalt	11 702	7 050

NOTE 21 - UTESTÅENDE DERIVATKONTRAKTER, NOMINELLE BELØP OG MARKEDSVERDIER

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Kontrakter inngått for handelsformål Beløp i millioner kroner	Renterelaterte kontrakter			Valutarelaterte kontrakter			Egenkap.relaterte kontrakter			Sum	
	Nominelle verdier totalt	Markedsverdi Positiv	Markedsverdi Negativ	Nominelle verdier totalt	Markedsverdi Positiv	Markedsverdi Negativ	Nominelle verdier totalt	Markedsverdi Positiv	Markedsverdi Negativ	Markedsverdi Positiv	Markedsverdi Negativ
OTC-kontrakter											
FRA kontrakter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terminer	0	0	0	3 167	12	(11)	0	0	0	12	(11)
Swapper	1 792	30	(53)	14 913	12	(257)	0	0	0	41	(310)
Kjøpte opsjoner	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utstedte opsjoner	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Herav clearede OTC-kontrakter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Børsomsatte kontrakter											
Kjøpte futures	0	0	0	0	0	0	6 294	0	0	0	0
Solgte futures	0	0	0	0	0	0	8 043	0	0	0	0
Kjøpte opsjoner	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Utstedte opsjoner	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Andre børsomsatte kontrakter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum kontrakter handel	1 792	30	(53)	18 080	24	(268)	14 337	0	0	53	(322)

NOTE 22 - ANDRE FINANSIELLE EIENDELER

DNB LIVSFORSIKRING AS

Beløp i millioner kroner	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	2017	2016
Oppgjørskonti finans	(19)	51	32	99
Kontanter og kontantekvivalenter	0	558	558	555
Annet	23	199	222	281
Sum per 31. desember 2017	4	807	811	936

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Beløp i millioner kroner	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	2017	2016
Oppgjørskonti finans	(19)	51	32	99
Kontanter og kontantekvivalenter	0	766	765	896
Annet	23	837	860	921
Sum per 31. desember 2017	4	1 654	1 658	1 916

NOTE 23 - EIENDELER I LIVSFORSIKRING MED INVESTERINGSVALG

Forvalter	Fondsnavn	Sparesaldo i millioner kroner	Kurs valuta	Kurs NOK	Noterings- valuta fondskurs	Avkastning i prosent siste år
Alfrted Berg	Alfred Berg Gambak (6)	234	29 048,87	29 048,87	NOK	11,29 %
DNB Asset Management	DNB Aktiv 100 (6)	527	272,40	272,40	NOK	15,04 %
DNB Asset Management	DNB Aktiv 30 (3)	905	152,42	152,42	NOK	6,41 %
DNB Asset Management	DNB Aktiv 50 (4)	223	297,62	297,62	NOK	9,21 %
DNB Asset Management	DNB Aktiv 80 (4)	871	249,31	249,31	NOK	13,01 %
DNB Asset Management	DNB Bankkonto (1)	817	1,95	1,95	NOK	0,85 %
DNB Asset Management	DNB Global Indeks (5)	279	278,56	278,56	NOK	15,45 %
DNB Asset Management	DNB Health Care (5)	177	283,21	283,21	NOK	15,31 %
DNB Asset Management	DNB NOR Bankkonto	476	1,95	1,95	NOK	0,71 %
DNB Asset Management	DNB Obligasjon (2)	342	11 311,73	11 311,73	NOK	0,33 %
DNB Asset Management	DNB Rentespar (1)	182	100,16	100,16	NOK	(0,05 %)
DNB Asset Management	DNB Teknologi (6)	723	1 355,89	1 355,89	NOK	31,39 %
Hermes Fund Managers Limited	Hermes Global Equity ESG Fund (5)	816	26,52	26,52	NOK	17,56 %
J.P. Morgan Asset Management	JPM China Fund A (6)	184	67,35	550,88	USD	58,84 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 0 Aktiv	1 030	125,08	125,08	NOK	2,86 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 10 Aktiv	5 442	135,26	135,26	NOK	4,42 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 10 Indeks	205	108,73	108,73	NOK	4,46 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 100 Aktiv	2 520	239,63	239,63	NOK	17,81 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 100 Indeks	422	127,75	127,75	NOK	18,48 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 20 Aktiv	249	146,09	146,09	NOK	5,98 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 25 Aktiv	1 109	152,88	152,88	NOK	6,92 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 30 Aktiv	6 532	157,91	157,91	NOK	8,01 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 30 aktiv med Innskuddssikring	2 141	157,91	157,91	NOK	8,01 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 30 Indeks	958	113,45	113,45	NOK	7,75 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 35 Posten	2 872	162,71	162,71	NOK	7,81 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 50 Aktiv	24 165	180,03	180,03	NOK	10,92 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 50 aktiv med Innskuddssikring	2 675	180,03	180,03	NOK	10,92 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 50 Indeks	584	117,80	117,80	NOK	10,85 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 50 Posten	193	178,34	178,34	NOK	29,13 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 70 Aktiv	1 222	204,29	204,29	NOK	13,80 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 80 Aktiv	7 637	215,43	215,43	NOK	15,13 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 80 aktiv med Innskuddssikring	634	215,43	215,43	NOK	15,13 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil 80 Indeks	1 429	123,96	123,96	NOK	15,47 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil I 100 (6)	419	175,86	175,86	NOK	16,40 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil I 30 (3)	325	159,25	159,25	NOK	7,07 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil I 50 (4)	1 343	175,92	175,92	NOK	9,86 %
DNB Asset Management	Pensjonsprofil I 80 (5)	412	180,45	180,45	NOK	13,86 %
Skagen	Skagen Kon Tiki	459	918,71	918,71	NOK	25,93 %
Andre	Andre	3 469				
Total		75 206				

NOTE 24 - KONTANTER OG KONTANTEKVIVALENTER

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING AS		DNB LIVSFORSIKRING KONSERN	
	2017	2016	2017	2016
Kontanter og kontantekv. i finansielle eiendeler (note 22)	558	555	765	896
Kontanter og bank under andre eiendeler (note 25)	603	570	723	662
Kontanter og bank under utlån og fordr. (note 20)	1 817	1 492	1 817	1 492
Sum kontanter og kontantekvivalenter	2 977	2 618	3 306	3 049

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING AS		DNB LIVSFORSIKRING KONSERN	
	2017	Herav mellomværende	2017	Herav mellomværende
Skattetrekk	206	206	216	216
Kontanter i bank og kasse	954	564	1 273	883
Andre oppgjørskonti	1 817	914	1 817	914
Sum kontanter og kontantekvivalenter	2 977	1 684	3 306	2 013

NOTE 25 - IMMATERIELLE EIENDELER OG ANDRE EIENDELER

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING AS		DNB LIVSFORSIKRING KONSERN	
	2017	2016	2017	2016
Andre immaterielle eiendeler	31	57	31	57
Sum immaterielle eiendeler	31	57	31	57
Anlegg og utstyr	2	2	2	4
Kasse, bank	603	570	723	662
Eiendeler ved skatt	0	(5)	0	0
Sum andre eiendeler	604	568	725	666

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING AS			
	Utvikling av IT-systemer	Andre immaterielle eiendeler	Varige driftsmidler	Totalt
Per 31. desember 2016				
Opprinnelig anskaffelseskost	1 215	4	70	1 289
Samlede av- og nedskrivninger ¹⁾	1 158	4	68	1 230
Bokført verdi per 31. desember 2016	57	0	2	59
Året per 31. desember 2017				
Bokført verdi	57	0	2	59
Tilgang	3	0	0	3
Salg	0	0	0	0
Nedskrivning	0	0	0	0
Avskrivninger ²⁾	29	0	0	29
Bokført verdi per 31. desember 2017	31	0	2	33

¹⁾ Utviklede IT-systemer avskrives over 5 år. Varige driftsmidler har en gjennomsnittlig avskrivningstid på 4,5 år.

²⁾ Avskrivningene inngår i regnskapslinjen Forsikringsrelaterte driftskostnader i resultatregnskapet.

NOTE 25 - IMMATERIELLE EIENDELER OG ANDRE EIENDELER FORTS.

DNB LIVSFORSIKRING AS				
Beløp i millioner kroner	Utvikling av IT-systemer	Andre immaterielle eiendeler	Varige driftsmidler	Totalt
Per 31. desember 2017				
Opprinnelig anskaffelseskost	1 217	4	70	1 292
Samlede av- og nedskrivninger, salg	1 186	4	68	1 258
Bokført verdi per 31. desember 2017	31	0	2	33

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN				
Beløp i millioner kroner	Utvikling av IT-systemer	Andre immaterielle eiendeler	Varige driftsmidler	Totalt
Per 31. desember 2016				
Opprinnelig anskaffelseskost	1 225	4	91	1 320
Samlede av- og nedskrivninger ¹⁾	1 167	4	87	1 258
Bokført verdi per 31. desember 2016	57	0	4	62
Året per 31. desember 2017				
Bokført verdi	57	0	4	62
Justering opprinnelig anskaffelseskost	(10)	0	(5)	(14)
Tilgang	3	0	0	3
Salg	0	0	0	0
Justering samlede av- og nedskrivninger	(10)	0	(5)	(14)
Nedskrivning	0	0	0	0
Avskrivninger ²⁾	29	0	3	31
Bokført verdi per 31. desember 2017	31	0	2	33
Per 31. desember 2017				
Opprinnelig anskaffelseskost	1 218	4	92	1 313
Samlede av- og nedskrivninger, salg	1 186	4	90	1 280
Bokført verdi per 31. desember 2017	31	0	2	33

¹⁾ Utviklede IT-systemer avskrives over 5 år. Varige driftsmidler har en gjennomsnittlig avskrivningstid på 4,5 år.

²⁾ Avskrivningene inngår i regnskapslinjen Forsikringsrelaterte driftskostnader i resultatregnskapet.

Beløp i millioner kroner	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Investert	3	1	19	27	48	57
Solgt (salgsverdi)	0	0	0	0	0	0

NOTE 26 - FORSIKRINGSFORPLIKTELSE

Beløp i millioner kroner	Kollektiv pensjon privat	Kollektiv forenings-pensjon	Individuell kapital-forsikring	Individuell pensjons-forsikring	Gruppelivs-forsikring	Skade-forsikring	2017	2016
Premiereserve	212 483	3 293	21 330	32 174	643	1 242	271 165	257 386
Tilleggsavsetning	5 819	145	657	1 043	0	0	7 664	6 752
Kursreguleringsfond	2 318	64	357	521	1	1	3 262	2 424
Premiefond	839	7	0	77	0	0	923	1 152
Innskuddsfond	663	0	0	0	0	0	663	631
Andre tekniske avsetninger	0	0	0	0	0	29	29	35
Sum forsikringsforpliktelser per 31. desember	222 122	3 509	22 345	33 814	644	1 273	283 706	268 380

Kollektiv pensjon privat	Ytelses-basert uten invester-ingsvalg	Fripoliser	Uten rett til andel av overskudd	Innskudds-basert med invester-ingsvalg	2017	2016
Beløp i millioner kroner						
Premiereserve	22 632	125 131	2 014	62 707	212 483	196 851
Tilleggsavsetning	1 252	4 546	20	0	5 819	4 796
Kursreguleringsfond	478	1 814	26	0	2 318	1 843
Premiefond	581	9	249	0	839	1 051
Innskuddsfond	0	0	0	663	663	631
Andre tekniske avsetninger	0	0	0	0	0	0
Sum forsikringsforpliktelser per 31. desember	24 942	131 501	2 309	63 370	222 122	205 171

Individuell kapitalforsikring	Med overskudds-deiling	Uten rett til andel av overskudd	Investe-ringsvalg	2017	2016
Beløp i millioner kroner					
Premiereserve	3 835	11 512	5 982	21 330	22 184
Tilleggsavsetning	97	560	0	657	746
Kursreguleringsfond	79	278	0	357	226
Premiefond	0	0	0	0	0
Innskuddsfond	0	0	0	0	0
Andre tekniske avsetninger	0	0	0	0	0
Sum forsikringsforpliktelser per 31. desember	4 011	12 351	5 982	22 345	23 156

Individuell rente- og pensjonsforsikring	Med overskudds-deiling	Uten rett til andel av overskudd	Investe-ringsvalg	2017	2016
Beløp i millioner kroner					
Premiereserve	23 515	2 804	5 854	32 174	32 848
Tilleggsavsetning	889	154	0	1 043	1 063
Kursreguleringsfond	459	62	0	521	328
Premiefond	77	0	0	77	93
Innskuddsfond	0	0	0	0	0
Andre tekniske avsetninger	0	0	0	0	0
Sum forsikringsforpliktelser per 31. desember	24 940	3 020	5 854	33 814	34 332

NOTE 27 - ENDRINGER I FORSIKRINGSFORPLIKTELSE

Kontraktsfastsatte forpliktelser

Beløp i millioner kroner	Premie- reserve	Tilleggs- avsetning	Kurs- regulerings- fond	Premiefond	Andre tekniske avsetninger	2017	2016
Inngående balanse per 31. desember	197 797	6 752	2 424	1 152	35	208 160	208 726
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser							
Netto resultatførte avsetninger	(2 326)	939	838	21	(3)	(532)	(252)
Overskudd på avkastningsresultatet	689	0	0	0	0	689	35
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	108	0	0	0	0	108	80
Annen tilordning av overskudd	476	0	0	0	0	476	378
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	(1 054)	939	838	21	(3)	740	241
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser							
Overføringer mellom fond	(121)	(26)	(0)	(250)	(2)	(400)	(807)
Overføringer til/fra selskapet	0	0	0	0	0	0	0
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	(121)	(26)	(0)	(250)	(2)	(400)	(807)
Utgående balanse per 31. desember	196 621	7 664	3 262	923	29	208 500	208 160

Investeringsvalgsporsefølge

Beløp i millioner kroner	Premie- reserve	Innskudds- fond	2017	2016
Inngående balanse per 31. desember	59 590	631	60 220	49 679
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser				
Netto resultatførte avsetninger	8 535	0	8 535	6 967
Avkastningsresultat tilordnet kontraktene	7 019	0	7 019	4 069
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	3	0	3	3
Justering av forsikringsforpliktelser fra andre resultatkomponenter	(615)	0	(615)	(530)
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	14 942	0	14 942	10 509
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser				
Overføringer mellom fond				
Overføringer til/fra selskapet	11	32	43	32
Sum ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser	11	32	43	32
Utgående balanse per 31. desember	74 543	663	75 206	60 220

NOTE 28 - ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

Beløp i millioner kroner	Lånebeløp NOK	Rente 2017 NOK	Rente	Forfall
Låneopptak				
September 2015	2 500	94	Flytende	Evigvarende
September 2015	3 000	86	Flytende	September 2025
Sum ansvarlig lånekapital	5 500	180		

De ansvarlige lånene er tatt opp innen konsernet. Det evigvarende lånet kan innfris etter 11 år regnet fra låneopptaket. Lånet med fastsatt løpetid kan på låntakers initiativ innfris etter 5 år regnet fra låneopptak. Eventuell førtidig innfrielse av ansvarlige lån krever samtykke fra Finanstilsynet.

NOTE 29 - RISIKOFORHOLD

Risikostyring og rapportering

Styring av DNB Liv sin risiko inngår som en del av selskapsstrategien vedtatt av styret. Risikosituasjonen i DNB Liv blir sett i sammenheng med konsernets samlede risikoprofil gjennom jevnlig behandling i DNB-konsernets balansestyringsutvalg (ALCO). Selskapets ledelse og styre skal bidra til en hensiktsmessig koordinering mellom risikostyring og strategien i DNB Liv og konsernets risikoprofil. Enhet for risikostyring i DNB Liv måler, analyserer, rapporterer, overvåker og følger opp DNB Liv sin totale risiko. Denne enheten er organisert uavhengig av finansforvaltningen og forretningsområdene i DNB Liv.

Kapitalforhold

Det er etablert prosesser i DNB-konsernet for å vurdere kapitalbehovet i forhold til risiko. Utvikling i kapitalbehov er en sentral størrelse som hensyntas i den finansielle langtidsplanleggingen. Det er et myndighetsfastsatt krav å ha en slik egenvurdering av risikoprofil og kapitalbehovet i DNB-konsernet og separat for DNB Liv, kalt henholdsvis ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) for konsernet og ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) for DNB Liv.

God risikostyring er et strategisk virkemiddel for å øke verdiskapingen. Konsernets risiko tallfestes i form av risikojustert kapitalbehov hvor DNB Liv inngår. Kapitalbehovet reflekterer markeds-, forsikrings-, operasjonell og forretningsrisiko. Kapitaliseringen av DNB Liv skal være tilstrekkelig i forhold til risikojustert kapitalbehov og de regulatoriske minstekravene til solvensmargin. I kapitaliseringen av DNB Liv tas det hensyn til at selskapet inngår i DNB-konsernet og at DNB-konsernets egenkapitalreserver også vil kunne utnyttes til fordel for DNB Liv.

For en oversikt over regulatorisk kapitalkrav vises det til note 31, Kapital og kapitalkrav.

Risiko i DNB Liv

Risiko i DNB Liv består av markeds-, kreditt-, likviditets-, forsikrings-, operasjonell og forretningsrisiko. Markedsrisiko består av risiko knyttet til aksjepris, renteendring og eien- dom. Oversikt over beholdningen av aksjer og rentepapirer er gitt i note 17, 18 og 19. Rente-, likviditets-, kreditt- og forsikrings- risiko er nærmere beskrevet i henholdsvis note 32, 35, 36 og 30.

DNB Liv har inngått reassuranseavtaler som beskytter mot døds- og uførerisiko dersom katastrofeliggende hendelser inntreffer.

DNB Liv anvender et rammeverk for risikoappetitt for styring av risiko. Risikoappetitten var i 2017 fastsatt med mål for kapitalisering, markedsrisiko, forsikringsrisiko og operasjonell risiko. For å sikre hensiktsmessig kapitalisering ble det i 2017 fastsatt et langsiktig mål om å ha en solvensmargin på 140 prosent uten overgangsregler. Risikoappetitten for markedsrisiko i DNB Liv baseres på en egenvurdering. Styret fastsetter også årlig rammer for finansiell- og forsikringsrisiko i tillegg til rammeverket for risikoappetitt. Rammene for markedsrisiko sikrer tilstrekkelig diversifisering, maksimal konsentrasjonsrisiko mot en enkelt utsteder og særskilte rammer for derivater. For forsikringsrisiko er det utarbeidet et program for reassuranse, prinsipper for prisfastsettelse og maksimale forsikringssum- mer. Enheten for Risikostyring overvåker og følger opp rammer og retningslinjer.

NOTE 29 - RISIKOFORHOLD FORTS.

Solvens II inneholder også kvalitative krav til virksomhets- og risikostyring og utvidede krav til ekstern rapportering. DNB Liv har tilpasset seg kravene.

Finansielle derivater benyttes til å kunne effektivere et markeds-syn/allokeringer gjennom en rask og kostnadseffektiv aktiva- og markedseksponering. Videre gir bruk av derivater mulighet til å foreta aktiv risikostyring av markedsrisiko. Derivater benyttes også til å differensiere underporteføljene og redusere valuta-risiko. Både lineære og ikke-lineære derivater på renter og aksjer kan benyttes i kapitalforvaltningen. En oversikt over derivatposisjonene er gitt i note 33.

Sensitivitetsanalyse for markedsrisiko:

Tabellen under viser verdiendring og resultateffektene ved årsslutt av en prisendring på 20 prosent for aksjer, en renteendring på 1,5 prosentpoeng og en verdiendring på 12 prosent for eiendom. Sensitivitetene er gjort hver for seg. Effekten av verdiendringen på resultat er også vist i tabellen. Resultateffekten er avhengig av nivået på tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond. Eventuelle resultateffekter fra tilstrekkelighetstesten er ikke hensyntatt i resultatberegningen.

Beløp i millioner kroner

Markedsrisiko		Verdiendring	Resultateffekt
Aksjer	20 %	3 112	351
Aksjer	(20 %)	(3 112)	(312)
Renter	+1,5 pp	(1 901)	(166)
Renter	(1,5 pp)	1 901	168
Eiendom	12 %	2 476	111
Eiendom	(12 %)	(2 476)	(68)

Nedenfor er det vist tre stressscenarioer som viser et simultant prisfall på aksjer, renteøkning og verdifall på eiendom. Det er ikke hensyntatt diversifiseringer. Resultateffekten vil være vesentlig lavere, avhengig av nivået på tilleggsavsetninger og kursreguleringsfondet. Sammenlignet med utgangen av 2016 har samlet tapspotensial økt som i hovedsak skyldes økt aksjeeksponering.

Beløp i millioner kroner

	Aksjer	Renter	Eiendom	Samlet tapspotensial	
				31.12.17	31.12.16
Scenario 1	(20 %)	+0,3 pp	(5 %)	4 525	3 959
Scenario 2	(20 %)	+0,5 pp	(12 %)	6 223	5 624
Scenario 3	(20 %)	+1,5 pp	(12 %)	7 490	6 896

Styring av aksjerisiko ivaretas gjennom løpende tilpasning av aksjeandel til bufferkapitalen. Det reduserer sannsynligheten for svært negative utfall, samtidig som mulighetene for å delta i en oppgang i aksjemarkedene er gode.

NOTE 30 - FORSIKRINGSRISIKO

Analyse av forsikringsforpliktelser, Investeringsvalg og kontraktsfastsatte forpliktelser

Beløp i millioner kroner	Forpliktelser investeringsvalg	Forpliktelser tradisjonelle produkter
Balanse per 31. desember 2015	49 679	208 949
Innskudd	7 889	4 670
Avkastning	4 069	8 811
Mottatte reserver	1 571	926
Avgitte reserver	(1 201)	(2 160)
Forsikringsytelser	(1 287)	(12 196)
Øvrige endringer	(499)	(840)
Balanse per 31. desember 2016	60 220	208 160
Innskudd	8 572	3 427
Avkastning	7 019	10 030
Mottatte reserver	3 190	462
Avgitte reserver	(1 799)	(164)
Forsikringsytelser	(1 427)	(12 698)
Øvrige endringer	(568)	(717)
Balanse per 31. desember 2017	75 206	208 500

Beskrivelse av forsikringsproduktene

Selskapet tilbyr tradisjonell livs- og pensjonsforsikring, fonds-forsikring og skadeforsikring. I de tradisjonelle produktene benyttes en beregningsrente for å fastsette avsetninger og premier. Beregningsrenten er kundens årlige rentegaranti. I de fleste fondsforsikringer bærer kunden den finansielle risikoen. Skadeforsikringene er produkter med utbetalinger relatert til forsikredes liv og helse. Dette er produkter uten overskuddsdeling med årlig reprising.

Kollektive kontrakter

Kollektiv ytelsespensjon er utbetalinger av pensjoner fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Det kan også avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder. Ytelsespensjon kan omfatte alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon, samboerpensjon og barnepensjon. Kunden betaler forskuddsvis en årlig premie for renterisiko, forsikringsrisiko og administrasjon. Selskapet har mulighet til å endre premien årlig. Renteoverskudd ut over rentegarantien tildeles kunden i sin helhet. Ved renteresultat fra 0 prosent opp til kundens rentegaranti, kan selskapet anvende tilleggsavsetninger for å innfri rentegarantien, ellers skal selskapet dekke underskuddet. Overskudd på risikoresultatet kan enten brukes til å øke risikoutjevningssfondet eller tildeles kundene. Det kan ikke avsettes mer enn 50

prosent av et års overskudd fra risikoresultatet til risikoutjevningssfondet. Underskudd etter bruk av risikoutjevningssfondet skal dekkes av selskapet. Administrasjonsresultatet tilfaller i sin helhet selskapet. For ettårige avtaler med uførepensjon og etterlattepensjoner uten oppsparing, avregnes risikoresultatet direkte mot selskapet.

Fripoliser oppstår når et medlem trer ut av en pensjonsavtale eller pensjonsavtalen opphører. Opptjente rettigheter på utmeldings- eller opphørstidspunktet videreføres i fripoliser. Fripoliser har en egen overskuddsmodell der kunden skal tildeles minimum 80 prosent av renteoverskuddet. Overskudd på risikoresultatet kan enten brukes til å øke risikoutjevningssfondet eller tildeles kundene. Det kan ikke avsettes mer enn 50 prosent av et års overskudd fra risikoresultatet til risikoutjevningssfondet. Administrasjonsresultatet tilfaller i sin helhet selskapet.

Kollektiv foreningsforsikring er pensjonsforsikring som foreninger tegner for sine medlemmer. Foreningsforsikringer kan omfatte alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnepensjon. Renteresultat, risikoresultat og administrasjonsresultat inngår som samlet resultat til fordeling mellom kunde og selskap. Kunden skal ha minimum 65 prosent av samlet overskudd.

→

NOTE 30 - FORSIKRINGSRISIKO FORTS.

Individuelle kontrakter

Individuelle rente- og pensjonsforsikringer er spareavtaler hvor selskapet skal utbetale månedlige beløp så lenge en person lever, eller til personen når en bestemt alder. Dette omfatter vanligvis alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnepensjon.

Individuell kapitalforsikring er kontrakter hvor selskapet ved forsikredes død eller ved oppnådd avtalt alder skal utbetale avtalt beløp. Individuell kapitalforsikring kan også omfatte uførekapital, som er en engangsstønad ved varig uførhet.

For individuelle kontrakter solgt før 1. januar 2008 fordeles samlet resultat mellom kunder og selskap. Renteresultat, risikoresultat og administrasjonsresultat inngår som samlet resultat til fordeling mellom kunde og selskap. Kunden skal ha minimum 65 prosent av samlet overskudd. Kontrakter solgt etter 1. januar 2008 følger gjeldende virksomhetsregler med årlig prising av hvert resultatelement (tilsvarende regler som innen kollektiv ytelsespensjon).

Kontrakter i Investeringsvalgporteføljen

Innskuddspensjon er kollektive pensjonsavtaler der den ansatte bærer den finansielle risikoen. Det kan dog kjøpes helt eller delvis sikring på innbetalt beløp.

Individuelle fondsforsikringer er kapitalforsikringer eller renteforsikringer der kunden bærer den finansielle risikoen.

Andre bransjer

Gruppeliv er dødsrisikoforsikringer som arbeidsgiver eller foreninger tegner for sine arbeidstakere eller medlemmer, eventuelt også for deres ektefeller og barn. Forsikringssum utbetales ved forsikredes død. Gruppeliv kan også omfatte uførekapital, som er en engangsstønad ved varig uførhet.

Personalforsikring er ettårige risikoprodukter som bedrifter knytter til sin pensjonsavtale. Det kan være bedriftsgruppeliv eller ulykkesforsikringer. Yrkesskadeforsikringen er lovpålagt for alle bedrifter.

Personrisikoprodukter til personkundemarkedet er ettårige risikoprodukter som inneholder dekninger som engangserstatning ved død, månedlig ytelse ved uførhet (uførente) engangserstatning ved uførhet (uførekapital) og kritisk sykdom. DNB Liv tilbyr også barne- og ungdomsforsikring som gir økonomisk sikkerhet ved ulykker, alvorlig sykdom og arbeidsuførhet.

Forsikringsrisiko

Forsikringsrisikoen i DNB Liv er i varierende grad delt mellom kunder og selskap. For skadeforsikringsproduktene (Personalforsikring) og enkelte rene risikoprodukter er selskapet eksponert for forsikringsrisiko. For kollektive pensjonsavtaler og nye individuelle pensjons- og kapitalforsikringsprodukter står selskapet risiko for negativt risikoresultat, og godskrives inntil 50 prosent av et positivt risikoresultat gjennom avsetning til risikoutjevningfond.

Risikoresultatet oppstår som følge av at erfaringer knyttet til dødelighet, uførhet og erstatninger avviker fra det som er forutsatt i selskapets beregningsgrunnlag for premier og avsetninger. Ved overskudd på risikoresultatet kan overskuddet avsettes til risikoutjevningfond. Risikoutjevningfondet kan ikke overstige 150 prosent av selskapets samlede risikopremier i regnskapsåret. Ved underskudd på risikoresultatet kan risikoutjevningfondet anvendes. Risikoutjevningfondet gjelder ikke risikoforsikringer av høyst ett års varighet, uførepensjoner og etterlattepensjoner uten opptjening eller individuelle kontrakter med gammel overskuddsdeling.

Risiko for DNB Liv knyttet til endring i dødelighet er todelt. Dødsrisiko omfatter dekninger som ektefelle- og barnepensjon hvor redusert dødelighet vil gi forbedret risikoresultat og lavere avsetningsbehov. Opplevelsesrisiko omfatter blant annet pensjoner under utbetaling hvor redusert dødelighet vil gi lengre utbetalingstid og dermed høyere avsetningsbehov. Oppreserveringsbehov knyttet til forsikringsrisiko vil gjennom forsikringsvirksomhetsloven §§ 3-15 kunne finansieres av overskudd på fremtidig avkastningsresultat. Opplevelsesrisiko sammen med uførerisiko dominerer forsikringsrisikoen i selskapet.

Som følge av økt levealder er selskapet forpliktet til å øke premiereservene. I 2017 har DNB Liv totalt forsterket premiereservene med 0,6 milliarder kroner. Av dette beløpet er 0,5 milliarder finansiert av kundeoverskudd og 0,1 milliarder finansiert av egenkapital. DNB Liv er nå ferdig med denne oppreserveringen. For eksisterende portefølje per 31. desember 2017 er premiereservene totalt forsterket med 11,2 milliarder kroner. Av dette beløpet er 9,0 milliarder finansiert av kundeoverskudd og risikoutjevningfond, mens 2,2 milliarder er finansiert av egenkapital.

Uførerisiko er i større grad utsatt for endringer over kortere tidsperioder. Avsetninger for inntrufne, ikke oppgjorte skader vurderes fortløpende. Utover dette er det ikke identifisert behov for styrking av eksisterende avsetninger knyttet til →

NOTE 30 - FORSIKRINGSRISIKO FORTS.

uførepensjon eller andre uføreprodukter.

For eksisterende kontrakter overvåkes forsikringsrisikoen kontinuerlig gjennom analyse og oppfølging av risikoresultatene innen hver bransje. Selskapet benytter også reassuranse som et instrument for å redusere forsikringsrisikoen. Selskapet har for tiden reassuranseavtaler som dekker katastrofer og store enkeltrisikoen innen kollektiv og individuell forsikring. Reassuranseavtalene innebærer at DNB Liv står ansvarlig for risiko opp til et fastsatt nivå, og reassurandør dekker over-

skytende risiko opp til en øvre definert grense.

For å redusere forsikringsrisikoen ved tegning gjennomføres det ved salg av individuelle risikoprodukter en helsevurdering av forsikrede. Individuell helsevurdering gjennomføres også for mindre kollektive ordninger. For salg av uførepensjoner skjer det en innplassering i risikoklasser etter konkret vurdering av risikoen for den enkelte kunde.

DNB Liv har sin hovedvirksomhet i Norge.

Risikoresultat Beløp i millioner kroner	Kollektive forsikrings- ordninger - ytelsespensjon			Individuell rente- og pensjonsforsikring			Andre bransjer	Totalt
	Privat	Offentlig	Forenings- forsikring	Rente- og pensjons- forsikring	Kapital- forsikring			
Risikoresultat i 2017 ¹⁾	311	0	6	52	126	(3)		491
Risikoresultat i 2016	453	27	12	89	129	26		736
Sensitiviteter - effekt på risikoresultatet								
5 prosent reduksjon i dødelighet	(28)	0	(1)	(10)	2	1		(36)
10 prosent økning i uførhet	(112)	0	(1)	(9)	(6)	(11)		(139)
¹⁾ Herav dødsrisiko	(26)	0	6	2	63	14		59
Herav opplevelsesrisiko	1	0	(7)	9	0	(3)		1
Herav uførhet	219	0	4	37	53	(16)		297
Herav skade	63	0	0	0	4	2		68
Herav andre poster	54	0	3	3	6	0		65

Tabellen viser effekten på risikoresultatet for 2017 ved gitte endringer i dødelighets- eller uføreerfaringene.

Varige endringer i beregningsforutsetningene vil medføre behov for endringer i premier og avsetninger. Økt premiereservekrav kan finansieres av årets risikoresultat, eller av årets og fremtidig avkastningsresultat gjennom forsikringsvirksomhetslovens § 3-15 og § 3-16. Ved omlegging av beregningsforutsetninger skal Finanstilsynet godkjenne selskapets finansieringsplan gjennom forsikringsvirksomhetslovens § 3-7 og § 3-15.

Beregningsforutsetning

Beløp i millioner kroner	Endring	Effekt på brutto premiereserve
Dødelighet	(5 %)	1 474
Uførhet	10 %	928

Tabellen viser hvilken effekt endringer i sentrale beregningsforutsetninger har på brutto premiereserve (millioner kroner).

Dødelighet og Uførhet

Tabellen viser netto årlig risikopremie for en forsikringssum på 100 000 kroner. For ektefellepensjon er det premien for en årlig ektefellepensjon på 10 000 kroner fra hovedforsikredes død frem til ektefelle er 77 år som er oppgitt. For uførepensjon er det premien for en årlig uførepensjon med 12 måneders karenstid på 10 000 kroner frem til 67 år som er oppgitt. Alle oppgitte premier på individuelle produkter er kjønnsnøytrale.

NOTE 30 - FORSIKRINGSRISIKO FORTS.

Beløp i millioner kroner	Menn			Kvinner		
	30 år	45 år	60 år	30 år	45 år	60 år
Individuell livsforsikring	84	216	924	84	216	924
Individuell uførekapital	260	892	0	260	892	0
Individuell uførepensjon	490	1 433	4 301	490	1 433	4 301
Ektefellepensjon innen kollektiv pensjon	15	109	447	13	65	184
Uførepensjon innen kollektiv pensjon	280	452	1 296	401	1 117	2 209

Rentefølsomhet - forpliktelser til forsikringstakere

DNB Liv bærer risikoen for å oppfylle renteforpliktelsen selskapet har i avtalene med kundene. Finansavkastningen må være stor nok til å møte den garanterte avkastningen som selskapet har forpliktet seg til overfor kunden. I motsatt fall må den manglende avkastningen dekkes ved bruk av kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger, egenkapital eller ansvarlig lån.

Rentegarantien skal oppfylles på årlig basis. Målt i forhold til kundefonds har selskapet en samlet gjennomsnittlig rentegaranti på 3,1 prosent.

Tabellen viser hvordan gjennomsnittlig rentegaranti for hver bransje har utviklet seg over tid. Rentegarantien er angitt i prosent av premiereserve, premiefond og tilleggsavsetninger, og er målt per 31. desember. Rentegarantien reduseres langsomt hvert år.

Prosent	2017	2016	2015	2014	2013
Kollektiv pensjon, privat sektor	3,1 %	3,1 %	3,1 %	3,2 %	3,3 %
Kollektiv pensjon, offentlig sektor	2,7 %	2,7 %	2,7 %	2,9 %	2,9 %
Individuell pensjon	3,4 %	3,4 %	3,4 %	3,4 %	3,4 %
Individuell kapital	2,2 %	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,6 %
Kollektiv foreningspensjon	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,1 %
Totalt	3,1 %	3,1 %	3,1 %	3,2 %	3,2 %

Beskrivelse av tilstrekkelighetstest

Selskapet har i henhold til IFRS 4, vurdert om selskapets avsetninger står i forhold til forpliktelsene overfor kundene. Dersom testen viser at premiereservene er for lave til å bære de fremtidige forpliktelsene selskapet har, skal differansen regnskapsføres ved testtidspunktet. Tilstrekkelighetstesten blir gjennomført kvartalsvis.

Alle pristariffer som selskapet benytter, baserer seg på selskapets erfaringer innen produktsegment eller bransje. Produkter vil dermed kunne ha forskjellige grunnlagsrenter, dødelighets- og uførhetsantagelser, samt forskjellige omkostninger. Tilstrekkelighetstesten vurderer marginene i tariffene inkludert framtidig oppreserveringsbehov knyttet til langt liv.

Realistisk verdi av forpliktelsene beregnes som nåverdien av fremtidige kontantstrømmer fra forsikringskontraktene, gitt spotrente-kurven. Kurven beregnes med basis i observerbare norske swaprenter. Siste observerbare og likvide punkt er vurdert til å være 10 år i det norske rentemarkedet. Per 31. desember 2017 er 10 års swaprente 1,94 prosent. Til å estimere renter etter 10 år har selskapet benyttet Smith Wilson - modellen. Det antas at spotrentene konvergerer mot et langsiktig makroøkonomisk rentepunkt. Dette er rentemodellens ultimate forwardrente (UFR). Den er antatt å være 4,95 prosent og forwardrentene når denne etter 30 år. Den n-årige spotrenten er lik gjennomsnittet av forwardrentene i årene 1 til n. Tilstrekkelighetstesten er følsom for endringer i rentekurven.

Tilstrekkelighetstesten indikerte ikke noe behov for ytterligere avsetninger for forpliktelser overfor forsikringstakerne per 31. desember 2017. →

NOTE 30 - FORSIKRINGSRISIKO FORTS.**Soliditetskapital**

Soliditetskapitalen består av kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger, risikoutjevningssfond, egenkapital, ansvarlige lån, fondsobligasjoner og merverdier på obligasjoner som holdes til forfall. Alle disse elementene, med unntak av riskoutjevningssfondet, kan benyttes til å oppfylle avkastningsgarantien på forsikringsmidlene.

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Kursreguleringsfond	3 262	2 424
Tilleggsavsetninger	7 664	6 752
Risikoutjevningssfond	516	407
Egenkapital	24 062	22 165
Ansvarlige lån	5 500	5 500
Merverdi anleggsverdipapirer	7 863	8 975
Sum soliditetskapital	48 867	46 223
Avkastningsgaranti på forsikringsmidlene	6 437	6 414

NOTE 31 - KAPITAL OG KAPITALKRAV

Nye internasjonale regulatoriske krav til kapital for forsikrings-selskaper har EU samlet i Solvens II-direktivet som trådte i kraft 1. januar 2016. Direktivet er gjennomført i norsk rett i finansforetaksloven og Solvens II forskriften. I tillegg til å omfatte kapital og kapitalkrav omfatter regelverket også regler for risikostyring og intern kontroll, tilsynsmessig kontroll og overvåking samt markedsdisiplin gjennom informasjonsplikt til offentligheten og rapporteringsplikt overfor tilsynsmyndigheter.

Solvens II regelverket stiller krav til ansvarlig kapital som skal dekke solvenskapitalkravet (SCR) og minstekapitalkravet (MCR).

Solvenskapitalkravet beregnes slik at sannsynligheten er 99,5 prosent for at samlet tap, herunder forsikringsmessig og finansielt tap, over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede kapitalkravet. Ved beregningen tas hensyn til risiko-reducerende tiltak og ordninger. Minstekravet beregnes slik at sannsynligheten er 85 prosent for at samlet tap over en periode på 12 måneder ikke overstiger det beregnede kapitalkravet.

Kapitalen inndeles i tre kapitalgrupper etter kapitalens kvalitet. Minimum 50 prosent av SCR må dekkes av kapitalgruppe 1. Kapitalgruppe 3 kan ikke dekke mer enn 15 prosent av solvenskapitalkravet. Av MCR kravet må kapitalgruppe 1 utgjøre minimum 80 prosent.

Det nye regelverket åpner for å anvende overgangsregler ved beregning av solvenskapital. DNB Liv fikk i desember 2015 godkjenning av Finanstilsynet til å anvende overgangsregler for forsikringsmessige avsetninger. Dette gir selskapet anledning til å anvende bokførte forsikringsmessige avsetninger i stedet for markedsverdi av forpliktelsene. Overgangsregelen gjelder i 16 år med lineær nedtrapping av effekten, første gang 1. januar 2017.

DNB Liv hadde 31. desember 2017 en solvensmargin med overgangsregler på 190 prosent. Uten overgangsregler var solvensmarginen 146 prosent. Solvensmarginen er beregnet etter utbytte på 1,5 milliarder kroner.

NOTE 31 - KAPITAL OG KAPITALKRAV FORTS.

KAPITAL OG KAPITALKRAV

Beløp i millioner kroner	31.12.17	31.12.16
Kapital gruppe 1		
Aksjekapital	1 750	1 750
Overkursfond	6 016	6 016
Avstemmingsreserve ¹⁾	20 520	21 106
<i>Inkludert effekt av overgangsreglene²⁾</i>	7 162	8 798
Sum kapital gruppe 1	28 286	28 872
Kapitalgruppe 2		
Ansvarlige lån	5 500	5 500
Risikoutjevningssfond	516	407
Sum kapital gruppe 2	6 016	5 907
Sum kapital gruppe 3	0	0
Sum ansvarlig kapital	34 302	34 779
Sum ansvarlig kapital uten overgangsregler	27 140	25 981

SOLVENSKAPITALKRAV

Markeds- og motpartsrisiko	29 554	27 639
Forsikringsrisiko	11 328	11 220
Operasjonell risiko	1 123	1 095
Diversifisering ³⁾	(7 423)	(7 174)
Tapsabsorbering i utsatt skatt	(5 126)	(4 637)
Tapsabsorbering i forsikringstekniske avsetninger	(11 376)	(11 625)
Solvenskapitalkrav⁴⁾	18 079	16 518
Minstekapitalkrav	7 908	7 356
Solvensmargin med overgangsregler	190 %	211 %
Solvensmargin uten overgangsregler	146 %	152 %

¹⁾ Annen opptjent egenkapital inngår i avstemmingsreserven. I tillegg vil endring i kapital som følge av overgang til markedsverdier for eiendeler og forpliktelser være en del av avstemmingsreserven.

²⁾ I tillegg til å anvende bokførte avsetninger ved beregning av forpliktelsene benytter DNB Liv muligheten til redusert aksjestress for aksjer som var ervervet før 1. januar 2016. Sistnevnte har en overgangsperiode på 7 år hvor stresset for aksjer trappes opp fra 22 prosent til 39 prosent i løpet av overgangsperioden. Statseksponeringer i egen valuta er unntatt for spreadrisiko. Denne er i en overgangsperiode utvidet til å gjelde utstedelser i annen valuta så lenge det er i en EØS-valuta. Unntaket gjelder til og med 2018, deretter opptrapping i 2019.

³⁾ Diversifisering mellom markeds- og motpartsrisiko og forsikringsrisiko.

⁴⁾ Pr. 31. desember 2017 utgjør solvenskapitalkravet uten overgangsregler 18 647 millioner kroner.

NOTE 32 - RENTEFØLSOMHET

DNB LIVSFORSIKRING AS

Rentefølsomhet per tidsperiode
per 31. desember 2017

Beløp i millioner kroner	Inntil 1 måned	Fra 1 måned inntil 3 måneder	Fra 3 måneder inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	3	40	83	495	227	848
USD	1	11	1	17	148	154
EUR	6	7	0	19	88	106
GBP	0	0	0	2	16	19
Annen valuta	0	1	10	2	3	7

Rentefølsomhet per tidsperiode
per 31. desember 2017

Beløp i millioner kroner	Inntil 1 måned	Fra 1 måned inntil 3 måneder	Fra 3 måneder inntil 1 år	Fra 1 år inntil 5 år	Over 5 år	Totalt
NOK	8	71	45	366	269	759
USD	2	1	4	23	140	164
EUR	1	2	3	9	121	123
GBP	0	0	0	3	12	15
Annen valuta	0	1	0	2	0	2

Tabellen ovenfor viser rentefølsomhet knyttet til DNB Liv sine finansielle eiendeler eksklusive obligasjoner og utlån ført til amortisert kost.

Et verdipapirs rentefølsomhet viser den mulige endringen i verdipapirets verdi ved en renteendring på ett (1) prosentpoeng.

NOTE 33 - KVANTIFISERING AV FINANSIELLE DERIVATER

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Renteswapper

Beløp i millioner kroner	Nominelt beløp valuta	Nominelt beløp	Renterisiko	Nominelt beløp Gjennomsnitt 2017
Valuta				
NOK	1 792	1 792	6	4 809
Sum		1 792	6	4 809

NOTE 33 - KVANTIFISERING AV FINANSIELLE DERIVATER FORTS.

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Aksjeindeksfutures/Aksjeindeksforwards	Kontantekvivalent verdi	Utløp	Kontantekvivalent verdi
			Gjennomsnitt 2017
Beløp i millioner kroner			
Valuta			
CAD	(157)	Mars 18	(52)
CHF	(115)	Mars 18	(32)
EUR	(189)	Mars 18	(4)
GBP	(441)	Mars 18	(171)
JPY	(280)	Mars 18	(34)
NOK	70	Mars 18	98
SEK	0	Mars 18	0
USD	(638)	Mars 18	563
Sum	(1 749)		367

Fx-kontrakter, valutaeksposering fordelt etter løpetid

Beløp i millioner kroner	Under 1 år	1-3 år	over 3 år	Totalt per valuta
Valuta				
AUD	(226)	0	0	(226)
CAD	(320)	0	0	(320)
CHF	(250)	0	0	(250)
DKK	(54)	0	0	(54)
EUR	(3 494)	0	0	(3 494)
GBP	(486)	0	0	(486)
HKD	(109)	0	0	(109)
JPY	(728)	0	0	(728)
SEK	(3 054)	0	0	(3 054)
SGD	(35)	0	0	(35)
USD	(7 284)	0	0	(7 284)
Sum	(16 040)	0	0	(16 040)

NOTE 34 - VALUTAPOSISJONER

DNB LIVSFORSIKRING AS							
Beløp i millioner kroner	Utenlandsk valuta	herav: USD	EUR	GBP	SEK	NOK ¹⁾	Øvrige
Netto valutaposisjoner per 31. desember 2017	439	63	(169)	34	378	58	76
Netto valutaposisjoner per 31. desember 2016	760	231	76	24	214	61	153

¹⁾ Aksje- og rentefond denominert i NOK med utenlandsk valutaeksponering i blant annet EUR, GBP, JPY, SEK og USD.

NOTE 35 - LIKVIDITETSRISIKO

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN ¹⁾								
Udiskonterte kontantstrømmer finansielle forpliktelser	Inntil 1 måned	Fra 1 måned til 3 måneder	Fra 3 måneder til 1 år	Fra 1 år til 5 år	Over 5 år	Uten forfall	Sum	Balanseført verdi
Beløp i millioner kroner								
Finansielle derivat-forpliktelser	113	99	83	27	0	0	322	322
Øvrig gjeld	1 648	156	27	9	0	1 582	3 421	3 421
Delsum ²⁾							3 743	3 743
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	0	3 000	2 500	5 500	5 500
Ikke innkalt restforpliktelse i KS, LP etc.	0	129	387	1 941	4	89	2 549	0
Lånetilsagn	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum finansielle forpliktelser	1 761	384	496	1 976	3 004	4 170	11 791	9 243
Forsikringsforpliktelser								
Forsikringsforpliktelser - kunden bærer risiko	517	859	2 837	14 447	56 546	0	75 206	75 206
Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	995	2 034	8 945	44 367	152 159	0	208 500	208 500
Sum forsikringsforpliktelser	1 512	2 893	11 781	58 815	208 706	0	283 706	283 706

¹⁾ I øvrig gjeld inngår konsoliderte poster med 588 millioner kroner. Det er ikke utarbeidet egen note for selskapsregnskapet

²⁾ Tilsvarende summen av sammenslåtte poster i note 3

Likviditetsrisiko

Likviditet i konsernets kortsiktige plasseringer, verdipapirer med kort gjenværende løpetid, og et konservativt anslag på premieinntekter dekker forventede erstatningsutbetalinger med god margin.

Forpliktelser i livsforsikring er langsiktige, men kundene har adgang til å flytte og i noen tilfeller til å kreve innløsning. Ufordelaktige endringer i rammevilkår samt store enkeltkunders beslutning om å flytte, vil kunne tvinge selskapet til å selge eiendeler for å dekke likviditetsbehovet. Det er lite sannsynlig at det kortsiktige likviditetsbehovet ikke lar seg dekke gjennom å selge likvide rentebærende instrumenter, men et slikt salg vil i neste omgang kunne medføre en uønsket allokering mellom ulike klasser av eiendeler og en risiko for å måtte gjennomføre en påfølgende reallokering under ugunstige markedsvilkår. Selskapet har ikke adgang til å låne.

NOTE 36 - KREDITTRISIKO

DNB LIVSFORSIKRING KONSERN

Rentebærende verdipapirer i fond - per debitorkategori

Beløp i millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	BB	B	CCC	Ikke ratet	Totalt
Stat/statsgaranterte	2 920	162	9	21	0	0	0	0	3 113
Overnasjonal garanti	56	0	0	0	0	0	0	0	56
Kommune/fylkeskommune	1 079	203	25	325	0	0	0	17 391	19 024
Bank og kredittforetak	1 184	1 558	18 671	1 925	0	0	0	8 160	31 498
Obligasjoner med fortrinnsrett	10 243	163	0	146	0	0	0	1 424	11 976
Foretaksobligasjoner	88	515	2 797	2 596	65	277	34	8 345	14 716
Ansvarlig lån	75	21	198	867	459	109	0	66	1 795
Direkte utlån, foretak	0	0	0	0	0	0	0	409	409
Sum per 31. desember 2017	15 645	2 622	21 700	5 880	523	386	34	35 795	82 586

Utlån til virkelig verdi - per debitorkategori

Beløp i millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	BB	Ikke ratet	Totalt
Lån med statsgaranti ¹⁾						1 123	1 123
Lån med pant i næringseiendom						206	206
Sum per 31. desember 2017	0	0	0	0	0	0	0

¹⁾ Garanti fra GIEK (Garantistitutet for eksport kreditt)

Rentebærende verdipapirer til amortisert kost - per debitorkategori

Beløp i millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	BB	Ikke ratet	Totalt
Stat/statsgaranterte	4 500	6 247	200	500	0	0	11 447
Overnasjonal garanti	1 800	0	0	0	0	0	1 800
Kommune/fylkeskommune	2 800	2 742	0	0	0	100	5 642
Bank og kredittforetak	0	331	14 298	1 030	0	554	16 213
Obligasjoner med fortrinnsrett	23 790	1 000	1 008	0	300	0	26 099
Foretaksobligasjoner	0	600	7 489	3 300	216	300	11 905
Ansvarlig lån	0	1 000	0	0	0	0	1 000
Sum per 31. desember 2017	32 890	11 920	22 996	4 830	516	954	74 106

Ikke-ratede papirer består i hovedsak av obligasjoner utstedt av norske kommuner og norske finansinstitusjoner.

Utlån og fordringer til amortisert kost - per debitorkategori

Beløp i millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	BB	Ikke ratet	Totalt
Obligasjonslån med pant i næringseiendom	0	0	0	0	0	8 469	8 469
Lån med pant i boligeiendom	0	0	0	0	0	18 243	18 243
Lån med pant i næringseiendom	0	0	0	0	0	11 699	11 699
Sum per 31. desember 2017	0	0	0	0	0	38 411	38 411

→

NOTE 36 - KREDITTRISIKO FORTS.**Boliglån og næringslån per risikoklasse**

DNB's risikoklassifiseringssystem er inndelt i 10 risikoklasser hvor 1 representerer den laveste og 10 den høyeste risikoen. Klassifiseringssystemet er basert på beregning av en forventet misligholdsfrekvens (PD) som er et estimat på sannsynligheten for at en misligholdshendelse skal inntreffe.

DNB's risiko klassifisering	PD (%)		Ekstern rating	
	Fra og med	Til	Moody's	Standard & Poor's
1	0.01	0.10	Aaa - A3	AAA - A-
2	0.10	0.25	Baa1 - Baa2	BBB+ - BBB
3	0.25	0.50	Baa3	BBB-
4	0.50	0.75	Ba1	BB+
5	0.75	1.25	Ba2	BB
6	1.25	2.00		
7	2.00	3.00	Ba3	BB-
8	3.00	5.00	B1	B+
9	5.00	8.00	B2	B
10	8.00	impaired	B3, Caa/C	B-, CCC/C

I tabellene under er alle utlån til kunder med pant i bolig og i næringsbygg presentert per risikoklasse. Beløpene er nominell hovedstol.

Boliglån

Risikoklasse basert på sannsynligheten for mislighold
Beløp i millioner kroner

Nominell hovedstol

1 - 4	14 803
5 - 6	2 672
7 - 10	343
Misligholdte lån	10
Boliglån totalt per 31. desember 2017	17 827

Gjennomsnittlig belåningsgrad (LTV) for DNB Liv sin portefølje av boliglån er ca. 44 prosent.

Næringslån

Risikoklasse basert på sannsynligheten for mislighold
Beløp i millioner kroner

Nominell hovedstol

1 - 4	11 319
5 - 6	383
7 - 10	0
Misligholdte lån	0
Næringslån totalt per 31. desember 2017	11 702

Gjennomsnittlig belåningsgrad (LTV) for DNB Liv sin portefølje av næringslån er ca. 56 prosent.

→

NOTE 36 -KREDITTRISIKO FORTS.**Bankinnskudd**

Beløp i millioner kroner	A	Ikke ratet	Totalt
Motparter			
Norge	2 757	5	2 762
UK	599	0	599
Sum per 31. desember 2017	3 356	5	3 361

Kvantifisering av kredittrisiko

Kredittrisiko består i hovedsak av motpartsrisiko og spreadrisiko knyttet til renteinstrumenter. Ved årsskiftet utgjorde denne 20 prosent av samlet risiko i DNB Liv målt etter Solvens II direktivet.

NOTE 37 - GODTGJØRELSE OG LIGNENDE FOR 2017

Aksjebasert avlønning

Av den variable godtgjørelse til ledende ansatte og risikotagere investeres en andel tilsvarende 50 prosent av opptjent variabel godtgjørelse i aksjer i DNB ASA med en bindingstid på ett år for en tredjedel, to år for en tredjedel og tre år for en tredjedel.

Ytterligere aksjer, tegningsretter, opsjoner og andre former for godtgjørelse som kun er knyttet til aksjer eller utviklingen av aksjekursen i selskapet eller i andre selskaper innenfor det samme konsernet, tildeles ikke til ledende ansatte.

Ledende ansatte gis imidlertid, på lik linje med øvrige ansatte i DNB-konsernet, adgang til å delta i et aksjetegningsprogram for ansatte.

Tabellen er satt opp slik at den viser rettigheter opptjent i løpet av perioden.

Godtgjørelser og lignende i 2017

Beløp i tusen kroner	Fast årslønn 31.12.17 ¹⁾	Opptjent honorar i 2017 ²⁾	Utbetalt lønn i 2017 ³⁾	Variabel godtgjørelse opptjent i 2017 ⁴⁾	Natural- ytelser og andre ytelser i 2017	Totale godtgjørelser opptjent i 2017	Utlån per 31.12.17 ⁵⁾	Opptjent pensjonskostnad i 2017 ⁶⁾
Styret i DNB Liv								
Kjerstin R. Braathen (leder)	4 000		3 881	1 522	216	5 618	12	707
Ottar Ertzeid (fra 01.03.17)	9 020		9 419	3 822	238	13 479	21	781
Bjørn Erik Næss (fra 17.11.17)			2 045	250	3 308	5 603	957	19
Jørn O. Kvilhaug, ansattvalgt	1 265	243	1 288	102	84	1 718	242	432
Espen Klitzing		243				243		
Ledergruppen DNB Liv								
Anders Skjævestad	2 340		2 734	968	184	3 887	5 211	675
Truls Cook Tollefsen ⁷⁾	2 005		2 077	921	160	3 158	4 034	642
Bjørn Atle Haugen	1 810		1 842	22	142	2 006	1 088	347
Anna Karin Østlie	1 500		1 441	472	211	2 124	8 600	115
Barbro Knudsen (fra 01.07.17)	1 220		1 315	353	91	1 759	4	259
Marianne Egenæs (fra 11.08.17)	900		916	48	19	983	573	249
Lise C. Gjeraker (fra 01.10.17)	850		849	201	79	1 128	1 641	162
Hans Petter Madsen (til 23.10.17)	1 912		1 979		157	2 136	1 607	474

1) Fast årslønn ved utgangen av året for de som var medlem av styret eller ledelsen i løpet av året

2) Omfatter honorarer mottatt fra alle selskaper i DNB-konsernet for arbeid i styret og utvalg. Styrehonorarer for DNB Liv utgjorde 631 tusen kroner i 2017

3) Omfatter lønnsutbetalinger for hele året, det vil si utover den perioden enkelte har vært medlem av styret eller ledelsen, og feriepenger av bonusutbetalinger

4) Variabel godtgjørelse eksklusive feriepenger

5) Utlån per 31.12.2017 er gitt fra søsterselskapet DNB Bank ASA

Utlån til ansatte i DNB Liv er gitt på funksjonærbetingelser, som er nær ordinære kundevilkår

6) Årets opptjente pensjonsrettighet (SCC). Beregningen av pensjonsopptjening er basert på de samme økonomiske og aktuariemessige forutsetninger som er benyttet i note 10 Pensjonsforpliktelser og -kostnader

7) Ansettelsesforhold i DNB Liv utgjør 75 prosent, de resterende 25 prosent er i DNB Forsikring. Tabellen viser samlet godtgjørelse i DNB

NOTE 37 - GODTGJØRELSE OG LIGNENDE FOR 2017 FORTS.

Tabellen er satt opp slik at den viser rettigheter opptjent i løpet av perioden.

Godtgjørelser og lignende i 2016

Beløp i tusen kroner	Fast årslønn 31.12.16 ¹⁾	Opptjent honorar i 2016 ²⁾	Utbetalt lønn i 2016 ³⁾	Bonus opptjent i 2016 ⁴⁾	Natural- ytelser og andre ytelser i 2016	Totale godt- gjørelser opptjent i 2016	Utlån per 31.12.16 ⁵⁾	Opptjent pensjons- kostnad i 2016 ⁶⁾
Styret i DNB Liv								
Kjerstin R. Braathen (leder, fra 07.11.16)	3 010		3 150	1 150	234	4 534	40	619
Kari Olrud Moen (til 07.11.16)	2 810		2 945	1 020	232	4 197	18	1 320
Bjørn Erik Næss (til 27.02.17)	3 880		4 071	1 520	234	5 825	956	5 224
Jørn O. Kvilhaug, ansattvalgt	1 237	254	1 280	100	65	1 700	433	319
Espen Klitzing		240				240		
Ledergruppen DNB Liv								
Anders Skjævestad	2 290		2 695	872	175	3 743	2 507	608
Truls Cook Tollefsen ⁷⁾	1 975		2 044	787	151	2 982	4 000	307
Bjørn Atle Haugen	1 775		1 812	20	143	1 975	1 169	316
Anna Karin Østlie	1 282		1 220	422	165	1 807	10 022	86
Hans Petter Madsen	1 890		1 954	511	162	2 626	3	439

1) Fast årslønn for alle selskaper i DNB-konsernet ved utgangen av året for de som var medlem av styret eller ledelsen i løpet av året

2) Omfatter honorarer mottatt fra alle selskaper i DNB-konsernet for arbeid i styret og utvalg. Styrehonorarer for DNB Liv utgjorde 614 tusen kroner i 2016

3) Omfatter lønnsutbetalinger for hele året, det vil si utover den perioden enkelte har vært medlem av styret eller ledelsen, og feriepenger av bonusutbetalinger

4) Bonusopptjening eksklusive feriepenger

5) Utlån per 31.12.2016 er gitt fra søsterselskapet DNB Bank ASA.

Utlån til ansatte i DNB Liv er gitt på funksjonærbetingelser, som er nær ordinære kundevilkår

6) Årets opptjente pensjonsrettighet (SCC). Beregningen av pensjonsopptjening er basert på de samme økonomiske og aktuariemessige forutsetninger som er benyttet i note 10 Pensjonsforpliktelser og -kostnader

7) Ansettelsesforhold i DNB Liv utgjør 75 prosent, de resterende 25 prosent er i DNB Forsikring. Tabellen viser samlet godtgjørelse i DNB.

Øvrige opplysninger om pensjonsavtaler

Anders Skjævestad fikk fra 1. januar 2017 endret sin pensjonsavtale som beskrevet i fjorårets årsrapport. Endring av pensjonsavtalen medførte ingen endring i tidligere avtalt aldersgrense som er 65 år.

Tegningsrettprogram for ansatte

Det var ikke etablert tegningsrettprogram i DNB-konsernet ved utgangen av 2017.

NOTE 37 - GODTGJØRELSE OG LIGNENDE FOR 2017 FORTS.

Godtgjørelse til revisor

Godtgjørelse til revisor omfatter honorar knyttet til DNB Liv, datterselskaper og direkte eide eiendomsselskaper.

Beløp i tusen kroner	2017	2016
Lovpålagt revisjon ¹⁾	2 905	2 591
Andre attestasjonstjenester	0	0
Skatte- og avgiftsrådgivning	0	0
Andre revisjonsrelaterte tjenester	195	479
Sum godtgjørelse til valgt revisor	3 100	3 070
Finansiell revisjon konsernrevisjonen	186	380
¹⁾ Fordeling av lovpålagt revisjon i DNB Liv		
Honorar DNB Liv	1 634	1 565
DS DNB Liv	0	0
Eiendomsselskaper	1 271	1 026

NOTE 38 - NÆRSTÅENDE PARTER

DNB ASA eier 100 prosent av aksjene i DNB Liv.

Kjøp og salg av tjenester med nærstående parter i DNB-konsernet

DNB Liv solgte i 2017 tjenester til andre selskaper i DNB-konsernet for 134 millioner kroner, samtidig som det er kjøpt tjenester fra konsernselskaper for 929 millioner. Tilsvarende tall for 2016 var hhv. 146 millioner kroner og 849 millioner. Nedenfor kommenteres de største postene.

DNB Bank ASA er søsterselskap av DNB Liv og har avtale om tegning av forsikringer for DNB Liv. Avgitt provisjon fra DNB Liv til DNB Bank ASA var 104 millioner kroner mot 103 millioner i 2016.

All IT-virksomhet i DNB-konsernet er samlet i ett miljø i DNB Bank ASA. I 2017 kjøpte DNB Liv IT-tjenester for 333 millioner kroner mot 305 millioner i 2016.

DNB Liv har avtale om kapitalforvaltning med søsterselskapet DNB Asset Management AS. Samlet honorar for 2017 var 194 millioner kroner mot 197 millioner i 2016.

Mellomværende med nærstående parter

DNB Invest Danmark er långiver for selskapets samlede ansvarlige lån på 5 500 millioner kroner, lånene fordeler seg med 2 500 millioner kroner som evigvarende og 3 000 millioner med forfall september 2025.

DNB Liv har fordringer på andre selskaper i konsernet på i alt 55 millioner kroner, mot 241 millioner per 31. desember 2016,

og er skyldig andre selskaper i konsernet 368 millioner kroner mot 307 millioner per 31. desember 2016.

Norske selskaper i DNB-konsernet har pensjonsordninger i DNB Liv, og estimerte midler per 31. desember 2017 utgjør 1 400 millioner kroner mot 1 000 millioner kroner pr 31. desember 2016.

Kjøp og salg av finansielle eiendeler med nærstående parter:

DNB Liv har i løpet av 2017 kjøpt næringslån fra DNB Bank ASA for i alt 4 500 millioner kroner. Transaksjonene ble gjennomført til markedsbetingelser.

DNB Liv eier obligasjoner utstedt av DNB Boligkreditt. Balanseført verdi av obligasjonene per 31. desember 2017 er 1 880 millioner kroner. DNB Markets er betydelig motpart for DNB Liv. Det er tegnet CSA-avtale med Markets for å redusere motpartsrisikoen knyttet til åpne derivatkontrakter.

Kjøp og salg av tjenester med nærstående parter i DNB Liv konsernet

DNB Liv solgte i 2017 tjenester til datterselskap i DNB Liv for 2 millioner kroner, samtidig som det er kjøpt tjenester fra datterselskaper for 13 millioner. Tilsvarende tall for 2016 var hhv. 18 millioner kroner og 13 millioner.

DNB Liv har 505 millioner i kortsiktige fordringer og 496 millioner i kortsiktig gjeld mot eiendomsdøtre pr. 31. desember 2017 mot 275 millioner og 326 millioner pr. 31. desember 2016. Renteinntekter fra lån til datterselskaper var i 2017 på 2 millioner kroner, mot 7 millioner i 2016. Rentekostnader på lån fra datterselskaper var 11 millioner kroner i 2017, mot 34 millioner i 2016.

NOTE 39 - ANNET ANSVAR OG FORPLIKTELSE

Selskapets pågående rettssaker representerer ikke vesentlige beløp i forhold til selskapets finansielle stilling.

NOTE 40 - SIKKERHETSSTILLELSER

Beløp i millioner kroner	DNB LIVSFORSIKRING AS	
	2017	2016
Avgitte sikkerhetsstillelser for futures handel	(591)	(578)
Avgitte sikkerhetsstillelser i forbindelse med andre derivater	(964)	(464)
Mottatte sikkerhetsstillelser i forbindelse med andre derivater	87	87
Sum mottatte og avgitte sikkerhetsstillelser	(1 469)	(955)

Beretning

Statsautoriserte revisorer
Ernst & Young AS

Dronning Eufemias gate 6, NO-0191 Oslo
Postboks 1156 Sentrum, NO-0107 Oslo

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA
Tlf: +47 24 00 24 00

Fax:

www.ey.no
Medlemmer av Den norske revisorforening

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i DNB Livsforsikring AS

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for DNB Livsforsikring AS som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den ellers viser seg å inneholde tilsynelatende vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Beretning

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde;
- ▶ innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, samt å følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udelte ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering

Beretning

og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 6. mars 2018
ERNST & YOUNG AS

Finn Espen Sellæg
statsautorisert revisor

Definisjoner

Det henvises også til regnskapsprinsippene.

RESULTAT- OG KAPITALAVKASTNING

Administrasjonsresultat:

Resultat av at periodens driftskostnader avviker fra det som er forutsatt i premietariffen.

Renteresultat:

Avkastningsresultat fratrasket grunnlagsrenten.

Risikoresultat:

Resultat av at periodens dødelighet og uførhet avviker fra det som er forutsatt i premietariffen.

Verdijustert avkastning:

Bokført avkastning + urealiserte verdiendringer som føres til kursreguleringsfond.

Grunnlagsrente:

Selskapet tilbyr tradisjonell livs- og pensjonsforsikring, fonds-forsikring og skadeforsikring.

I de tradisjonelle produktene benyttes en beregningsrente for å fastsette avsetninger og premier.

Høyeste beregningsrente fastsettes av Finanstilsynet. Denne renten benevnes ofte som grunnlagsrenten. For nye kontrakter er maksimal grunnlagsrente 2,0 prosent. Grunnlagsrenten er kundens årlige rentegaranti.

I de fleste fondsforsikringer bærer kunden den finansielle risikoen.

Skadeforsikring er produkter med ytelser relatert til forsikredes liv og helse. Dette er produkter uten overskuddsdeling og med årlig repriming.

FORSIKRINGSPRODUKTENE

Kollektive kontrakter

Kollektiv ytelsespensjon:

Kollektiv ytelsespensjon er utbetaling av pensjon fra avtalt alder og så lenge den forsikrede lever. Det kan også avtales at pensjonen opphører ved en bestemt alder.

Ytelsespensjon kan omfatte alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Kollektiv ytelsespensjon følger nye virksomhetsregler innført fra 1. januar 2008, som innebærer at kunden forskuddsvis betaler en årlig premie for renterisiko, forsikringsrisiko og administrasjon. Selskapet har mulighet for å endre premien årlig. Renteoverskudd ut over

rentegarantien tildeles kunden i sin helhet. Ved renteresultat fra 0 prosent opp til kundens rentegaranti, kan selskapet anvende tilleggsavsetninger for å innfri rentegarantien, ellers skal selskapet dekke underskuddet.

Overskudd på risikoresultatet kan enten brukes til å øke risiko-utjevningfondet eller tildeles kundene. Det kan ikke avsettes mer enn 50 prosent av et års overskudd til risikoutjevningfondet. Underskudd etter bruk av risikoutjevningfondet skal dekkes av selskapet. Administrasjonsresultatet tilfaller i sin helhet selskapet.

Fripoliser:

Fripoliser oppstår når et medlem trer ut av en pensjonsavtale eller pensjonsavtalen opphører. Opptjente rettigheter på utmeldings- eller opphørstidspunktet videreføres i fripoliser. Fripoliser har en egen overskuddsmodell der kunden skal tildeles minimum 80 prosent av overskudd på renteresultatet.

Overskudd på risikoresultatet kan enten brukes til å øke risiko-utjevningfondet eller tildeles kundene. Det kan ikke avsettes mer enn 50 prosent av et års overskudd til risikoutjevningfondet. Underskudd etter bruk av risikoutjevningfondet skal dekkes av selskapet. Administrasjonsresultatet tilfaller i sin helhet selskapet.

Kollektiv foreningsforsikring:

Kollektiv foreningsforsikring er pensjonsforsikring som foreninger tegner for sine medlemmer. Foreningsforsikring kan omfatte alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon.

Individuelle kontrakter

Individuell rente- og pensjonsforsikring:

Individuell rente- og pensjonsforsikring er spareavtaler hvor selskapet skal utbetale månedlige beløp så lenge en person lever, eller til personen når en bestemt alder. Dette omfatter vanligvis alderspensjon, uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon.

Individuell kapitalforsikring:

Individuell kapitalforsikring er kontrakter hvor selskapet ved forsikredes død eller ved oppnådd avtalt alder skal utbetale avtalt beløp. Individuell kapitalforsikring kan også omfatte uførekapital, som er en engangsstønad ved varig uførhet.

For individuelle kontrakter solgt før 1. januar 2008 gjelder gammel overskuddsdeling. Det vil si at renteresultat, risikore-

sultat og administrasjonsresultat inngår som resultat til fordeling mellom kunde og selskap. Kunden skal ha minimum 65 prosent av årlig overskudd. For kontrakter solgt fra og med 1. januar 2008 gjelder nye virksomhetsregler.

Kontrakter der kunden bærer risiko

Innskuddspensjon:

Innskuddspensjon er kollektive pensjonsavtaler der den ansatte bærer den finansielle risikoen. Pensjonskapitalen kan ved oppnådd pensjonsalder benyttes til kjøp av pensjonsforsikring eller til annen årlig utbetaling av ytelser.

Individuelle fondsforsikringer:

Individuelle fondsforsikringer er kapitalforsikringer eller renteforsikringer der kunden bærer den finansielle risikoen.

Andre bransjer

Gruppeliv:

Gruppeliv er dødsrisikoforsikring som arbeidsgiver eller foreninger tegner for sine arbeidstakere eller medlemmer, eventuelt også for deres ektefeller og barn. Forsikringssum utbetales ved forsikredes død. Gruppeliv kan også omfatte uførekapital, som er en engangsstønad ved varig uførhet.

Personalforsikring:

Personalforsikring er ettårige risikoprodukter som bedrifter knytter til sin pensjonsavtale. Dette kan være bedriftsgruppeliv eller ulykkesforsikring.

Yrkesskadeforsikring er lovpålagt for alle bedrifter.

Premie og erstatninger

Engangspremie:

Det totale beløp som skal betales for forsikringen ved betaling en gang for alle.

Erstatning:

Det beløp selskapet skal utbetale i henhold til forsikringsavtalen når forsikringstilfellet er inntruffet.

Gjenforsikring (Reassuranse):

Overføring av en del av risikoen til et annet forsikringsselskap.

Gjenkjøp:

Når forsikringstakeren avbryter forsikringsforholdet og gjenkjøpsverdien blir utbetalt.

Overførte reserver:

Overførte premiereserver og tilleggsavsetninger fra/til andre forsikringsselskaper/pensjonskasser.

Finansielle derivater

Aksjeindeksfutures:

Aksjeindeksfutures er en avtale om kjøp eller salg av en indeks til en bestemt pris på et bestemt tidspunkt i fremtiden. Kontraktene er standardiserte og børsnoterte. Det foretas daglig oppgjør av gevinst/tap basert på endringer i sluttkursen.

Rentefutures:

Rentefutures kan enklest beskrives som standardiserte og børsnoterte fremtidige renteavtaler. Gevinster og tap på differansen mellom kontraktsrente og markedsrente gjøres opp daglig gjennom en clearing sentral.

Renteswapper:

En avtale mellom to parter om å bytte rentebetingelser på et verdipapir for et på forhånd avtalt beløp over en gitt fremtidig periode.

Valutaterminkontrakter/valutaswapper (FX kontrakter):

Avtale om å selge/kjøpe et avtalt valutabeløp til en fastlagt kurs for levering på et fremtidig tidspunkt. Valutaterminforretninger har normalt kort løpetid, dvs. tre måneder til et år. Kontraktene brukes hovedsakelig til å sikre aksjer, obligasjoner, og andre beholdninger i valuta.

Vi er her.
For at du skal være i forkant.

DNB
Postadresse:
Postboks 1600 Sentrum
N-0021 Oslo

Besøksadresse:
Dronning Eufemias gate 30
Bjørvika, Oslo

dnb.no
